

**STRATEGIA DE
PROMOVARE A
JUDEȚULUI ALBA CA
DESTINAȚIE PENTRU
INVESTITORI**

2018-2023

Serviciul Dezvoltare, Programe și
Guvernanță Corporativă a
Întreprinderilor Publice

Compartiment Dezvoltare Economică și Programe

CONSILIUL JUDEȚEAN ALBA

CUPRINS

Introducere - justificarea demersului	5
I. Cadru legislativ și instituțional.....	7
1.1. Surse legislative – principalele acte normative care reglementează domeniul dezvoltării economice ..	7
1.2. Cadrul instituțional - Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul dezvoltării economice ..	10
• public:	10
a) nivel național	10
b) nivel regional	13
c) nivel local	13
• privat:	14
II. Considerente privind conceptul de <i>investiție</i>.....	16
<i>Investiții - elementele cheie</i>	17
<i>Investiții - clasificare</i>	17
III. Considerente privind resursele economice.....	19
Resurse economice - clasificare	19
A. RESURSE PRIMARE	19
1. <i>Resurse umane</i>	19
2. <i>Resurse naturale</i>	19
B. RESURSE DERIVATE	20
a. <i>Resurse materiale</i>	20
b. <i>Resurse financiare</i>	20
c. <i>Resurse inovaționale</i>	20
d. <i>Resurse informaționale</i>	20
Harta resurselor naturale și materiale la nivelul UAT-urilor pe microregiuni	23
IV. Contextul actual al economiei județului	24
1. <i>Cadrul general</i>	24
2. <i>Profilul economic al județului Alba</i>	24
2.1. Industria	24
Hartă sectoare industriale dezvoltate în județul Alba pe UAT-uri și microregiuni	26
• <i>Producția industrială</i>	27
• <i>Investiții</i>	28
• <i>Întreprinderi active</i>	29
• <i>Cifra de afaceri</i>	37
• <i>Produsul Intern Brut</i>	40
• <i>Terenuri și clădiri disponibile pentru investiții</i>	42
Hartă terenuri și clădiri disponibile pentru investiții	42
2.2. Agricultură	43

• Suprafața agricolă	43
• Producția vegetală	44
• Zootehnie	46
Hartă sectoare agricole dezvoltate în județul Alba pe UAT-uri și microregiuni	49
Hartă investitori reprezentativi în agricultura județului Alba	50
2.3. Comerțul	51
2.4. Servicii	55
2.5. Infrastructura de transport	57
a. Accesibilitate rutieră	57
b. Accesibilitate aeriană	57
c. Căi rutiere de transport	57
➤ <i>Autostrăzi</i>	57
Harta cu autostrăzile din România	58
➤ <i>Drumuri de importanță europeană</i>	58
➤ <i>Drumuri de importanță națională și județeană</i>	59
d. Căi feroviare de transport	59
V. Demografie și forță de muncă	62
• Populația totală a județului Alba	62
Structura populației județului Alba pe grupe de vârstă	62
Harta cu repartitia populației pe UAT-uri	63
• Piața muncii în județul Alba	64
Populația activă pe medii de rezidență	64
• Populația ocupată pe sexe	64
• Numărul mediu al salariaților	65
• Numărul salariaților pe activități ale economiei, industrie și agricultură	66
• Șomajul și rata șomajului	67
• Câștigul salarial brut și net	70
• Numărul mediu al pensionarilor	72
• Pensia medie lunară	73
VI. Educația și formarea profesională	75
Structura sistemului de educație din România	75
Infrastructura educațională	76
Populația Școlară	77
• Promovabilitate examen de Bacalaureat	78
• Învățământul profesional în județul Alba	79
• Învățământul profesional dual	80

• Învățământul postliceal din județ	81
Unitățile de învățământ postliceal de stat și particulare în 2018	82
• Învățământul universitar	83
Universitatea ”1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.....	83
Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	84
Capacități de cercetare	85
VII. Susținerea mediului de afaceri	87
Evenimente de promovare a economiei județului Alba.....	87
1. Infrastructura de sprijin pentru afaceri	88
2. Asociații și instituții de sprijin pentru mediul de afaceri	88
3. Instituții financiar-bancare	89
VIII. Analiza SWOT	90
IX. Viziune strategică de dezvoltare, scop, direcții de acțiune	92
VIZIUNE.....	92
SCOP	92
DIRECȚII DE ACȚIUNE	92
PLAN DE ACȚIUNE.....	92
X. IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI	96
1. IMPLEMENTAREA/ EXECUȚIA PLANULUI DE ACȚIUNE AL STRATEGIEI	96
MECANISME DE IMPLEMENTARE	96
2. MONITORIZAREA PLANULUI DE ACȚIUNE AL STRATEGIEI	99
Evaluare	100
BIBLIOGRAFIE	101

Introducere - justificarea demersului

Conform **art 87 din legea 215/2001 a administrației publice locale**, Consiliul județean este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivel județean pentru *coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale*, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

În acest context, Consiliul județean are rolul de a propune UAT-urilor și instituțiilor publice anumite perspective de dezvoltare, iar prin procesul de consultare și dezbateră să pună de acord părțile interesate astfel încât să se ajungă la o viziune integrată și asumată asupra evoluției socio-economice a județului.

În baza legislației actuale, Consiliul județean are atât **atribuții directe, cât și indirecte** în domeniile precizate de legea 215/2001 .

Conform **atribuțiilor legale directe** față de serviciile subordonate, Consiliul Județean intervine atât la nivel decizional, cât și financiar. În domeniile în care **nu are atribuții directe**, rolul Consiliului Județean este acela de a integra responsabilități directe (instituții, UAT-uri) în formularea unei viziuni și a unui plan de acțiune comune, care să determine dezvoltarea per ansamblu a județului.

Consiliul Județean Alba propune instituțiilor, administrațiilor, organizațiilor civice și structurilor din domeniul privat, elaborarea unui set de documente suport - strategii sectoriale, ancorate în Strategia de dezvoltare a județului Alba, care să fundamenteze și să coreleze activitățile concrete pe care instituția și le asumă alături de ceilalți parteneri instituționali, în perioada 2018-2023.

Principalele domenii de interes comunitar major identificate din perspectiva creșterii calității vieții și a gradului de confort a populației de pe întreg teritoriul județului sunt:

- promovarea investițiilor,
- dezvoltarea rurală,
- învățământul profesional și tehnic,
- infrastructura de drumuri județene,
- rețelele de utilități publice,
- transportul public județean,
- turismul,
- cultura,
- patrimoniul construit al județului (monumentele),
- masterplan energetic,
- mediul și arii protejate,
- sănătatea,
- asistența socială,

deoarece acestea reprezintă baza dezvoltării socio-economice la nivelul comunităților locale.

Printre strategiile sectoriale elaborate se numără și **Strategia de promovare a județului Alba ca destinație pentru investitori**, care are ca punct de plecare direcțiile de dezvoltare indentificate a fi prioritare și specifice pentru dezvoltarea economică a județului pe termen mediu și lung.

Rolul acestui document este de a prezenta o perspectivă cât mai detaliată asupra domeniului dezvoltării economice, pornind de la elementele existente, propunând un mod de valorificare a acestora, pentru un orizont de timp mediu, respectiv perioada 2018-2023.

Având la bază analiza detaliată a profilului economic al județului (prezentarea contextului actual), acest document se dorește a fi un instrument metodologic și tehnic, care urmărește să asigure crearea unui mediu socio-economic stabil și diversificat favorabil afacerilor, inițiativei private și spiritului antreprenorial, stimularea înființării și dezvoltării IMM-urilor și sprijinirea creșterii competitivității mediului de afaceri autohton dar și dezvoltarea întreprinderilor existente și crearea de noi locuri de muncă.

Scopul acestui demers este acela de a asigura coerența planurilor de dezvoltare sectorială la nivel de județ astfel încât să se realizeze o dezvoltare echilibrată și durabilă a tuturor domeniilor de activitate în care administrațiile publice locale au atribuții și responsabilități pentru a asigura cetățenilor un nivel de trai cât mai ridicat și comunități cât mai prospere.

Ca documente de planificare, strategiile sectoriale au următoarea **structură**:

- **Analiza –Diagnostic** a domeniului, inventarierea acestuia după o structură relevantă;
- **Analiza SWOT**, cu puncte tari și slabe, oportunități și riscuri;
- perspectiva de dezvoltare a domeniului sintetizată în **planul de acțiune** decurge din **viziunea și obiectivele** stabilite.

Perspectiva de elaborare a strategiilor pornește de la atribuțiile legale ale Consiliului Județean conferite de legea 215/2001 a administrației publice locale, respectiv:

- *asigură, potrivit competențelor sale și în condițiile legii, **cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes județean***;
- *colaborează cu autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor de pe raza teritorială a județului, în scopul planificării, dezvoltării și organizării serviciilor de interes local*;
- *adoptă strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu a județului, pe baza propunerilor primite de la consiliile locale; dispune, aprobă și urmărește, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale și orășenești interesate, măsurile necesare, inclusiv cele de ordin financiar, pentru realizarea acestora*;
- *hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române ori străine, inclusiv cu parteneri din societatea civilă, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean.*

I. Cadru legislativ și instituțional

1.1. Surse legislative – principalele acte normative care reglementează domeniul dezvoltării economice

Legea 215/2001 a administrației publice locale, republicată cu modificările și completările ulterioare
În cuprinsul ei se găsesc prevederi privind atribuțiile Consiliului județean în domeniul dezvoltării economice, după cum urmează:

- poate iniția și derula **programe județene** de dezvoltare, finanțate din bugetul local al județului și prevăzute distinct în cadrul acestuia.
- Consiliul județean îndeplinește atribuții privind **dezvoltarea economico-socială a județului**;
- hotărăște înființarea sau reorganizarea de instituții, servicii publice și societăți comerciale de interes județean, precum și reorganizarea regiilor autonome de interes județean, în condițiile legii;
- exercită, în numele județului, toate drepturile și obligațiile corespunzătoare participațiilor deținute la societăți comerciale sau regii autonome, în condițiile legii;
- consiliul județean aprobă, la propunerea președintelui consiliului județean, bugetul propriu al județului, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar;
- aprobă, la propunerea președintelui consiliului județean, contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare în numele județului, în condițiile legii;
- stabilește impozite și taxe județene, în condițiile legii;
- **adoaptă strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu a județului**, pe baza propunerilor primite de la consiliile locale; dispune, aprobă și urmărește, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale și orășenești interesate, măsurile necesare, inclusiv cele de ordin financiar, pentru realizarea acestora;
- stabilește, pe baza avizului consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale implicate, proiectele de organizare și amenajare a teritoriului județului, precum și de dezvoltare urbanistică generală a acestuia și a unităților administrativ-teritoriale componente; urmărește modul de realizare a acestora, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale, orășenești sau municipale implicate;
- aprobă documentațiile tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes județean, în limitele și în condițiile legii.
- hotărăște darea în administrare, concesionarea sau închirierea bunurilor proprietate publică a județului, după caz, precum și a serviciilor publice de interes județean, în condițiile legii;
- hotărăște vânzarea, concesionarea sau închirierea bunurilor proprietate privată a județului, după caz, în condițiile legii;
- asigură, potrivit competențelor sale și în condițiile legii, cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes județean privind:
 - ✓ educația;
 - ✓ serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială;
 - ✓ sănătatea;
 - ✓ cultura;
 - ✓ tineretul;
 - ✓ sportul;
 - ✓ ordinea publică;

- ✓ situațiile de urgență;
 - ✓ protecția și refacerea mediului;
 - ✓ conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale;
 - ✓ evidența persoanelor;
 - ✓ podurile și drumurile publice;
 - ✓ serviciile comunitare de utilitate publică de interes județean, precum și alimentarea cu gaz metan;
 - ✓ alte servicii publice stabilite prin lege;
- sprijină, în condițiile legii, activitatea cultelor religioase;
 - emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege;
 - acordă consultanță în domenii specifice, în condițiile legii, unităților administrativ-teritoriale din județ, la cererea acestora.
 - hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române ori străine, inclusiv cu parteneri din societatea civilă, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean;
 - hotărăște, în condițiile legii, înfrățirea județului cu unități administrativ-teritoriale din alte țări;
 - hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu alte unități administrativ-teritoriale din țară ori din străinătate, precum și aderarea la asociații naționale și internaționale ale autorităților administrației publice locale, în vederea promovării unor interese comune.
- Legea 315/2004 republicată, privind dezvoltarea regională în România
 - Legea 500/2002 republicată, privind finanțele publice
 - Legea 273/2006, republicată, privind finanțele publice locale
 - Legea 227/2015 privind Codul fiscal
 - Ordonanța 26/2013 privind disciplina financiară
 - Ordonanța 26/2000 republicată, cu privire la asociații și fundații
 - HG 457/2008 privind cadrul instituțional de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale

Acte normative cu incidență în domeniul investițiilor

Legi privind atragerea investițiilor străine

- Legea 31 din 16 noiembrie 1990 (Republicată) privind societățile, cu modificările și completările ulterioare
- Legislație națională privind operațiuni la Oficiul Național al Registrului Comerțului
- Legislație europeană privind desfășurarea de activități economice
- Acte normative care reglementează impozite și taxe
- Reglementări contabile pentru agenți economici
- Ajutor de stat: H.G. 807/2014, respectiv H.G.332/2014
- Legea 186 din 25 iunie 2013 privind constituirea și functionarea parcurilor industriale
- Legea 21 din 10 aprilie 1996 a concurenței
- Legea 11 din 29 ianuarie 1991 privind combaterea concurenței neloiale
- Codul muncii și alte reglementări în domeniul muncii
- Investment Plan for Europe
- Ordin pentru aprobarea procedurii de acordare a avizului tehnic de specialitate pe planul de afaceri al investitorilor străini în vederea obținerii vizei de lungă ședere în România pentru desfășurarea de activități comerciale.

- Anexa nr. 18 la Hotărârea nr. 34 din data de 1 feb 2018 privind programul activităților economice pe anul 2018

Legi privind stimularea investițiilor

- Ordonanță de urgență nr. 85 din 24 iunie 2008_R_mai 2010_privind stimularea investițiilor
- Hotărâre nr. 753 din 16 iulie 2008 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind dezvoltarea regională prin stimularea investițiilor
- Hotărâre nr.1165 din 26 septembrie 2007_R_august 2009_pentru stimularea creșterii economice prin sprijinirea realizării de investiții
- Hotărâre nr.1149 din 18 septembrie 2008 privind modificarea Hotărârii nr.998/2008 pentru desemnarea polilor naționali de creștere în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională
- Hotărâre nr.1513 din 19 noiembrie 2008 privind completarea Hotărârii nr. 998/2008 pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară
- Hotărâre nr.1164 din 26 septembrie 2007_R_octombrie 2009_privind acordarea de ajutoare de minimis pentru dezvoltarea sau modernizarea întreprinderilor
- Hotărâre nr.998 din 27 august 2008_R_decembrie 2008_pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională
- Hotărâre nr.1680 din 10 decembrie 2008_R_octombrie 2010_pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind asigurarea dezvoltării economice durabile
- Hotărârea Nr. 797 din 31 iulie 2012 privind instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru sprijinirea investițiilor care promovează dezvoltarea regională prin utilizarea tehnologiilor noi și crearea de locuri de muncă
- Legea nr. 82 din 06 mai 2010 pentru completarea art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 85/2008 privind stimularea investițiilor
- Hotărâre nr.274 din 15 mai 2013 privind acordarea ajutoarelor de minimis pentru investițiile realizate de întreprinderile mici și mijlocii

Documente de planificare strategică în domeniu

- Programul de guvernare 2014-2020
- Strategia de dezvoltare teritorială a României 2014-2020
- Strategia de dezvoltare a județului Alba pe perioada 2014-2020
- Planul de acțiuni aferent Strategiei Guvernamentale pentru dezvoltarea sectorului IMM

Alte documente strategice

- Planul național de dezvoltare
- Cadrul strategic național de referință
- Planul de dezvoltare al regiunii Centru
- Cadrul legal strategic European și de politici sectoriale

Conform **legii 215/2001 *Legea administrației publice locale*** republicată, Consiliul județean are atribuții privind dezvoltarea economică, adoptând în acest sens strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu ale județului.

Strategia de promovare a județului Alba ca destinație pentru investitori este elaborată în concordanță cu Strategia de dezvoltare a județului Alba 2014-2020, Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020, precum și cu prioritățile Strategiei Europa 2020 și ale Strategiei de Dezvoltare a României în următorii 20 de ani.

1.2. Cadrul instituțional - Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul dezvoltării economice

• public:

a) nivel național

➤ **Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene**

- coordonarea fondurilor europene structurale și de investiții 2014—2020;
- coordonarea fondurilor alocate prin mecanismele financiare ale Spațiului Economic European, mecanismele financiare ale Spațiului Economic European și pentru programele de cooperare teritorială, dezvoltare regională, coeziune și dezvoltare teritorială, cooperare transfrontalieră, transnațională și interregional;
- coordonarea altor mecanisme/instrumente/programe finanțate din fonduri externe nerambursabile, lucrări publice, construcții, administrație publică centrală și locală, descentralizare, reformă și reorganizare administrativ-teritorială, fiscalitate și finanțe publice locale, dialogul cu structurile asociative ale autorităților administrației publice locale, dezvoltarea serviciilor publice comunitare, ajutor de stat acordat de autoritățile administrației publice locale, parcuri industriale, gestiunea funcției publice, programarea, coordonarea, monitorizarea și controlul utilizării asistenței financiare nerambursabile acordate României de către Uniunea Europeană pentru programele pe care le gestionează.

➤ **Ministerul Mediului de Afaceri, Comerț și Antreprenoriat**

Asigură aplicarea strategiei și a Programului de guvernare în domeniile întreprinderilor mici și mijlocii, mediului de afaceri, comerțului, antreprenoriatului și investițiilor străine în concordanță cu cerințele economiei de piață și pentru stimularea inițiativei operatorilor economici. Principalele atribuții exercitate de către acesta în domeniile de competență sunt:

- sprijină activitatea asociațiilor profesionale, patronale și sindicale și dialogul cu acestea în domeniile sale de competență;
- stimulează relațiile cu camerele de comerț și industrie și cu asociațiile profesionale;
- pregătește și promovează interesele comerciale naționale în cadrul instituțiilor europene;
- atrage investiții pentru sprijinirea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, precum și colaborarea cu entitățile publice și private implicate în sprijinirea înființării și dezvoltării acestora.

➤ **Ministerul Economiei**

Aplică strategia și Programul de guvernare în domeniul economic, respectiv în: politici industriale, competitivitate, industria de apărare, resurse minerale neenergetice și dezvoltare durabilă, proprietate intelectuală, invenții și mărci, protecția consumatorilor, transportul energiei electrice și gazelor naturale, infrastructura calității și supravegherea pieței, în concordanță cu cerințele economiei de piață și pentru stimularea inițiativei operatorilor economici.

Conform *Hotărârii nr. 27/2017* privind organizarea și funcționarea Ministerului Economiei, acesta elaborează strategii de dezvoltare pe termen mediu și lung și soluții de reformă industrială, comercială și economică;

- stimulează relațiile cu camerele de comerț și industrie și cu asociațiile profesionale în domeniile coordonate;
- gestionează resursele financiare în domeniile coordonate și controlează modul de utilizare a acestora;
- aplică măsuri în vederea reorganizării, restructurării și privatizării operatorilor economici din industria de apărare și securitate cu capital de stat;
- reglementează activitatea de producție, dezvoltare și de investiții a operatorilor economici de stat și privați din industria de apărare și securitate;
- sprijină mediul economic în scopul diminuării efectelor crizelor economice și în vederea dezvoltării, în mod sustenabil, a operatorilor economici existenți;

➤ **Ministerul Finanțelor Publice**

Asigură, în conformitate cu politica financiară a Guvernului și cu normele UE următoarele:

- elaborarea strategiei în domeniile de activitate specifice ministerului: fiscal, bugetar, contabilitate publică, reglementări contabile, datorie publică, audit public intern, managementul investițiilor publice, domenii reglementate specific;
- elaborarea de studii și prognoze pe termen scurt, mediu și lung privind evoluția economiei românești în ansamblu, pe sectoare și în profil teritorial, precum și fundamentarea principalelor măsuri de politică economică, exercitată prin Comisia Națională de Prognoză;
- administrarea veniturilor statului, a datoriei publice precum și administrarea financiară a fondurilor PHARE, ISPA și SAPARD, Facilitatea de tranziție, a instrumentelor structurale și a instrumentului de asistență pentru preaderare, acordate de Uniunea Europeană;

➤ **Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale**

Autoritate publică centrală cu rol în elaborarea și implementarea strategiilor naționale sectoriale în domeniile agriculturii și producției alimentare, dezvoltării rurale, îmbunătățirilor funciare, precum și în domeniile conexe. Printre atribuții se numără:

- fundamentează și elaborează strategii și politici specifice în domeniile sale de activitate, pe care le promovează la nivel european și/sau național;
- asigură fluxul financiar al fondurilor destinate cofinanțării și prefinanțării contribuției financiare a Uniunii Europene, utilizate pentru plata cheltuielilor aferente Fondului European de Garantare Agricolă (FEGA), Fondului European Agricol de Dezvoltare Rurală (FEADR), Fondului European pentru Pescuit (FEP) și Fondului European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPAM);
- asigură asistență tehnică producătorilor sau procesatorilor la elaborarea documentației, conform legislației europene și naționale, pentru a solicita protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate ale produselor agricole sau alimentare românești, la nivel național și comunitar, precum și asistență tehnică în elaborarea de proiecte pentru promovarea produselor tradiționale și ecologice românești;

➤ **Ministerul Muncii și Justiției Sociale**

- realizează politicile naționale, corelate cu cele la nivel european și internațional, în domeniul muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice, îndeplinind rolul de autoritate de stat, strategie și planificare, reglementare, sinteză, coordonare, monitorizare, inspecție și control;
- exercită funcția de Organism intermediar pentru implementarea programelor finanțate din Programul operațional Capital uman, precum și autoritate de implementare pentru asistența financiară acordată de Uniunea Europeană în cadrul programelor PHARE, pentru domeniile sale de activitate;
- asigură exercitarea controlului asupra modului de îndeplinire a atribuțiilor prevăzute de dispozițiile legale în vigoare pentru ordonatorul principal de credite, delegate, potrivit legii, Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă și Casei Naționale de Pensii Publice.

➤ **Ministerul Educației Naționale**

- organizează și conduce sistemul național de educație, formare profesională și cercetare științifică universitară, exercitându-și atribuțiile stabilite prin acte normative din sfera sa de activitate;
- realizează și promovează strategii și tehnici modern de instruire și educație;
- în cadrul acestui minister se află Organismul Intermediar în cadrul Programului operațional “Capital Uman” (OI POCU)

➤ **Ministerul Cercetării și Inovării**

- organizează și conduce sistemul național de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare, exercitându-și atribuțiile stabilite prin legi și prin alte acte normative din sfera sa de activitate;
- coordonează elaborarea, aplicarea, monitorizarea și evaluarea politicilor pentru lărgirea patrimoniului național și internațional de cercetare, tehnologie și inovare, dezvoltarea economică sustenabilă, accesul rezultatelor cercetării și tehnologiilor dezvoltate pe piața internă și internațională, satisfacerea nevoilor cetățeanului și creșterea calității vieții acestuia.

➤ **Consiliul Concurenței Rețeaua Națională de Ajutor de Stat**

- organism autonom care pune în aplicare și asigură respectarea prevederilor naționale, dar și a celor comunitare de concurență, are rolul de autoritate națională de contact în domeniul ajutorului de stat între Comisia Europeană, pe de o parte, și instituțiile publice, furnizorii și beneficiarii de ajutor de stat, pe de altă parte.
- are rolul de a proteja și de a stimula concurența pe piața românească în vederea dezvoltării unui mediu concurențial normal (cf. Legii concurenței nr. 21/1996), pentru ca, în final, să se asigure o promovare cât mai bună a intereselor consumatorilor.

➤ **Camera de Comerț și Industrie a României**

- este organizație neguvernamentală, autonomă, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, ce reprezintă, sprijină și apără interesele generale ale comunității de afaceri din România, urmărind promovarea și dezvoltarea industriei, comerțului, serviciilor și agriculturii, în concordanță cu cerințele economiei de piață;
- eforturile CCIR vizează, în principal, susținerea întreprinderilor, de toate dimensiunile și din toate sectoarele, prin oferirea de oportunități, know-how, acces la informații, consiliere și support;
- are misiunea de conturare și influențare a politicilor publice de susținere a antreprenoriatului și a mediului de afaceri, menite să stimuleze dezvoltarea și competitivitatea companiilor și dinamizarea nivelului investițiilor.

➤ **Uniunea Camerelor de Comerț Bilaterale din România**

- este persoană juridică de sine stătătoare, membru colectiv al Camerei Naționale, parte a Sistemului Național Cameral, fără caracter politic și fără scop patrimonial;
- contribuie în mod substanțial la dezvoltarea cooperării economice internaționale dintre România și țările partenere reprezentate de aceste camere;
- de asemenea, UCCBR a dezvoltat instituția Misiunii Comerciale și Permanente, în baza Parteneriatului Public-Privat cu Ministerul Economiei, care constituie un real suport pentru Comerțul Exterior al României. Astfel, Reprezentanții Externi ai UCCBR desfășoară o activitate complementară cu cea a Consilierilor Economici care activează în cadrul Ministerului Economiei.

➤ **Departamentul pentru Investiții Străine și Parteneriat Public-Privat**

- organismul responsabil cu dezvoltarea de mari proiecte investiționale și punctul de contact pentru investitorii străini, aflat în coordonarea Primului-ministru, al cărui principal obiect de activitate îl reprezintă atragerea investițiilor străine în România;
- oferă companiilor internaționale o gamă largă de servicii destinate investitorilor străini în deplină confidențialitate, încredere și dedicare, asigurând poziționarea României ca principală destinație a investițiilor străine în regiune;
- asigură suport în identificarea resurselor locale necesare investiției și a potențialilor furnizori;
- sprijină companiile care intenționează intrarea pe piața autohtonă sau dezvoltarea capacităților de producție deja operaționale.

b) nivel regional

➤ Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru

- contribuie la dezvoltarea durabilă și echitabilă a Regiunii Centru, fiind coordonată de Consiliul pentru Dezvoltare Regională Centru care reunește președinții consiliilor județene și reprezentanți ai municipiilor, orașelor și comunelor din fiecare județ din cele șase care compun Regiunea Centru, respectiv Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu;
- asigură accesul autorităților locale și județene, a ONG-urilor și întreprinzătorilor din Regiune la fondurile europene derulate prin programele PHARE și prin Programul Operațional Regional, iar comunităților din Regiune la Fondul European pentru Dezvoltare Regională, pentru finanțarea de investiții în sectorul productiv, infrastructură, educație, sănătate, dezvoltare locală și întreprinderi mici și mijlocii;
- elaborează documente de planificare regională;
- asigură monitorizarea implementării strategiilor de dezvoltare și oferă consultanță pentru dezvoltarea proiectelor de investiții regionale;
- realizează activități și prezentări pentru promovarea regiunii ca destinație de investiții și turism;
- încheie protocoale de cooperare (interinstituționale, interregionale, rețele europene).

➤ Oficiul Teritorial pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie Târgu Mureș

Funcționează ca organ de specialitate al administrației publice, cu personalitate juridică, în subordinea Agenției pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, și au următoarele principale atribuții:

- alcătuiesc și gestionează baza de date cu întreprinderile mici și mijlocii din regiunea în care își desfășoară activitatea, care cuprinde și prezentarea detaliată a obiectului de activitate al fiecăreia;
- colaborează cu reprezentanții prefecturilor, administrației publice locale, ai agențiilor de dezvoltare regională și cu organizațiile reprezentative pentru întreprinderile mici și mijlocii, precum și cu persoane juridice sau fizice, pentru implementarea Strategiei guvernamentale pentru susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, precum și eliminarea disparităților regionale prin asigurarea complementarității dintre Programul operațional sectorial de creștere a competitivității economice și Programul operațional regional;
- promovează și dezvoltă cu prioritate relații de colaborare și parteneriat cu organizațiile patronale reprezentative la nivel regional și local pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- colaborează cu sucursalele/filialele Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii și Fondului de Contra-garantare a creditelor pentru IMM în scopul îmbunătățirii accesului întreprinderilor mici și mijlocii la finanțare;
- implementează tehnic și financiar programele de sprijinire a înființării de noi întreprinderi și de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, la nivel local potrivit procedurilor de implementare.

c) nivel local

➤ Camera de Comerț Industrie și Agricultură Alba

- este o organizație asociativă de interes și utilitate publică, cu personalitate juridică, neguvernamentală, apolitică, autonomă, fără scop lucrativ și non-profit, constituită de către comercianții din județ, în temeiul Decretului-Lege nr.133/1990, recunoscută prin Hotărârea Guvernului nr.799/1990;
- are ca scop promovarea intereselor membrilor săi în direcția dezvoltării comerțului, industriei, agriculturii și serviciilor, corespunzător cerințelor economiei de piață și sprijinirea lor în raporturile cu autoritățile române și cele din străinătate;
- oferă servicii de consultanță privind înregistrarea și autorizarea comercianților;
- acordă informații, asistență și consultanță pentru dezvoltarea afacerilor;

- oferă servicii de instruire și consultanță profesionale, întreprinderilor și organizațiilor care doresc să-și îmbunătățească performanțele;
- asigură promovarea întreprinderilor și afacerilor.

➤ **Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Alba**

Funcționează în subordinea Oficiului Național al Registrului Comerțului, nu are personalitate juridică și printre atribuții se numără:

- înregistrarea tuturor persoanelor juridice supuse obligației de înregistrare, precum și a persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și întreprinderilor familiale care desfășoară activități economice, cu sediul social/profesional pe raza teritorială a tribunalului;
- realizează evidența datelor din documentele de înregistrare ale persoanelor supuse înregistrării, arhiva oficială a documentelor cu caracter constitutiv sau modificator ale acestora și a altor documente prevăzute în mod expres de lege;
- asigură transmiterea datelor în vederea înregistrării fiscale a contribuabililor și obținerii codului unic de înregistrare de la Ministerul Finanțelor Publice, precum și a informațiilor din cazierul fiscal, în condițiile legii.

➤ **Asociația de dezvoltare socio-economică ADSEA**

- înființată în anul 2015 în scopul dezvoltării socio-economice a județului, prin accesarea de fonduri naționale și europene,
- printre domeniile sale de interes se numără: promovarea mediului de afaceri- în special sectorul automotive, dezvoltarea resurselor umane în concordanță cu cerințele pieței muncii și promovarea intereselor județului Alba la nivel local, regional, național și european.

❖ **UAT-uri**

- consiliile locale și primarii funcționează ca autorități ale administrației publice locale și rezolvă treburile publice din comune, orașe și municipii, în condițiile legii,
- primarul elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale și le supune aprobării consiliului local,
- ia măsuri pentru organizarea executării și executarea în concret a activităților privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului, respectiv cele privind administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului.

• **privat:**

- **Consiliului Economic și Social (CES)**, instituție publică care realizează dialogul social dintre patronate, sindicate și Guvern
- **Alianța Confederațiilor Patronale din România (ACPR)** cuprinde 8 confederații membre: ARACO, CNIPMMR, CNPR, CPISC, CNPR, UGIR, PNR, UNPCP. A fost creată pentru ca organizațiile componente să fie membre în **Business Europe**, una dintre cele mai puternice organizații de business la nivel european și mondial, cu 40 de federații membre, reprezentative pentru peste 20 de milioane de companii din 34 de țări. Pe lângă acestea mai fac parte și Asociația Oamenilor de Afaceri din România (AOAR), Inițiativa Europeană a Mediului de Afaceri (IEMA), etc.
- **Confederația Națională a Patronatului Român (CNPR)** cuprinde 16 federații, uniuni, asociații, organizații patronale și 29 societăți comerciale afiliate direct. Organizațiile patronale membre ale CNPR cuprind asociații patronale structurate pe ramuri, domenii și subdomenii de activitate, la care sunt afiliați 6.513 agenți economici cu capital privat, majoritar de stat, străin sau mixt. CNPR reprezintă structuri din domeniile sănătate, transporturi, industrie, IMM, cercetare și altele.

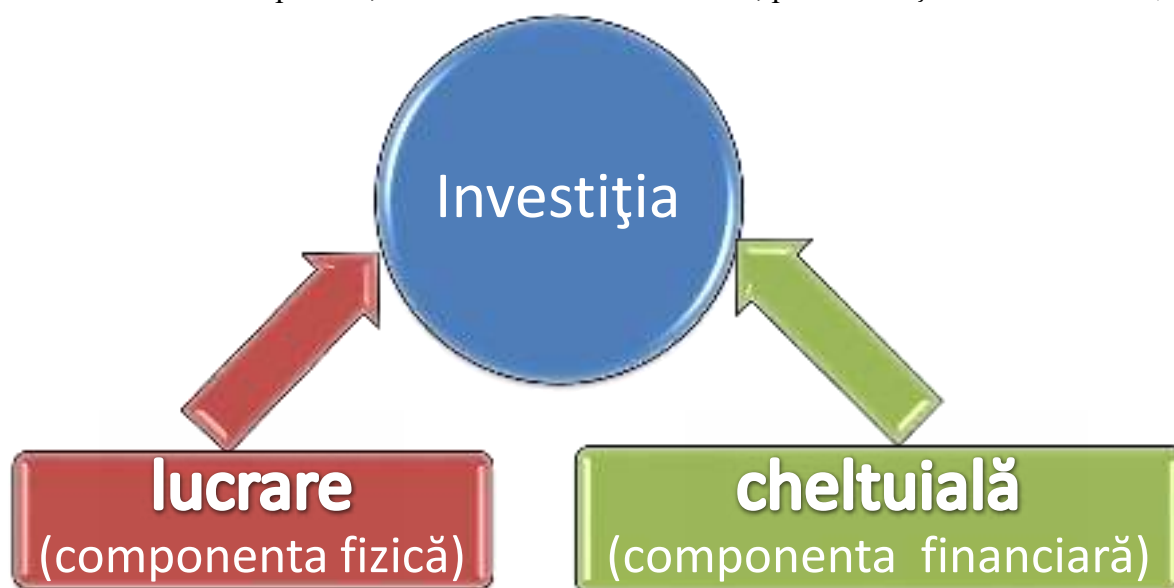
- **Confederația Patronală din Industria României (CONPIROM)**
- **Confederația Patronală din Industrie, Servicii și Comerț (CPISC)** grupează asociații și federații ale angajatorilor, în special medii și mari, din industria energetică, industria extractivă energetică și neenergetică, industria metalurgică, industria construcțiilor de mașini, industria și serviciile IT, Poșta și Comunicații, producția și distribuția cinematografică și de audio-vizual, turism, transporturi mărfuri și persoane, construcții, servicii și comerț. CPISC reprezintă 368.000 de salariați, adică 8,4% din total la nivel național.
- **Confederația Națională Sindicală Cartel Alfa**
- **Confederația Patronală Concordia**
- **Confederația Patronală din Industria Română (CONPIROM)** reunește 15 mari federații patronale din metalurgie, materiale de construcții, agricultură, îngrășăminte chimice, industria electronică și electrotehnică, producători de mobilă și alții. În cadrul federațiilor își desfășoară activitatea 40 de organizații patronale.
- **Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România (CNIPMMR)** grupează în 100 de organizații patronale sectoriale și teritoriale, societăți comerciale cu capital majoritar privat. Include, de asemenea, membrii asociați: asociații familiale, profesionale, de ramură și persoane fizice autorizate.
- **Patronatul Român (PR)**
- **Consiliul Național al Patronatului Român (CoNPR)**
- **Uniunea Națională a Patronatului Român (UNPR)** este constituită din 10 patronate.
- **Uniunea Națională a Patronatelor cu Capital Privat din România (UNPCPR)** este constituit preponderent din întreprinderi mici și mijlocii.
- **Uniunea Generală a Industriașilor din România (UGIR)**
- **Uniunea Generală a Industriașilor din România 1903 (UGIR 1903)** are în componență 60 de federații și organizații patronale de ramură din industria constructoare de mașini, petrochimie, industria alimentară, construcții navale, materiale de construcții, IT, industria alcoolului, medicamente și altele.
- Consiliul Investitorilor Străini CIS,
- **Asociația Națională a Antreprenorilor de Construcții (ARACO)**
- Patronatul întreprinderilor mici și mijlocii Alba-Blaj

II. Considerente privind conceptul de *investiție*

Investițiile reprezintă cel mai important stimul pentru orice activitate economică. În cadrul economiei naționale, investițiile constituie elementul fundamental care inițiază și dezvoltă orice activitate umană, ocupând o poziție centrală în sfera producției și reprezentând motorul unui sistem activ. Existența și dezvoltarea firmelor este imposibilă în lipsa investițiilor, acestea din urmă asigurând creșterea și perfecționarea potențialului productiv (prin extindere și modernizare), apariția de noi capacități de producție, crearea de noi locuri de muncă etc.

Noțiunea de **investiție** provine din cuvântul de origine latină „*investire*” având sensul de „a îmbrăca, a acoperi” și trebuie analizată sub dublu aspect:

1. În **sens larg**, investiția este o *acțiune*, o *lucrare* de alocare, plasare, dotare prin care se obțin întreprinderi noi, se modernizează sau se dezvoltă cele existente;
2. În **sens restrâns**, investiția este, în același timp, o *cheltuială*, reprezentând o *sursă financiară* consumată în prezent, în diferite domenii de interes, pentru a obține efecte viitoare;

Este important de subliniat faptul că investițiile nu se rezumă la simpla cheltuială, în sens financiar, sau la efortul investițional pe care îl fac agenții economici când realizează un proiect de investiții, acestea favorizează dezvoltarea și modernizarea societății și, în același timp, duc la creșterea nivelului de trai al populației prin crearea unor condiții îmbunătățite de viață.

În plan economic, activitatea de investiții joacă un dublu rol: agenții economici care implementează un proiect de investiții își sporesc oferta de bunuri și servicii prin creșterea capacității lor productive, realizând venituri suplimentare. În plan social, investiția joacă rolul de regulator în ocuparea forței de muncă și în îmbunătățirea calității vieții.

Realizarea procesului investițional presupune existența a două componente strâns legate între ele:

- **Componenta financiară** – concretizată în constituirea și utilizarea fondurilor bănești necesare derulării procesului investițional;
- **Componenta fizică** – care constă într-un ansamblu de acțiuni fizice și tehnice care au ca finalitate realizarea fizică a obiectivului de investiții.

Investiții - elementele cheie

1. Subiectul

Cine investește?

2. Obiectul

În ce domeniu?

3. Valoarea

Cât investește?

4. Rezultate preconizate

De ce se investește?

Referitor la cele enumerate mai sus, situația explicitată este următoarea:

1. **Subiectul** - În conformitate cu legislația din România, „**investitorul**” este persoana fizică sau juridică încadrată în activitatea investițională pe teritoriul României”.
2. **Obiectul în care se investește** se deosebește în funcție de *ramurile beneficiare*, putând astfel vorbi despre investiții *industriale, agrare, de transport* etc.
3. **Valoarea** investiției se determină diferit în funcție de modul de realizare a lucrărilor de achiziție, construcție, instalație și montaj. Suma totală a cheltuielilor pentru investiții cuprinde: prețul de achiziție, cheltuielile de transport, cheltuielile de construcții, instalații sau montaj, eventuale taxe și cheltuieli vamale, alte taxe și comisioane, etc.
4. **Rezultatele** care se obțin ca urmare a investițiilor pot fi foarte variate. Acestea pot fi de natură economică, socială și politică.

Investiții - clasificare

După **destinație** se disting:

- **investiții productive** asigură realizarea de bunuri materiale;
- **investiții neproductive** sunt efectuate în scopuri social-culturale vizând domenii precum: arta, știința, cultura, sănătatea.

După **obiectul** lor:

- **tehnice** (achiziția, construcția, montajul unor mașini, utilaje, mijloace de transport, etc.),
- **umane** (în calificarea sau specializarea personalului),
- **sociale** (construcția unei cantine în incinta întreprinderii),
- **financiare** (cumpărarea de titluri de participație la alte societăți comerciale),
- **comerciale** (în publicitate și reclamă) etc.

După **sectoare ale activității economice**:

- **investiții în sectorul primar**, cuprinde toate acele lucrări efectuate în ramurile extractive (cărbuni, minereuri feroase și neferoase, petrol, gaze naturale etc.);

- **investiții în sectorul secundar**, cuprinde lucrările prevăzute în toate ramurile tehnologice unde, prin transformarea materiilor prime și a materialelor auxiliare, se obține întreaga gamă de produse materiale din toate ramurile industriale;
- **investiții în sectorul terțiar**, cuprinde toate investițiile destinate sferei prestărilor de servicii (comerț, asistență socială, proiectare etc.).

După **caracterul lucrărilor**:

- **investiții de expansiune** (dezvoltare, extindere): acestea presupun cheltuieli în vederea măririi capacităților de producție;
- **investiții de menținere**, ce țin de reutilizarea capacităților de producție existente;
- **investiții de modernizare**, care se efectuează cu scopul creșterii performanțelor tehnice, îmbunătățirii randamentelor utilajelor existente;
- **investiții de inovare**, adică lansarea noilor activități;

După **locul în care se fac**:

- **investiții interne**;
- **investiții externe** (participarea cu fonduri la formare capitalurilor altor firme, pentru diversificarea activității).

După **sursa de finanțare**:

- **investiții finanțate din surse proprii, interne** ale agentului economic (autofinanțare), din care identificăm: amortizarea, capitalizarea profiturilor, mobilizarea resurselor proprii;
- **investiții finanțate din surse atrase, externe** (credite interne sau externe, investiții directe de capital, împrumuturi, leasing, colaborări cu alți parteneri).

INVESTIȚII - clasificare

Destinație	Obiectul lor	Sectoare economice	Caracterul lucrărilor	Locul în care se fac	Sursa de finanțare
•productive •neproductive	•tehnice •umane •sociale •financiare •comerciale	•în sector primar •în sector secundar •în sector terțiar	•de expansiune •de menținere •de modernizare •de inovare	•interne •externe	•surse proprii - interne •surse atrase - externe

Investițiile combină **resurse economice** de o mare diversitate – umane, materiale, financiare, tehnice etc.

III. Considerente privind resursele economice

La baza dezvoltării producției de bunuri materiale și servicii stau **resursele economice**, care reprezintă mijloace oferite de natură utile societății omenești. Acestea stau la baza dezvoltării social-economice a oricărui stat, asigurând bunăstarea și prosperitatea unei națiuni.

Resursele economice constituie totalitatea elementelor naturale, umane, financiare, informaționale și tehnologice atrase și utilizate pentru producerea bunurilor necesare satisfacerii nevoilor umane.

Resurse economice - clasificare

A. RESURSE PRIMARE

1. Resurse umane

Include populația din punct de vedere cantitativ, calitativ și structural – număr, calificare, experiență.

2. Resurse naturale

Resursele naturale reprezintă totalitatea zăcămintelor de minerale și minereuri, a terenurilor cultivabile, a pădurilor și apelor, a florei și faunei de care dispune o anumită regiune. Acestea apar în mod natural în forma lor relativ nemodificată. Mineritul, extragerea petrolului, pescuitul și silvicultura sunt în general considerate industrii ale resurselor naturale, cu excepția agriculturii.

În funcție de proveniența, refacerea, efectele produse și sfera de utilizare, acestea se pot clasifica în mai multe **categorii**:

După **originea lor** ca fiind:

- **resurse biotice**, derivate din animale și plante;
- **resurse abiotice**, derivate din pământ, aer, apă, ș.a.m.d.; resursele minerale și energetice sunt de asemenea resurse abiotice, unele sunt derivate din natură.

După **durabilitatea exploatării** și al particularităților de refacere a unei cantități exploatabile de resurse naturale, s-a alcatuit o clasificare care răspunde cerințelor practice ale situației actuale și de perspectivă a economiei mondiale. Aceasta clasificare grupează resursele naturale în două categorii:

a. **resurse inepuizabile**, ce cuprind aerul, apa, diferite radiații, resurse denumite astfel pentru ca la nivel global nu se poate prevedea epuizarea lor.

b. **resurse epuizabile** care pot fi:

- **neregenerabile (convenționale)** - acelea care, prin consum, se distrug iar pentru refacerea lor este necesară o perioadă de timp măsurată la scara geologică (milioane sau miliarde de ani). Din această categorie fac parte:
 - ✓ **combustibili fosili** (petrol, gaze naturale, rezervele de cărbune)
 - ✓ **energie nucleară** (uraniu) .
- **regenerabile (alternative)** - acelea care fac parte din biosferă, pot să se refacă și pot fi folosite pe termen nelimitat dacă sunt folosite rațional. Odată ce resursele regenerabile sunt consumate la o rată care depășește rata lor naturală de refacere, ele se vor diminua și în cele din urmă se vor epuiza.

- ✓ **energia eoliană**
- ✓ **energia solară**
- ✓ **biomasa**
- ✓ **hidroenergia**
- ✓ **energia geotermală**

După **efectele produse**:

- resurse nepoluante (energia solară)
- resurse poluante (cărbunele, petrolul)

După **sfera de utilizare**:

➤ **Resurse energetice:**

- combustibili fosili
- forța apei
- lemnul
- forța vântului
- energia solară

➤ **Resurse de materii prime industriale:**

- minereurile feroase
- minereurile neferoase
- lemnul
- unele gaze atmosferice

➤ **Resurse alimentare de natură:**

- animală
- vegetală
- minerală

Dezvoltarea durabilă reprezintă un concept nou care presupune utilizarea materiilor prime și a industriilor nepoluante și regionale.

B. RESURSE DERIVATE

a. Resurse materiale

- capitalul tehnic sub formă de echipamente și tehnologii de producție, materii prime, precum și infrastructura materială și socială;

b. Resurse financiare

- capitalul propriu, bunurile financiare și capitalul lichid;

c. Resurse inovative

- cunoștințe, experiența științifică, tehnologii de ultimă oră;

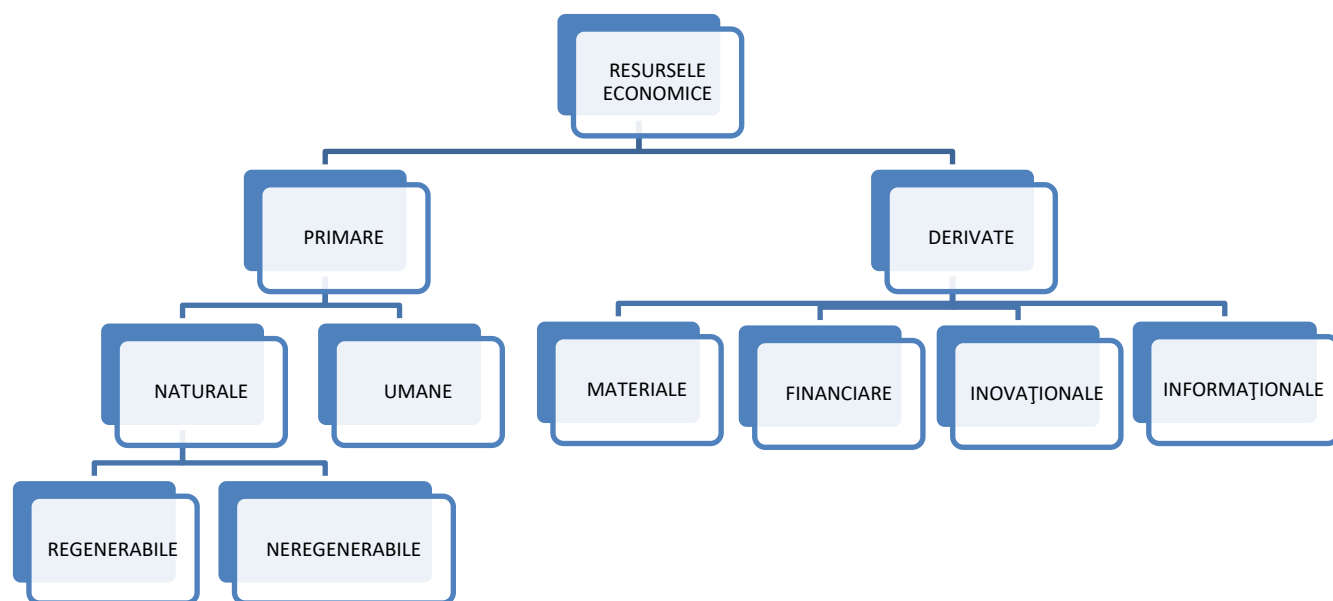
d. Resurse informaționale

- date operaționale, date statistice, informații contabile, financiare, de piață etc.

Principala caracteristică a resurselor este raritatea: resursele se dovedesc a fi limitate în raport cu nevoile și potențialul planetei.

Raportul nevoi-resurse constituie obiectul acțiunii umane sub forma activității economice. Activitatea economică constă în efortul conștient al oamenilor de a utiliza resursele economice rare în vederea producerii, repartiției, circulației și consumului de bunuri și servicii corespunzător nevoilor și intereselor acestora.

Tot după acest criteriu, dar privite dintr-un alt punct de vedere, se poate vorbi despre resurse folosite în domeniul producției materiale (industrie, agricultură), de resurse utilizate în domeniul neproductiv (destinate consumului populației), precum și de resurse cu întrebuințare mai restrânsă.

Referitor la situația resurselor prezentate mai sus, *la nivelul județului Alba* potențialul economic este evidențiat prin existența unor importante **resurse naturale** ce permit o dezvoltare variată, după cum urmează:

- **Fondul forestier** din județul Alba reprezintă 3,5% din fondul forestier național, 18,65% din fondul forestier regional și 36,8% din suprafața totală a județului, proporția cea mai mare ocupând-o pădurile de foioase 64,8 %, urmată de cea de conifere de 35,2 %, fapt ce favorizează dezvoltarea industriei de prelucrare a lemnului în centre mai mici situate în zona montană. Cele mai extinse suprafețe forestiere se găsesc în zona montană (în Munții Apuseni și pe Valea Sebeșului).
- **Zăcămintele minerale**
 - minereuri neferoase (aur, argint, cupru la Baia de Arieș, Roșia Montana, Almașu Mare, Zlatna, Abrud etc.)
 - mercur (Izvorul Ampoiului)
 - sare și ape clorurosodice (Ocna Mureș)
 - gaz metan (Cetatea de Baltă)
 - calcare (Poiana Aiudului)
 - bentonită (Ciugud și Ocna Mureș)
 - marmură (Sohodol)
 - argilă (Sântimbru, Războieni, Unirea, Blaj)
 - piatră de construcții (Almașu Mare, Zlatna, Abrud, Ocoliș)
 - nisipuri, pietrișuri (albiile râurilor Mureș – Războieni, Aiud, Galtiu, Sântimbru, Vințu de Jos, Șibot, pe Arieș – Sălciua).

- **Fondul funciar**

Din suprafața totală ce poate fi folosită pentru agricultură în județul Alba, 131.191 hectare reprezintă partea arabilă, 120.932 hectare sunt pășuni, 73.453 hectare sunt fânețe, viile ocupând 5.085 hectare și livezile 1.298 hectare. Mai multe informații pot fi găsite la capitolul Agricultură.

- **Apele**

Rețeaua hidrografică din județul Alba este bogată, fiind alcătuită din:

- ❖ râul **Arieș**, cu afluenții *Arieșul Mare* și *Arieșul Mic* în zona Munților Apuseni;
- ❖ râul **Mureș** (cursul superior și mijlociu) și din afluenții acestuia:
 - ✓ pe malul drept: *Arieș, Aiud, Geoagiu, Valea Teiului, Valea Gălzii, Cricău, Ampoi, Vinț* etc.
 - ✓ pe malul stâng: *Târnavă (Mare și Mică), Galda, Secaș, Sebeș, Pian, Cugir* etc.

Pe teritoriul județului Alba sunt 32 de lacuri și iazuri, aflate fie în administrarea Direcției Apelor, a consiliilor locale, a Regiei Naționale a Pădurilor „Romsilva”, a Asociației Județene a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi, a agenților economici, a C.N.A.R și în proprietate privată.

Lacurile sărate sunt cele de la Ocna Mureș ca urmare a activității de exploatare a sării.

Lacuri naturale sunt cele din zona montană: *Șurianu* (în Munții Șurianu) și *Iezer* (din comuna Ighiu, în Munții Trăscăului).

Importante sunt resursele energetice ale Mureșului și Sebeșului. Potențialul energetic al cursurilor repezi de munte este exploatat în principal pe cursul râului Sebeș unde sunt active patru hidrocentrale (la *Oașa, Tău, Căpâlna* și *Petrești*).

Pe raza județului Alba se găsesc și lacuri pentru alimentarea cu apă în sistem microregional: *Mihoiești, Gârde, Cugir* de pe Râul Mic, *Feneșasa*.

- **flora și fauna**

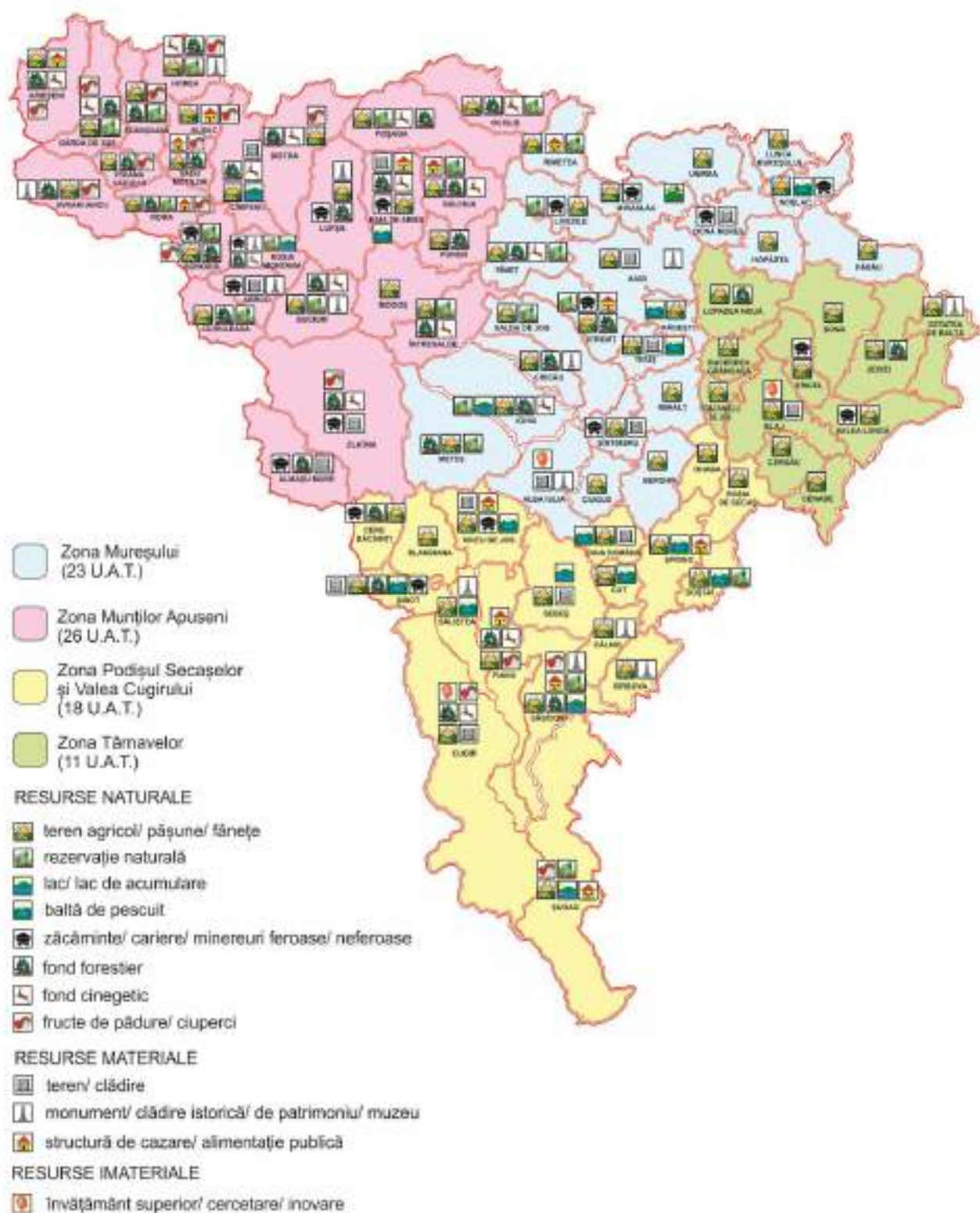
Județul Alba, datorită diversității formelor de relief, prezintă o mare diversitate faunistică și floristică. Mai răspândite sunt pădurile de foioase, de conifere sau cele mixte de conifere și foioase, precum și vegetația subalpină și alpină. În zonele joase ale județului se evidențiază vegetația de silvostepă, aceasta fiind mai frecventă în podișul Secașelor, ca efect al precipitațiilor mai reduse.

Dintre speciile de floră și ciuperci întâlnite pe raza județului Alba enumerăm: *molidul, bradul, fagul, mesteacănul, ienuparul, afinul, zmeurul, murul, măceșul, merisorul, mălaiul cucului, ștevia, gălbiori, hribi, ghebe, etc.*

Fauna sălbatică include speciile caracteristice asociate habitatelor din zonele de munte, de deal și podiș și de câmpie. Dintre speciile de faună întâlnite pe raza județului Alba, enumerăm: *lupul, vidra, râsul, ursul, broasca, șopârla, vipera, bufnița, ierunca, caprimulg, ciocănitoarea, muscarul, cucuveaua, cocoșul de munte, cioara, cucul, pițigoiul, mierla, sturzul, pupăza, fluturi, cărăbușul de mai, libelula, cosașul, rădașca, gândacul, etc.*

Situația resurselor din județul Alba, este redată în continuare:

Resurse naturale și materiale în U.A.T. din județul Alba

Notă: harta a fost întocmită pe baza fișelor comunelor întocmite în anul 2016 de către Compartimentul Dezvoltare Economică din cadrul Consiliului Județean Alba.

IV. Contextul actual al economiei județului

1. Cadrul general

Condițiile social - istorice de dezvoltare a țării și-au pus amprenta și asupra industriei județului Alba, care s-a reorganizat, conform noilor principii ale economiei de piață, fiind într-o continuă dinamică.

Locația geografică atractivă a județului Alba facilitează un acces rapid și ușor la orice țară din Uniunea Europeană.

Poziția geografică: Transilvania, partea central-vestică a României

Suprafața: 6242 km² (2,6% din suprafața totală a României)

Populație: 383.252 locuitori (335.875 loc.)

Densitate: 61 locuitori/km²

Organizare administrativă:

- ✓ **4 municipii:** Alba Iulia (reședință de județ), Aiud, Blaj, Sebeș
- ✓ **7 orașe:** Abrud, Cîmpeni, Cugir, Ocna Mureș, Zlatna, Teiuș
- ✓ **67 comune și 656 sate**

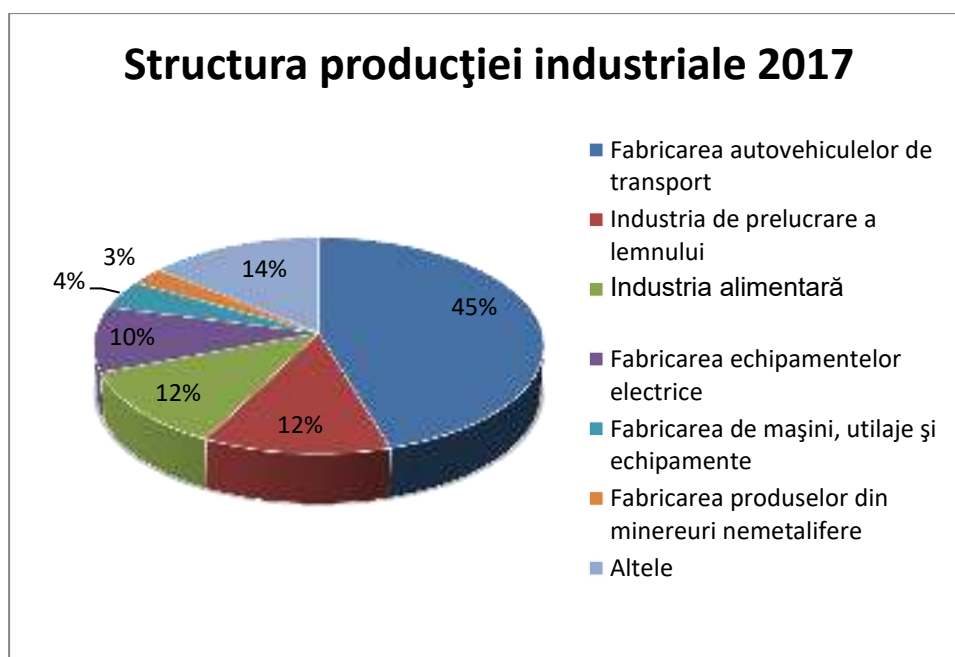
2. Profilul economic al județului Alba

2.1. Industria

Economia județului Alba este predominant îndreptată spre sectorul industriei - în special industria prelucrătoare. În prezent pilonii principali ai industriei județului Alba care au cea mai mare pondere sunt:

- ♣ fabricarea autovehiculelor de transport;
- ♣ industria de prelucrare a lemnului;
- ♣ industria alimentară;
- ♣ fabricarea echipamentelor electrice;
- ♣ fabricarea de mașini, utilaje și echipamente;

Acestora li se adaugă următoarele domenii care au o pondere mai mică în economia județului: fabricarea articolelor de voiaj și a încălțămintei și fabricarea produselor din minerale nemetalifere.

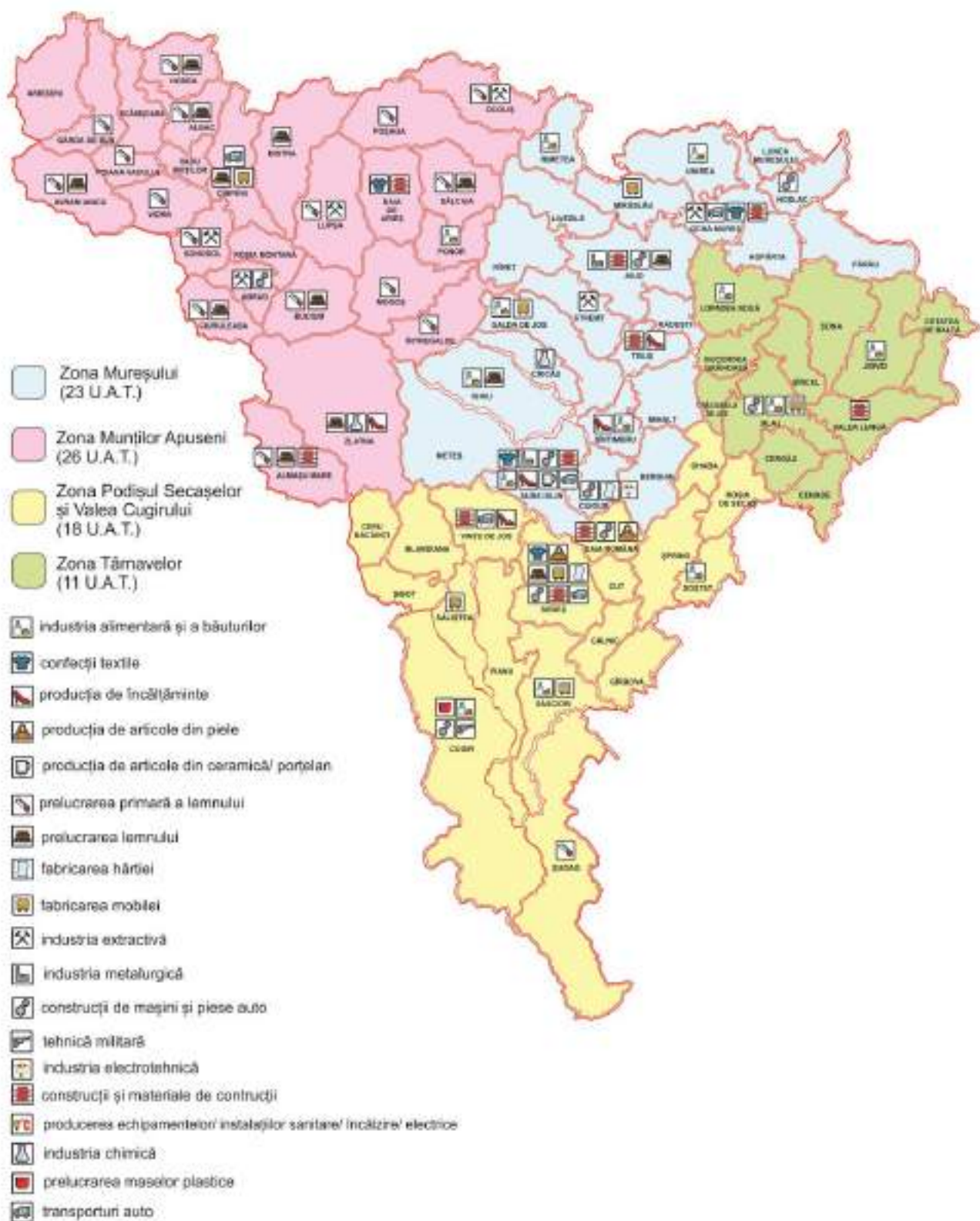
De menționat este faptul că domeniul fabricarea articolelor de voiaj și a încălțămintei a prosperat începând cu sfârșitul anilor '90 ca urmare a dezvoltării producției în sistem lohn, reprezentat de societățile Arieșul Conf S.A. de la Baia de Arieș, Fair Play Impex S.R.L. din Alba Iulia în domeniul textil, Rapel S.A. în domeniul confecțiilor din piele și în domeniul confecționării încălțămintei Rekord S.R.L. și Matin Maier S.R.L. din Alba Iulia. Industria extractivă și chimică sunt două ramuri cu tradiție îndelungată, puternic afectate de restructurările masive din ultimele decenii, care dispun totuși de un potențial ridicat de dezvoltare în condițiile efectuării unor investiții majore de modernizare, precum și a unui management performant.

Principalele firme cu sediul în județul Alba având industria ca obiect principal de activitate:

- Extracția minereurilor neferoase, a sării și a materialelor și rocilor de construcție: *Cuprumin*;
- Industria alimentară și a băuturilor: *Transavia, Albalact, Jidvei, Alpin 57 Lux, Prefera Foods, Transeuro, Montana Popa, Solina Romania*;
- Industria de prelucrare a lemnului și producerea mobilei: *Holzindustrie Schweighofer, Kronospan Sebeș, Transilvania Production, Alredia, Stratuscom, Savini Due*;
- Industria confecțiilor textile și încălțămintei: *Arieșul Conf, Ciserom, Fair Play Impex, Lenjerie Werk 83, Rekord, Galway Sport, Matin Maier, Rapel*;
- Industria construcțiilor de mașini: *Star Transmission, Star Assembly, Bosch Rexroth, Uzina Mecanică Cugir, IAMU, Nova Grup, VCST Automotive Production Alba*;
- Industria betonului și a produselor din beton pentru construcții: *Elis Pavaje, Florea Grup, Prebet Aiud*;
- Industria metalurgică: *Saturn*;
- Industria porțelanului: *Apulum, IPEC, Axa Porcelaine*;
- Industria hârtiei și cartonului: *Pehart TEC*.

Acestea sunt redată în harta următoare:

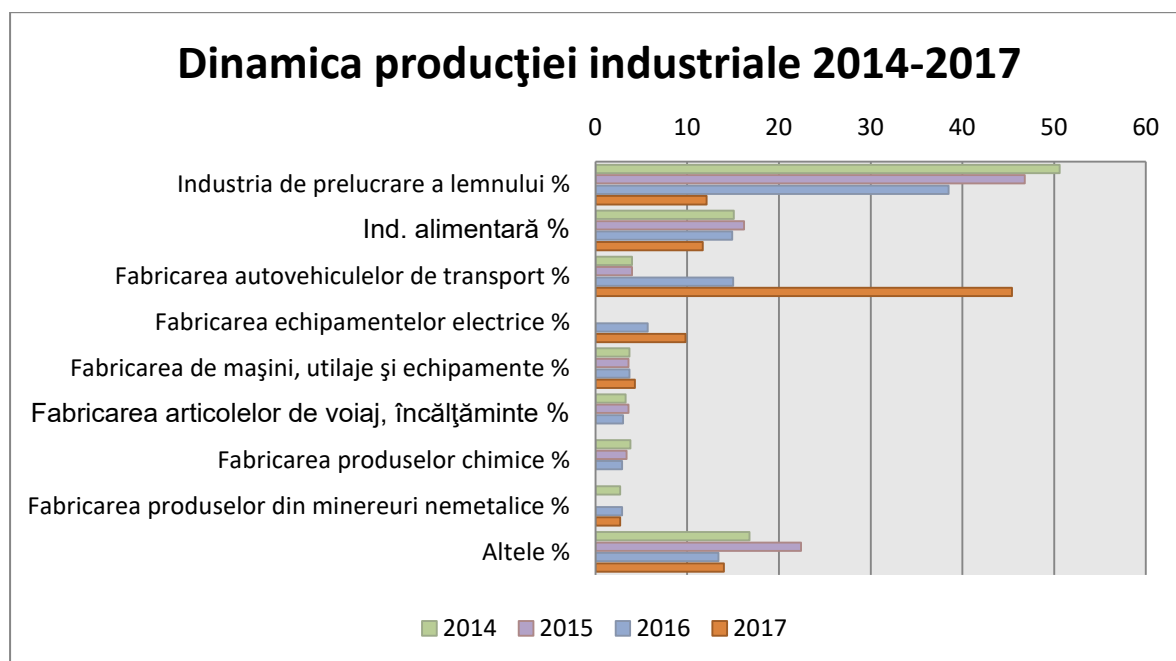
Sectoare industriale dezvoltate din județul Alba

Notă: harta a fost întocmită pe baza fișelor comunelor întocmite în anul 2016 de către Compartimentul Dezvoltare Economică din cadrul Consiliului Județean Alba.

Producția industrială

În județul Alba, **producția industrială** realizată în decursul perioadei analizate a înregistrat o creștere de la 10353.3 mil. lei în anul 2014 la 12297.5 mil. lei în 2016, singura creștere semnificativă (2,75%) se observă în domeniul fabricării autovehiculelor de transport și o ușoară creștere în domeniul fabricării produselor din minerale nemetalice. O scădere majoră se observă în sectorul industriei de prelucrare a lemnului cu 0,23%.

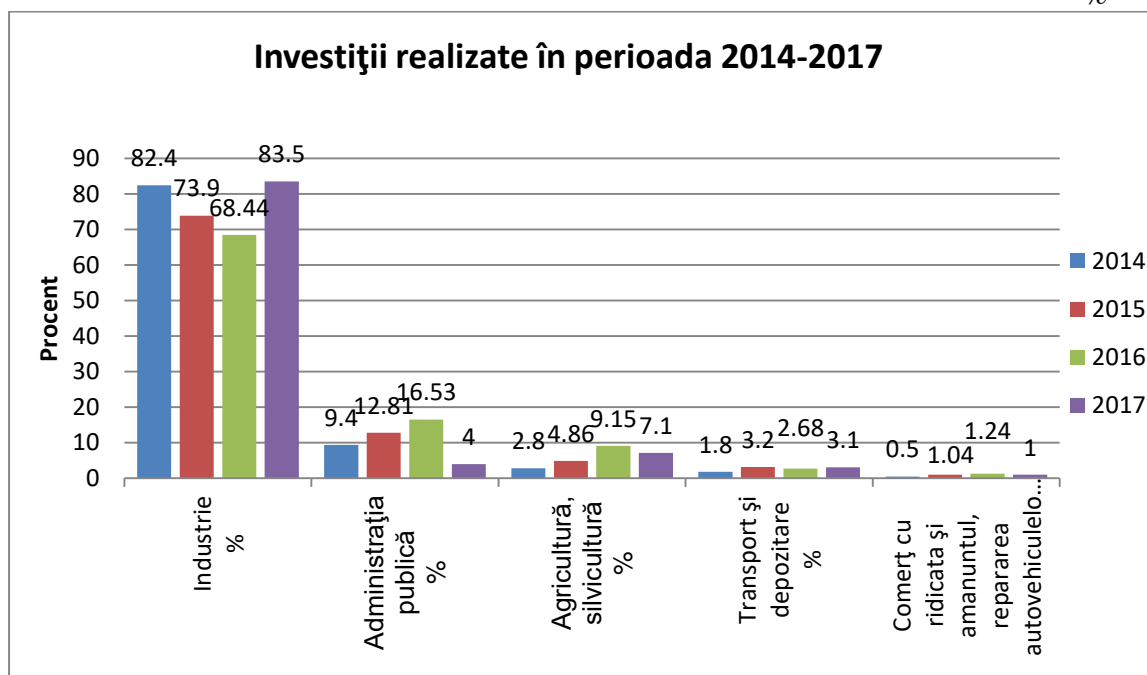

Anul	Valoare realizată (milioane lei)	Industria de prelucrare a lemnului %	Ind. alimentară %	Fabricarea autovehiculelor de transport %	Fabricarea echipamentelor electrice %	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente %	Fabricarea articolelor de voiaj, încălțăminte %	Fabricarea produselor chimice %	Fabricarea produselor din minereuri nemetalice %	Altele %
2014	10353.3	50.6	15.1	4		3.7	3.3	3.8	2.7	16.8
2015	10542.7	46.8	16.2	4		3.6	3.6	3.4		22.4
2016	12297.5	38.5	14.9	15	5.7	3.7	3	2.9	2.9	13,4
2017	16024.1	12.1	11.7	45.4	9.8	4.3			2.7	14

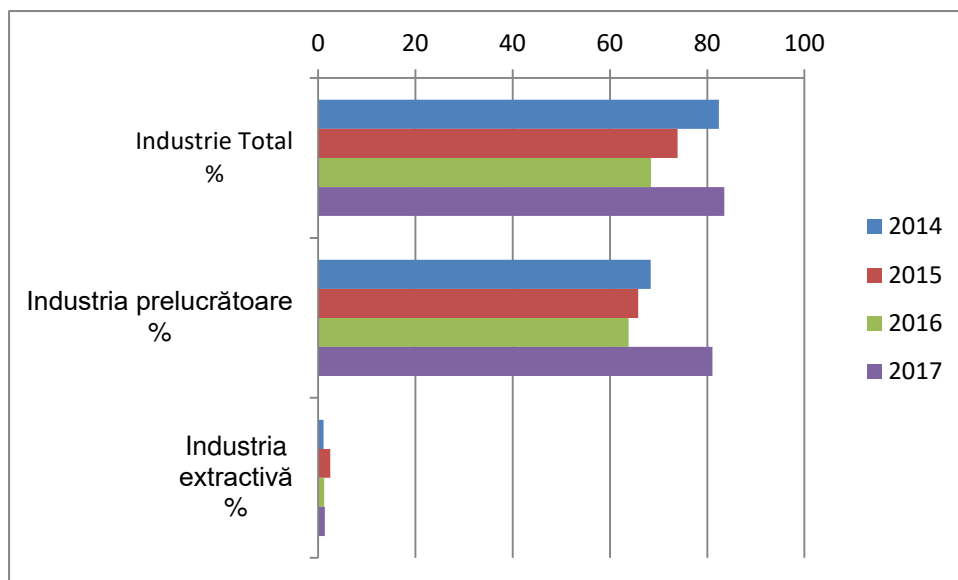
Sursa: **Buletine statistice lunare ale județului Alba nr. 12 aferente anilor 2014, 2015, 2016 și 2017**

În ceea ce privește structura **investițiilor** realizate în perioada 2014-2017, în funcție de activitatea principală a beneficiarilor, se observă o relansare substanțială a investițiilor în industrie după o perioadă de declin succesiv până în 2017. În sectorul administrație publică se remarcă o scădere a investițiilor cu 75% față de anul 2016, după o perioadă de creștere succesivă până în 2016.

%

Anul	Industria %	Administrația publică %	Agricultură, silvicultură %	Transport și depozitare %	Comerț cu ridicata și amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor %	Industria prelucrătoare %
2014	82.4	9.4	2.8	1.8	0.5	68.4
2015	73.9	12.81	4.86	3.2	1.04	65.81
2016	68.44	16.53	9.15	2.68	1.24	63.84
2017	83.5	4	7.1	3.1	1	81.1

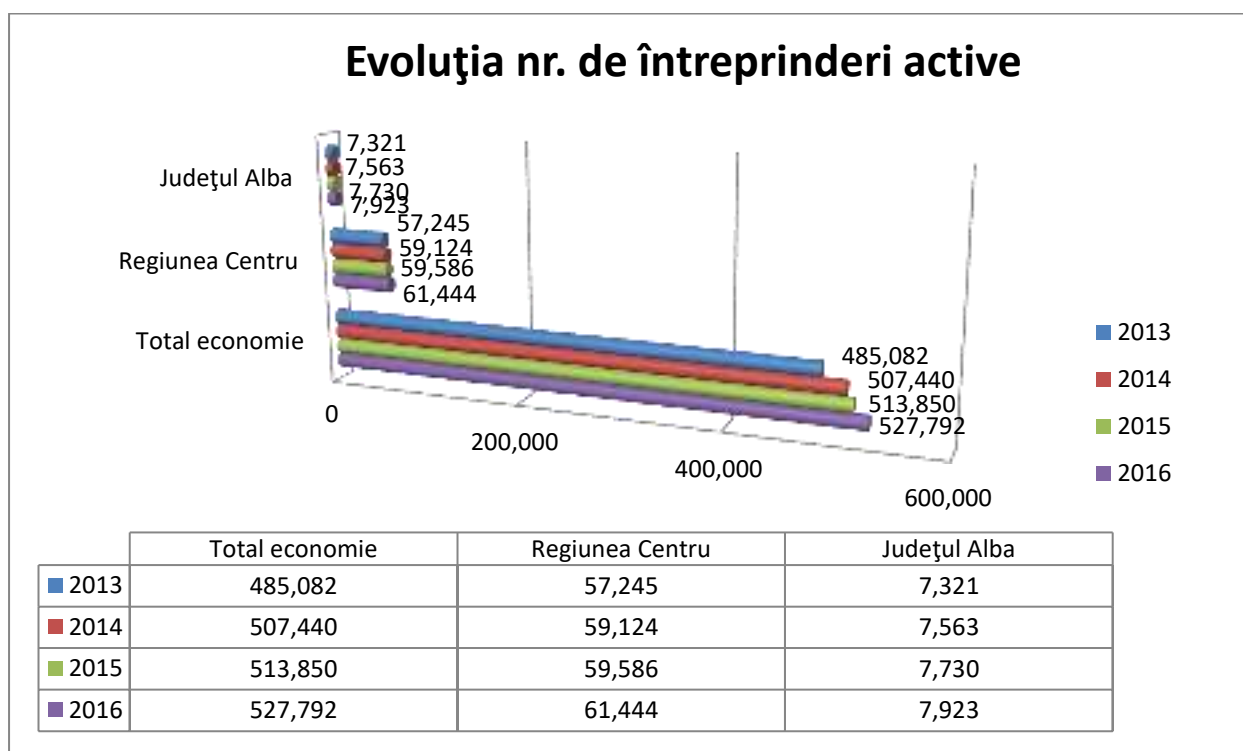

În cadrul industriei, care cuprinde cele două subdomenii – prelucrătoare și extractivă, cea prelucrătoare ocupă o poziție dominantă, cu o creștere față de anii anteriori la care ne raportăm, iar industria extractivă, reprezentată prin exploatarea minereurilor neferoase (minereuri cuprifere, polimetalice, mangan, uranifere), este în scădere datorită declinului din ultimul deceniu, doar în anul 2015 înregistrând o ușoară creștere.

Sursa: *Buletine statistice lunare ale județului Alba nr. 2 aferente anilor 2014, 2015, 2016 și 2018 (ianuarie)*

✚ **Întreprinderi active**

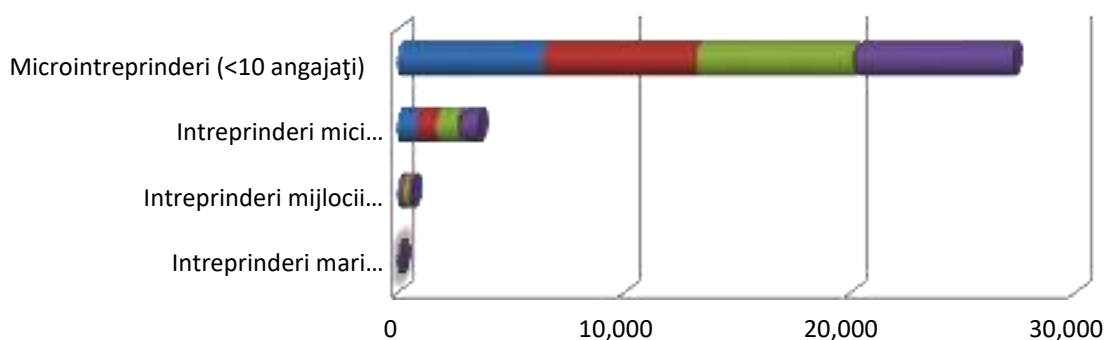
Numărul întreprinderilor active reprezintă un indicator important al dinamismului vieții economice. În tabelul de mai jos sunt prezentate date referitoare la numărul întreprinderilor active la nivel național, regional și județean. Remarcăm o creștere graduală a numărului de întreprinderi active, atât la nivel național, cât și la nivel regional și județean, în perioada analizată.

Sursa: <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT101O>

Datele statistice din perioada 2013 – 2016 relevă faptul că la nivelul județului, categoria microîntreprinderilor ocupă ponderea cea mai însemnată, urmată de categoria întreprinderilor mici. În ceea ce privește numărul întreprinderilor, la toate categoriile de mărime tendința a fost relativ constantă, doar la categoria microîntreprinderi s-a înregistrat cea mai mare creștere în această perioadă.

Evoluția numărului întreprinderilor după mărime între 2013-2016

	Intreprinderi mari (>250 angajați)	Intreprinderi mijlocii (<250 angajați)	Intreprinderi mici (<50 angajați)	Microintreprinderi (<10 angajați)
■ 2013	32	154	886	6,481
■ 2014	29	161	875	6,746
■ 2015	28	161	894	6,892
■ 2016	32	160	897	7,094

Anul	2013	2014	2015	2016	Total	Trend
Întrep. Mari	32	29	28	32	121	=
Întrep. Mijlocii	154	161	161	160	636	↗
Întrep. Mici+Microîntrep.	7367	7621	7786	7991	30765	↗

Sursa: prelucrare din <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT101R>
(INT101R - Unitati locale active, pe activitati ale economiei nationale la nivel de sectiune CAEN Rev.2, clase de marime dupa numarul de salariati, macroregiuni, regiuni de dezvoltare si judete)

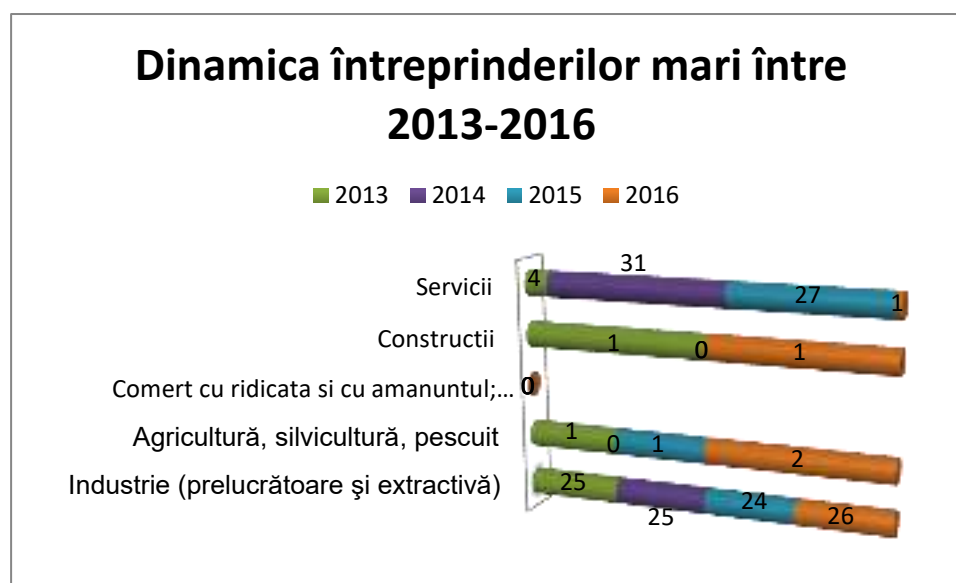
În perioada 2013 – 2016, conform informațiilor statistice publicate, situația întreprinderilor active din județ clasificate în funcție de clasele de mărime și ramurile economiei naționale era următoarea:

Anul	Categorie	Industrie	Agricultură, silvicultură, pescuit	Comert cu ridicata si cu amanuntul; repararea autovehiculelor si motocicletelor	Constructii	Servicii
2013	Întrep. Mari	25	1	0	1	2044
	Întrep. Mijlocii	84	7	18	10	144
	Întrep. Mici+Microîntrep.	980	373	2454	751	7395

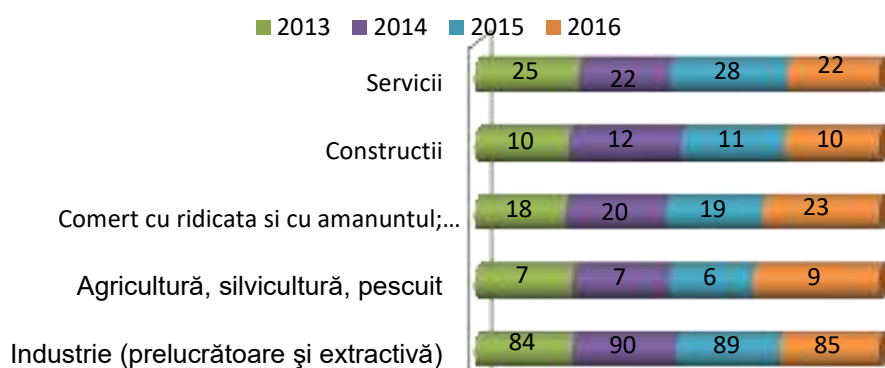
2014	Întrep. Mari	25	0	0	0	2042
	Întrep. Mijlocii	90	7	20	12	151
	Întrep. Mici+Microîntrep.	982	405	2496	782	7665
2015	Întrep. Mari	24	1	0	0	2041
	Întrep. Mijlocii	89	6	19	11	153
	Întrep. Mici+Microîntrep.	1028	410	2436	798	7823
2016	Întrep. Mari	26	2	0	1	2046
	Întrep. Mijlocii	85	9	23	10	149
	Întrep. Mici+Microîntrep.	1037	413	2414	805	8042
		4475	1634	9880	3181	39695

Sursa: prelucrare din <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT101R>

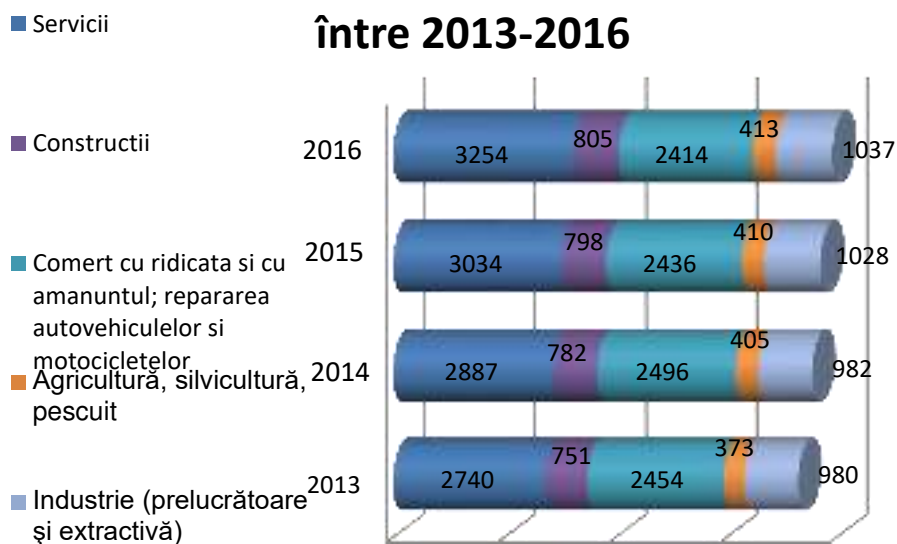
În perioada 2013 – 2016 cele mai multe **întreprinderi mari și mijlocii** ale județului erau înregistrate în domeniul *serviciilor*, urmate de cele din *domeniul industriei prelucrătoare și extractive*, în timp ce numărul cel mai ridicat de **întreprinderi mijlocii** este reprezentat de cele din *industria prelucrătoare și extractivă*, urmate de *servicii*. **Întreprinderile mici și microîntreprinderile** își desfășoară activitatea preponderent în domeniul *serviciilor* și al *comerțului*.

Dinamica întreprinderilor mijlocii între 2013-2016

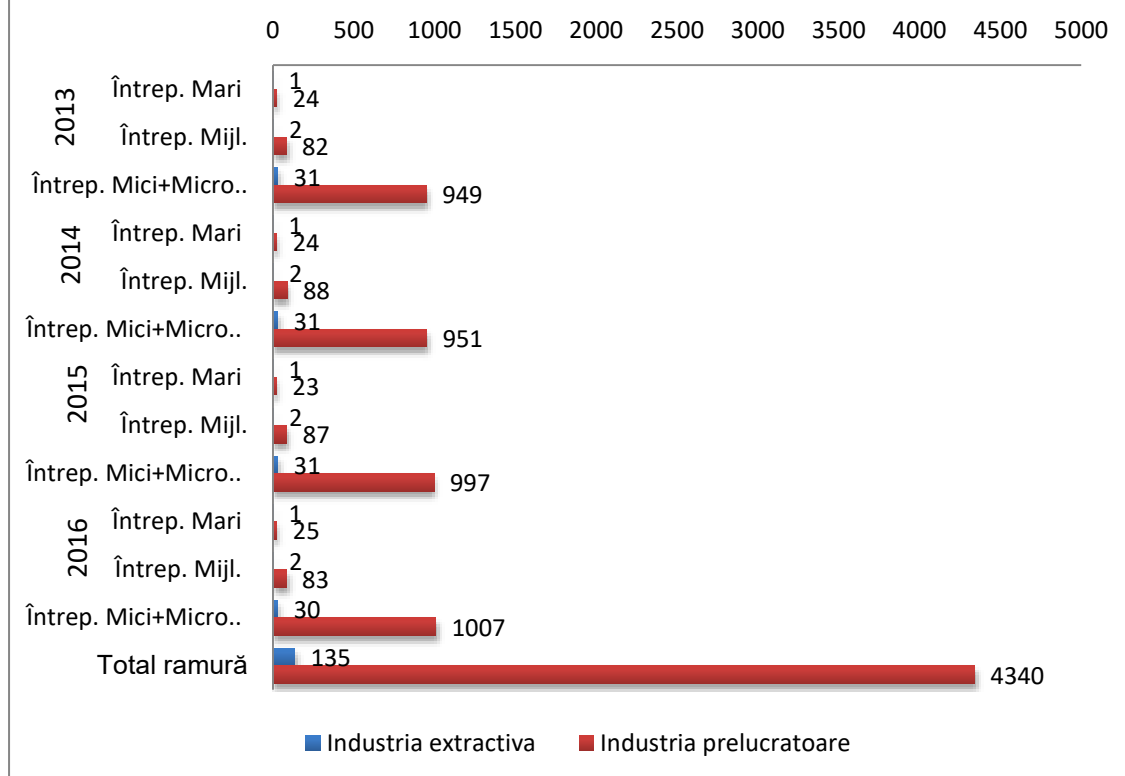

Dinamica întreprinderilor mici și micro între 2013-2016

În domeniul industriei, cu cele două ramuri – prelucrătoare și extractivă, în perioada 2013 – 2016 cele mai multe întreprinderi erau înregistrate în domeniul industriei prelucrătoare, respectiv 4340, față de 135 în industria extractivă. În industria prelucrătoare numărul **întreprinderilor mici și al microîntreprinderilor** a crescut ușor în fiecare an din perioada analizată, în timp ce numărul *întreprinderilor mijlocii* este relativ constant după o perioadă de creștere.

Evoluția întreprinderilor din domeniul industriei între 2013-2016

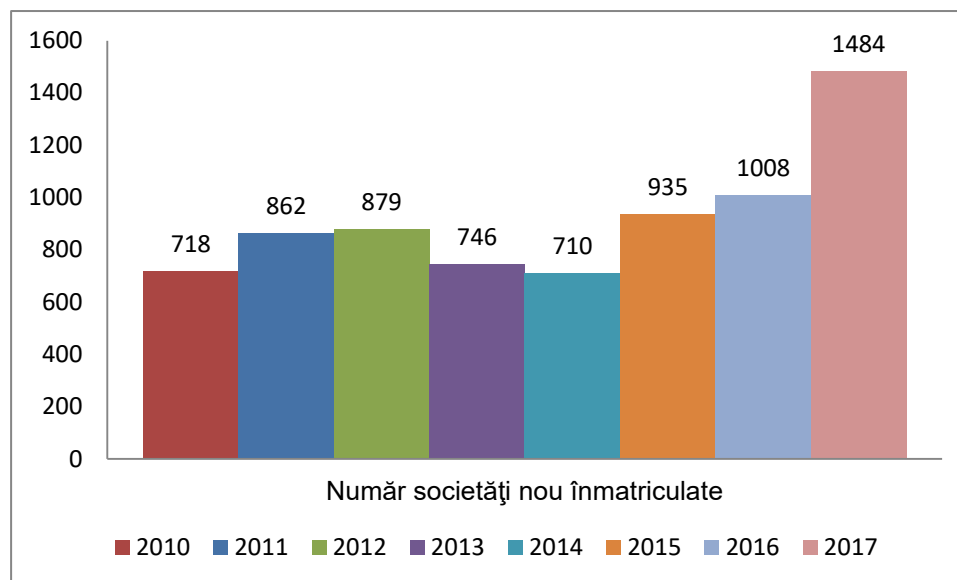
Sursa: prelucrare din <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT101R>

La data de 15 iunie 2017, în județul Alba erau înregistrate un număr total de 16.383 firme din care:

- societăți 8.688 din care:
 - societăți pe acțiuni – 124;
 - societăți cu răspundere limitată – 8.491;
 - societăți în nume colectiv – 72;
 - societăți în comandită simplă – 1;
- cooperative agricole – 25;
- regii de interes local – 6;
- diverse sucursale – 1;
- asociații familiale și persoane fizice – 7.663;

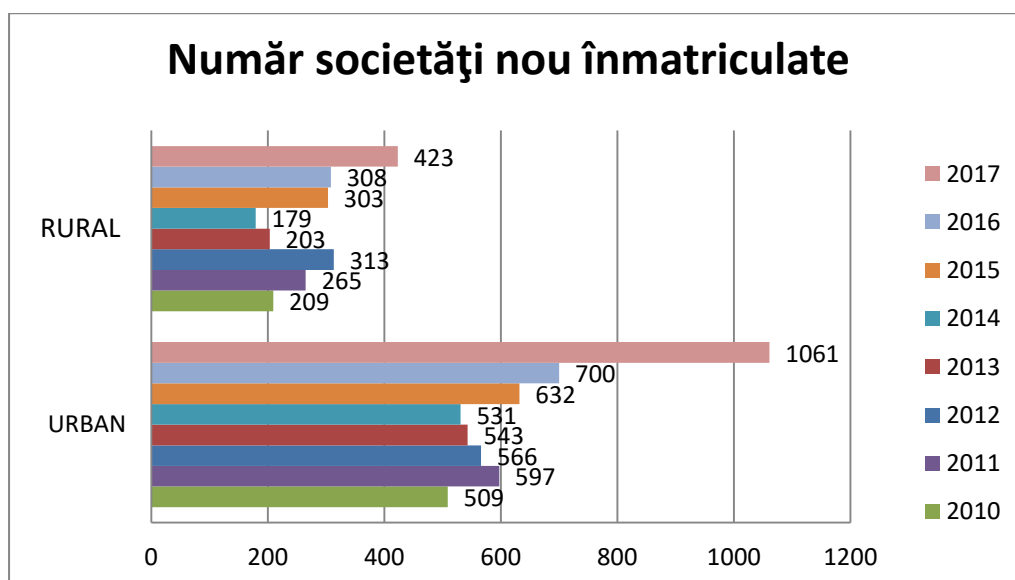
Sursa: *Oficiul Registrul Comerțului de pe lângă Tribunalul Alba, 2017*

Referitor la dinamica înregistrărilor din perioada 2010- 2017 în județul Alba prezentată în graficul de mai jos, tendința este de creștere, doar în anii 2013 și 2014 s-a remarcat o ușoară scădere raportată la anul 2010, în anii următori tendința fiind din nou de creștere. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în 2017, când s-au înregistrat 1.484 societăți, față de doar 718 societăți înregistrate în anul 2010, practic numărul înmatriculărilor s-a dublat în acest interval.

În ceea ce privește situația societăților nou-înmatriculate pe medii de rezidență, între anii 2010-2017, ponderea cea mai mare o au societățile cu sediul în mediul urban, cu scăderi progresive în perioada 2011-2014, după care și-au reluat ritmul de creștere ajungând în 2017 să fie dublate, raportat la 2010.

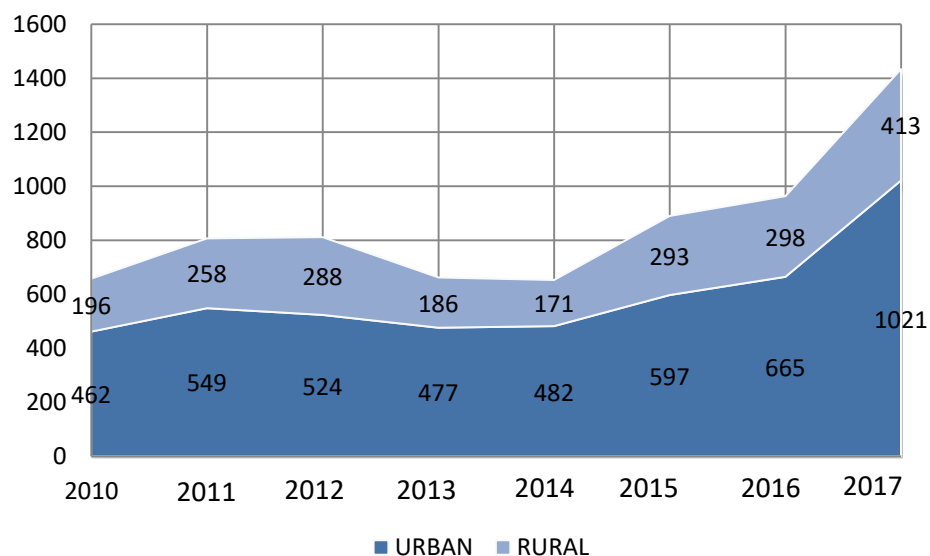
În mediul rural, după o creștere înregistrată în perioada 2010-2012, a urmat o perioadă de scădere în anii 2013-2014, în acesta din urmă înregistrându-se cele mai puține înmatriculări (179 societăți), după care a urmat o perioadă de creștere, cele mai multe înmatriculări fiind în 2017.

Din totalul societăților nou-înmatriculate în perioada 2010-2017, cele cu capital românesc ocupă ponderea cea mai mare, respectiv în mediul urban au avut o tendință constantă de creștere, în anul 2017 înregistrându-se o creștere de 120% raportat la 2010.

Domeniile de activitate predominante ale societăților cu capital românesc nou înmatriculate sunt: comerțul, urmat de industria prelucrătoare, construcții și transport.

Societăți cu capital integral românesc înmatriculate între 2010-2018

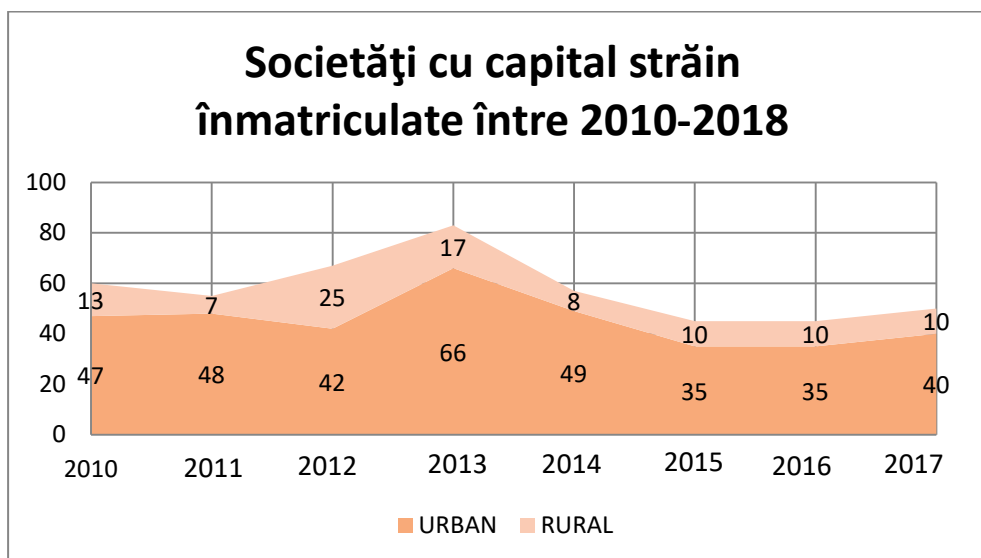
Societăți cu capital românesc pe domenii

Data: 30.08.2018

Societățile cu capital străin s-au înmatriculat cu precădere în mediul urban, apogeul fiind atins în anul 2013 când s-au înregistrat 83 de societăți, cele mai multe în mediul urban, după care a urmat o perioadă de scădere, respectiv de 40% în 2017.

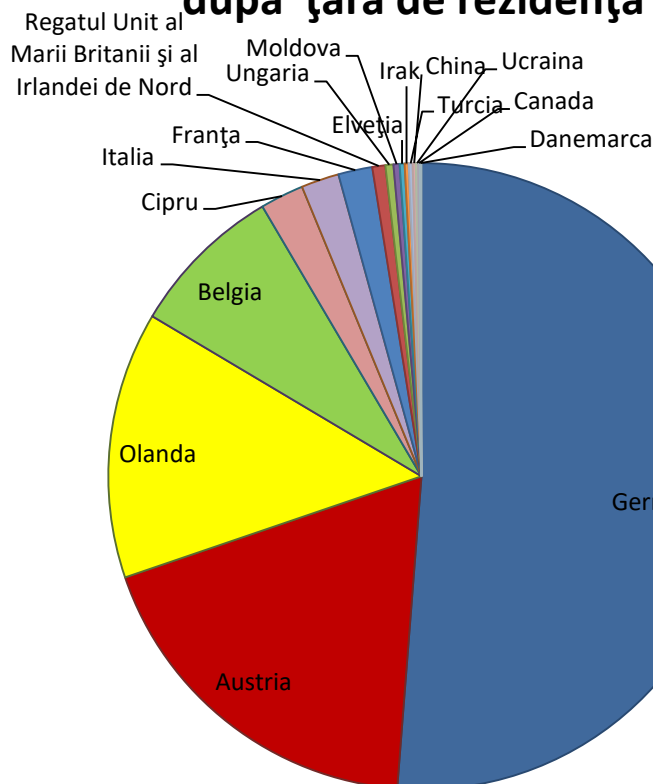
Domeniile de activitate predominante ale societăților cu capital străin nou înmatriculate sunt: industria prelucrătoare, urmată de comerț, construcții, transport și agricultură.

Sursa: *Oficiul Național al Registrului Comerțului, 2018*

Clasamentul societăților cu capital străin după țara de rezidență

Data: 30.08.2018

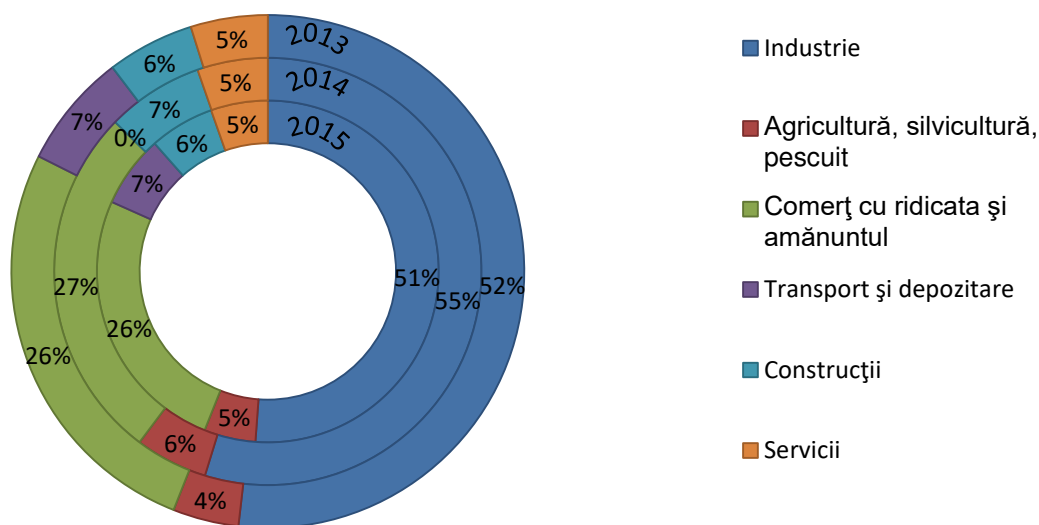
În ceea ce privește distribuția societăților din județ după țara de proveniență și după total aport la capital subscris (în euro și dolari), pe primele locuri se situează Germania cu 51%, Austria cu 19%, Olanda 14% și Belgia cu 8%.

Cifra de afaceri

Cifra de afaceri a județului Alba a crescut cu 123% în ultimii șapte ani. Evoluția este dată, în principal, atât de investițiile companiilor cu sedii în județul Alba, dar cu afaceri în țară și peste hotare, cât și ale concernelor străine, în special din industria componentelor auto. În topul național, județul Alba este situat pe locul 18 cu o cifră de afaceri de 14,8 mld lei în anul 2015.

Bilanțul activităților economice realizate în județul Alba după criteriul volumului cifrei de afaceri în perioada 2013-2015 ne arată că sectorul industrie generează peste jumătate din cifra de afaceri totală a firmelor din județ, urmat de sectorul comerț care se menține la 26%. Sectorul transport deține o pondere de 7%, urmat de sectorul construcții cu 6% și sectoarele servicii, respectiv agricultură, cu ponderi de 5% din cifra totală de afaceri.

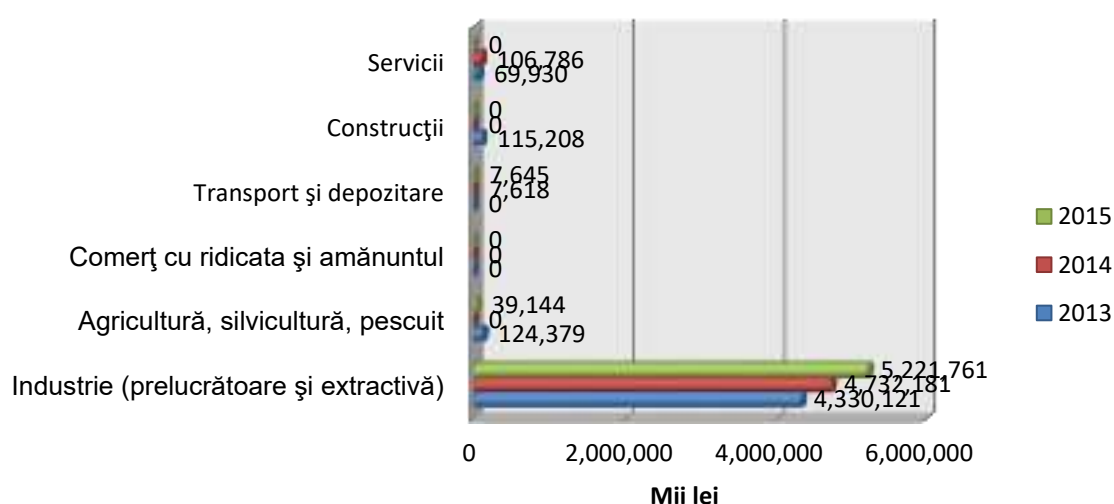
Structura întreprinderilor pe sectoare ale economiei după cifra de afaceri

Sursa: *Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015*

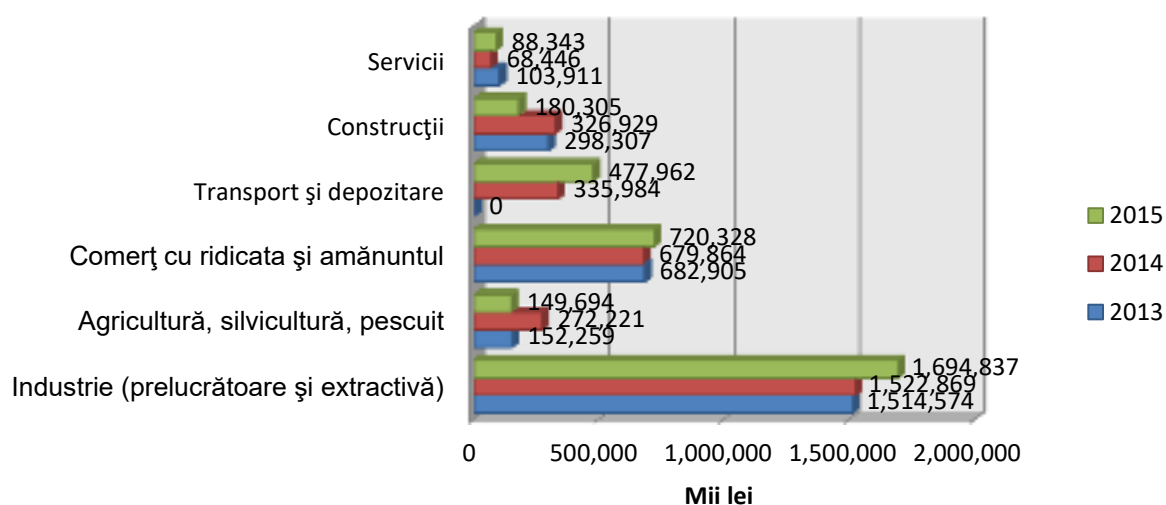
Din ultimele date preluate din Anuarul statistic al județului Alba pe anii 2015 și 2016, la criteriul cifră de afaceri se observă o creștere a ponderii întreprinderilor mari și mijlocii în domeniul industriei prelucrătoare, în timp ce întreprinderile mici și micro sunt concentrate în sectorul comerț, sectorul agricultură ocupând o pondere ușor mai ridicată doar la întreprinderile mici și micro.

Cifra de afaceri a întreprinderilor mari pe domenii ale economiei

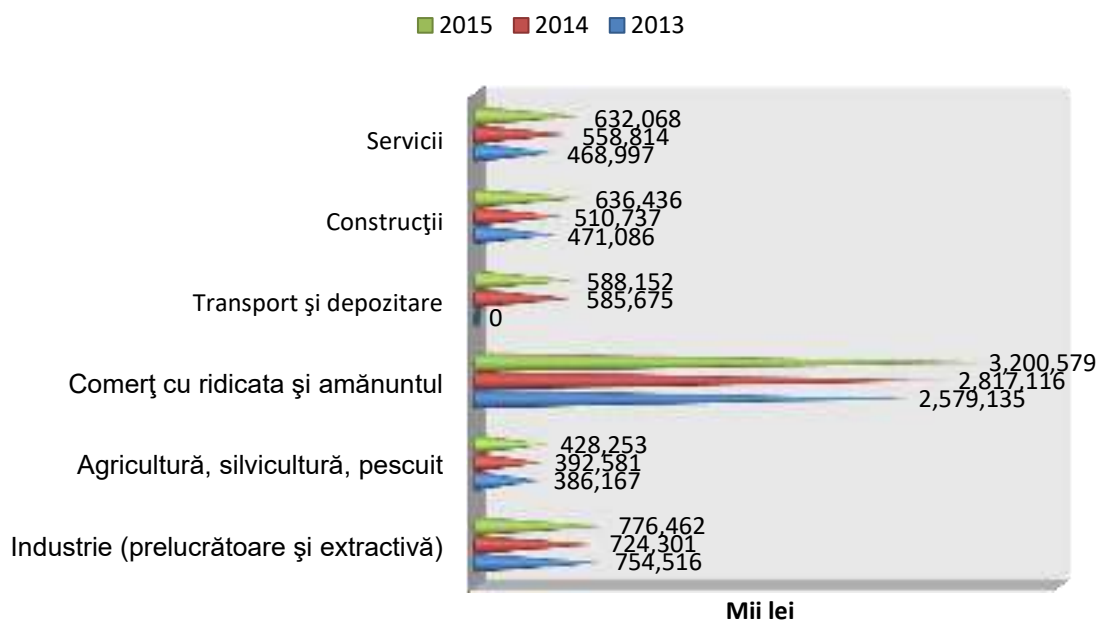
Sursa: *Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015*

Cifra de afaceri a întrepr. mijlocii pe domenii ale economiei

Sursa: *Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015*

Cifra de afaceri a întreprinderilor mici și micro pe domenii ale economiei

Sursa: *Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015*

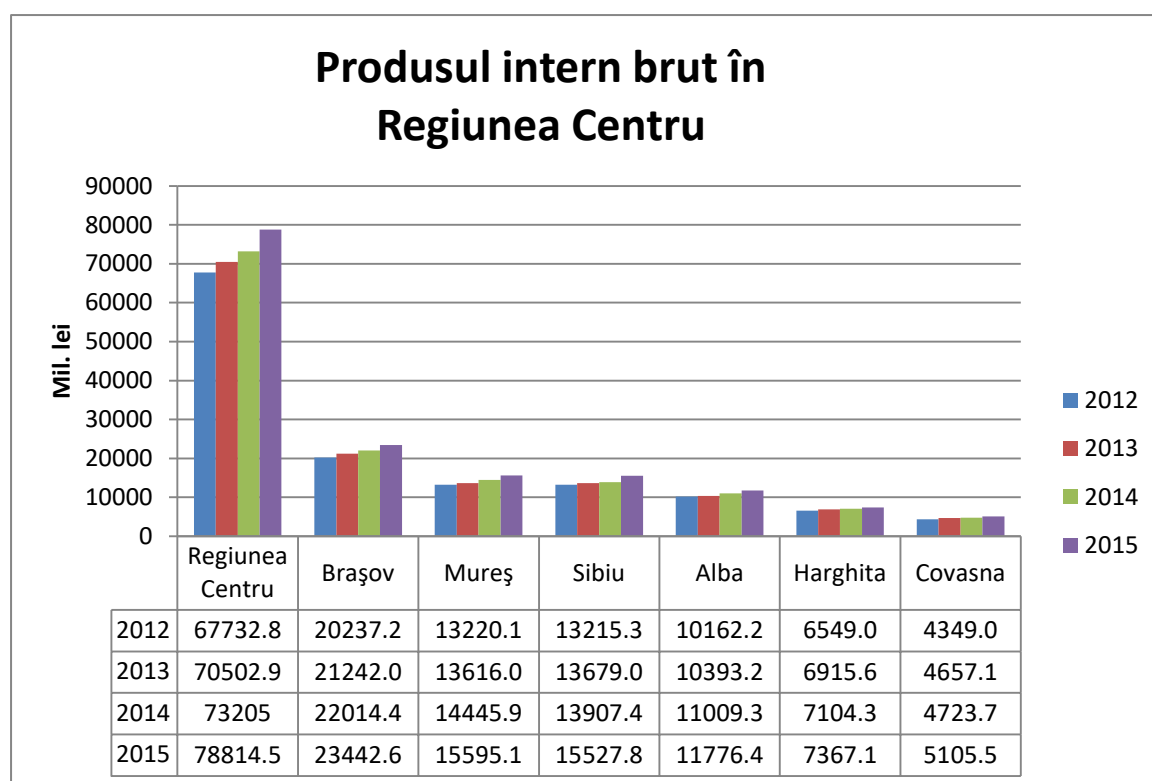
Produsul Intern Brut

Un alt indicator important în descrierea mediului economic al județului Alba îl reprezintă Produsul Intern Brut (PIB) care reflectă suma valorii de piață a tuturor mărfurilor și serviciilor destinate consumului final, produse în toate ramurile economiei (agricultura, industria și serviciile) în interiorul județului.

Astfel, potrivit datelor publicate de Comisia Națională a Prognostică (CNP), județul Alba a înregistrat în 2016 una dintre cele mai mari rate de creștere economică la nivel național, de 5,8%, comparativ cu 2015, fiind situat pe locul trei după județele Maramureș și Cluj (6,2% și 6%) și urmate de județul Harghita, cu o creștere a PIB de 5,7% în 2016, și de județele Bacău, Iași, Caraș-Severin și Covasna (toate cu 5,5%).

Produsul intern brut al României a fost de 169,077 miliarde euro în anul 2016, după o creștere economică de 4,8% în același an, însă România continuă să fie a 17-a economie ca mărime din Uniunea Europeană, deși are a șaptea populație, arată datele publicate de biroul statistic Eurostat. (cf. News.ro).

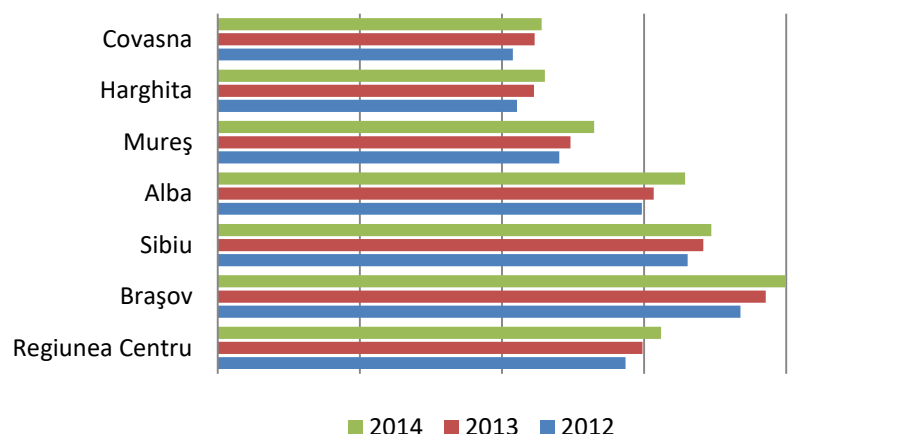
Sursa: <https://www.news.ro/economic/eurostat-romania-ramane-a-17-a-economie-ca-marime-din-ue-dar-s-a-apropiat-de-cehia-si-grecia-1922405107002017031216828338>

Sursa: <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=CON103G>

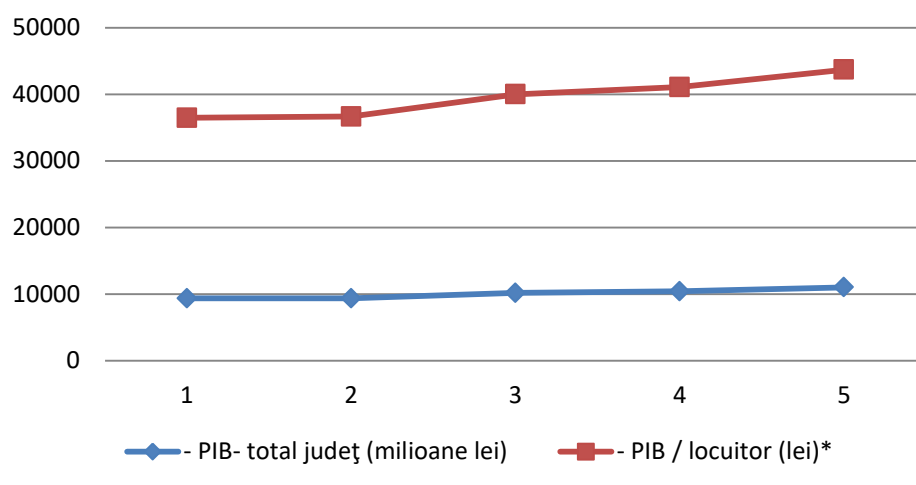
La nivelul regiunii Centru, după valoarea produsul intern brut, județul Alba se situează pe locul patru, după județele Brașov, Mureș și Sibiu, cu o creștere a valorii de la 10162,2 mil. lei în 2012, la 11776,4 mil. lei în 2015. La categoria produs intern brut pe locuitor județul Alba se situează pe locul trei, după județele Brașov și Sibiu cu o valoare de 32882,6 mil. lei în 2014.

Produsul intern brut/locuitor pe Regiunea Centru

Jud. Alba	2010	2011	2012	2013	2014
- PIB- total județ (milioane lei)	9349,4	9351,3	10162,2	10393,2	11009,3
- PIB / locuitor (lei)*	27117,1	27295,7	29841,1	30688,4	32882,6

Produsul intern brut pe județul Alba

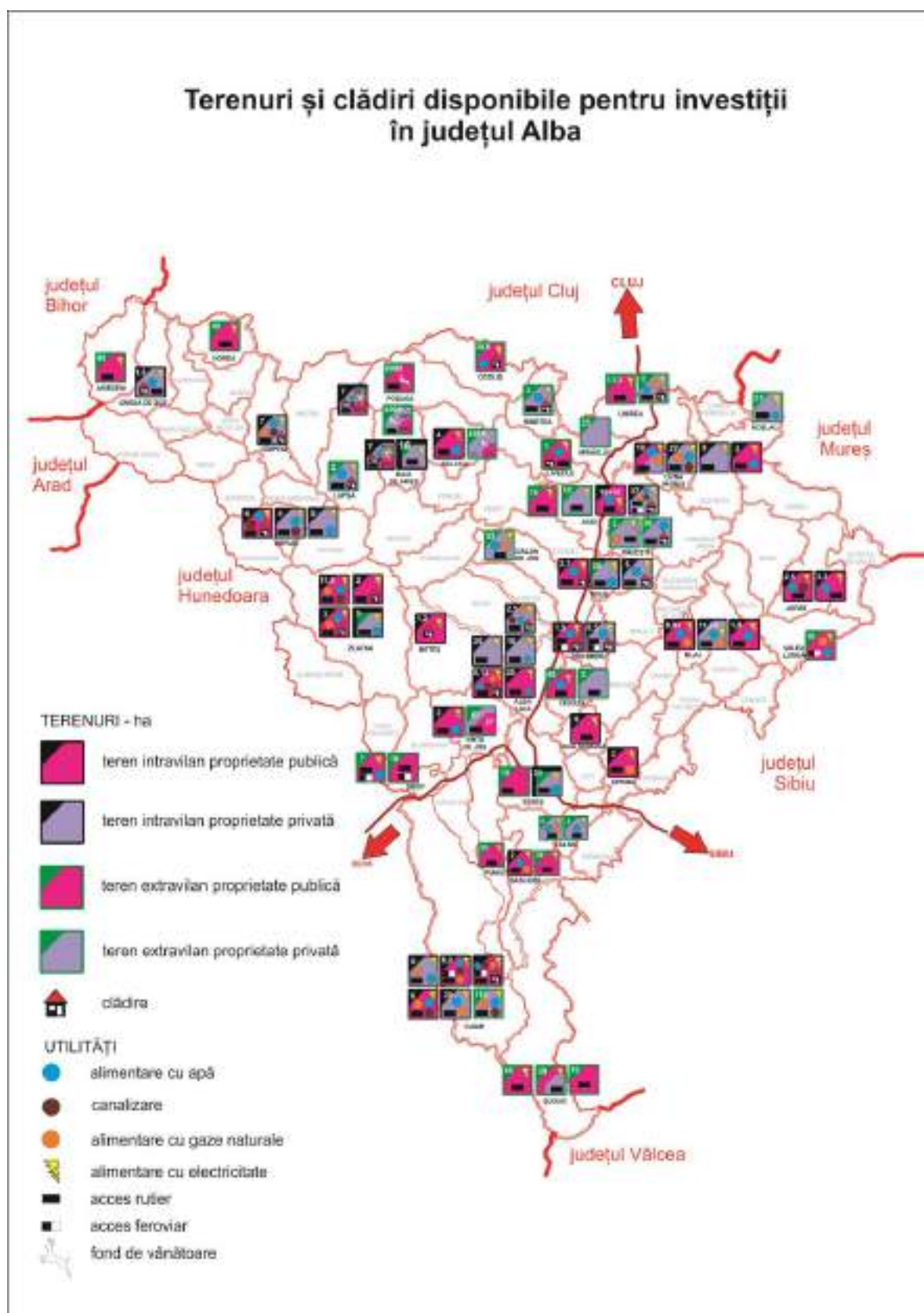
* Pt perioada 2010-2014 s-a utilizat populația rezidentă (stabilă) la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor 2011

Sursa: **Breviar regiune 2017**

Terenuri și clădiri disponibile pentru investiții

Antreprenorii care doresc să înceapă o afacere în județul Alba au la dispoziție terenuri și spații aparținând atât domeniului public al autorităților publice locale, cât și domeniului privat.

Hartă terenuri și clădiri disponibile pentru investiții

Notă: Harta a fost întocmită pe baza informațiilor primite de la UAT-urile din județul Alba în anul 2017.

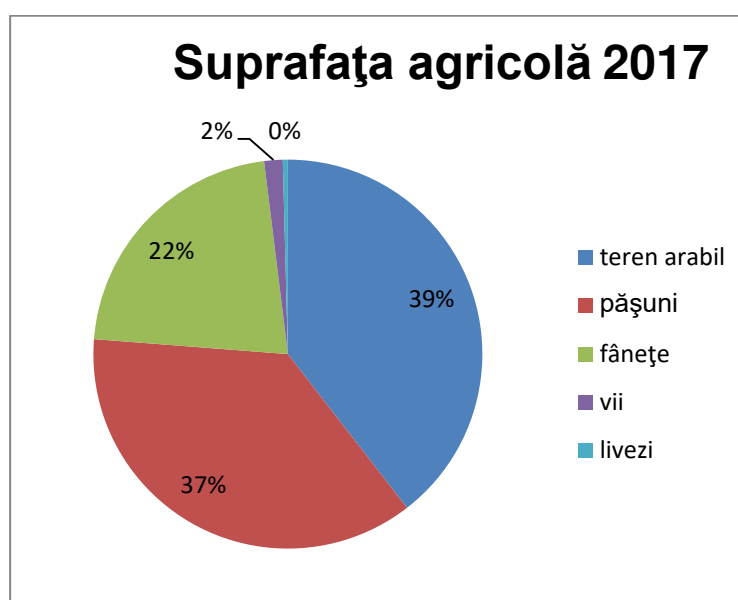
2.2. Agricultură

Județul Alba se caracterizează printr-o agricultură mixtă, fapt care reiese și din împărțirea suprafeței agricole - în ponderi aproximativ egale - în teren arabil, respectiv pășuni și fânețe determinată de condițiile prielnice din punct de vedere al reliefului, climei și solului. Relieful extrem de diversificat permite dezvoltarea creșterii animalelor (în special ovine și bovine), a culturii cerealelor, legumiculturii, pomiculturii și viticulturii. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și în mai mică măsură în clasa de fertilitate ridicată, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, plantelor tehnice, legumelor și fructelor.

Suprafața agricolă

Județul Alba are un potențial considerabil din punct de vedere al suprafeței de teren pentru agricultură. Fermierii au la dispoziție 330.731 ha, adică 53% din totalul suprafeței județului Alba.

Din suprafața totală ce poate fi folosită pentru agricultură în județul Alba, 130.742 ha reprezintă partea arabilă, 121.558 ha sunt pășuni, 72.219 ha sunt fânețe, viile ocupând 5.082 ha și livezile 1.378 ha. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în partea central-estică a județului, în luncile Mureșului și Târnavelor și în Podișul Transilvaniei.

Fondul funciar după modul de folosință

- ha -

Tipul	2014	2015	2016	2017
Arabil	130694	131191	130742	130742
Pășuni	121670	120932	121152	121558
Fânețe	72003	73453	72627	72219
Vii	5123	5085	5082	5082
Livezi	1241	1348	1378	1378
TOTAL suprafață agricolă	330731	332009	330981	330731

Sursa: Direcția Județeană de Agricultură Alba, oct. 2018.

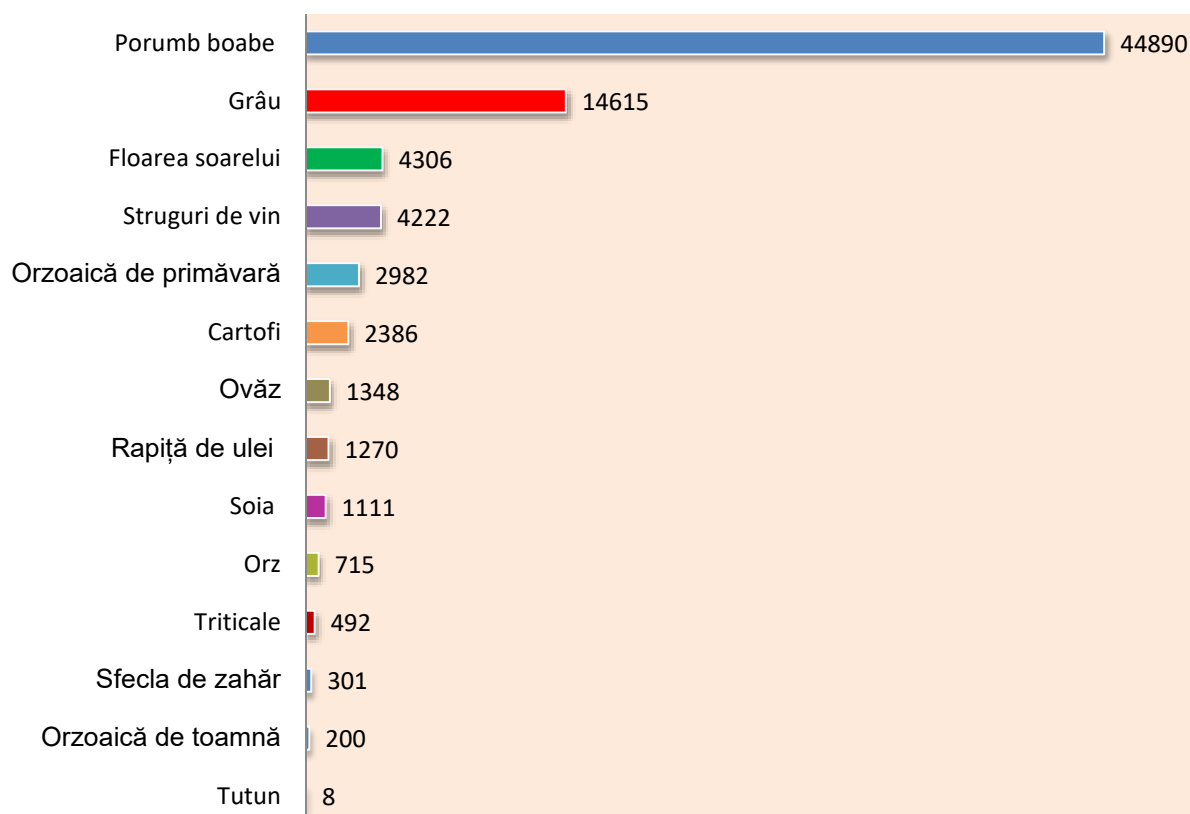
Suprafața arabilă este relativ constantă, într-o ușoară diminuare față de anul 2015, suprafețele ocupate de vii și livezi rămân constante în ultimii doi ani. Județul Alba este cel mai important producător de struguri și vinuri din Regiunea Centru, aici fiind localizate cele mai importante podgorii din Transilvania (Valea Târnavelor, Aiud-Ciumbud, Alba Iulia - Ighiu, Sebeș - Gârbova). În ultimii ani, datorită unor investiții importante, suprafața cultivată cu viță de vie a crescut cu aproape 600 hectare comparativ cu anul 2009.

În ceea ce privește cultura pomilor fructiferi, cele mai bune condiții le întrunesc prunii, urmați de meri, peri și persici. Zonele care dețin condițiile naturale cele mai favorabile pentru cultura pomilor fructiferi sunt: zona Târnavelor, Podișul Secașelor și Valea Mureșului.

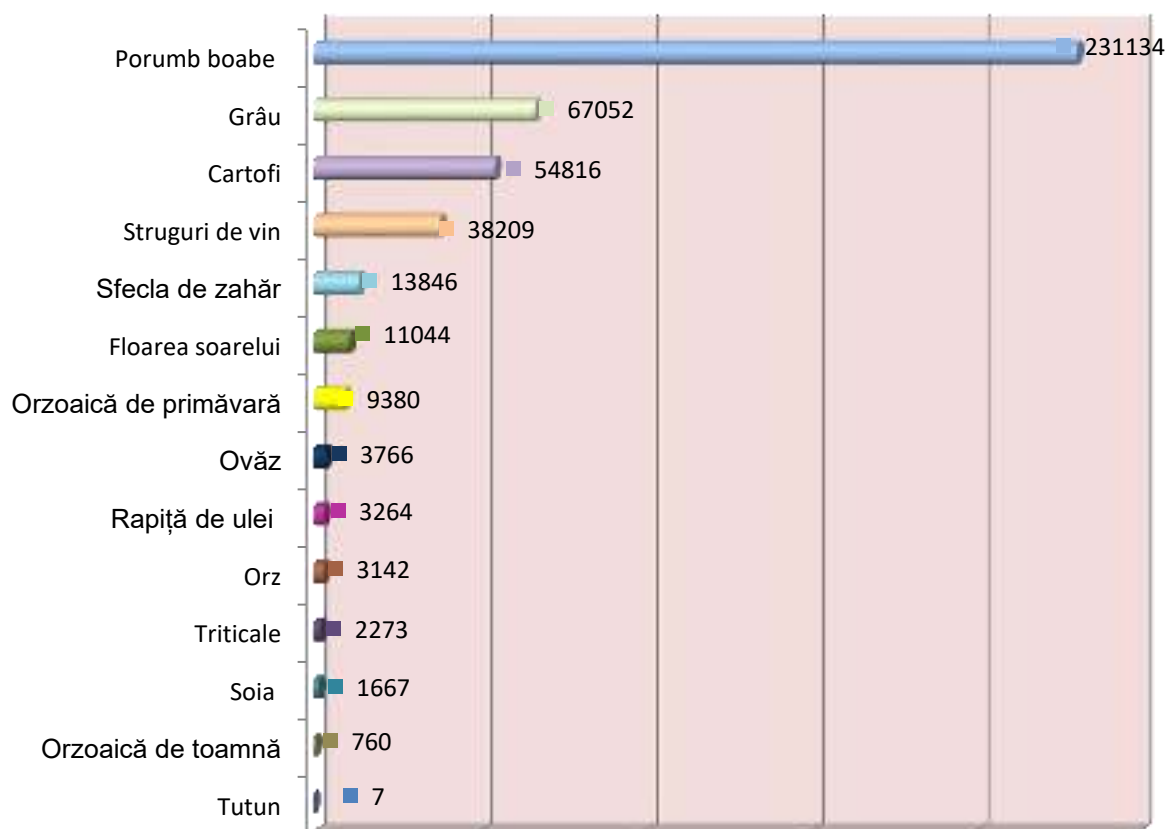
Producția vegetală

	2014		2015		2016		2017	
Cultura	Supraf. (ha)	Producția (t)	Supraf. (ha)	Producția (t)	Supraf. (ha)	Producția (t)	Supraf. (ha)	Producția (t)
Grâu	16450	67116	16690	63422	17034	76653	14615	67052
Triticale	600	2460	1935	7704	1805	7762	492	2273
Orz	940	3572	510	2193	1120	4648	715	3142
Orzoaică toamnă	150	450	129	413	190	627	200	760
Orzoaică primăvară	4170	11676	3781	12477	3438	10314	2982	9380
Ovăz	1765	4413	1566	3915	920	1978	1348	3766
Rapiță pt. ulei	1970	5122	1019	2038	1100	3520	1270	3264
Porumb boabe	40285	229767	40280	193344	30791	190904	44890	231134
Sorg boabe	70	315	128	525	-	-	-	-
Floarea soarelui	2674	7487	2920	5986	3778	10578	4306	11044
Soia boabe	96	202	262	459	803	1445	1111	1667
Tutun	10	10	20	10	8	5	8	7
Sfeclă de zahăr	523	23535	305	12600	184	9200	301	13846
Cartofi	3078	56943	2985	44477	2723	40845	2386	54816
Struguri de vin	4217	27621	4048	25583	4262	23867	4222	38209

Producția vegetală după suprafață (ha) pe 2017

Producția totală (to)

Sursa: Direcția Agricolă Județeană Alba, oct. 2018

Producția agricolă vegetală înregistrează variații importante de la un an la altul, depinzând într-o măsură considerabilă de factorii climatici. Principalele culturi care ocupă cele mai mari suprafețe arabile sunt: porumb pentru boabe, grâu, floarea soarelui, struguri de vin, orzoaică de primăvară, cartofi, și altele. După producția obținută, porumbul boabe ocupă primul loc, detașându-se considerabil față de următoarele culturi, respectiv, grâu, cartofi, struguri de vin, sfeclă de zahăr, floarea soarelui și orzoaică de primăvară, etc.

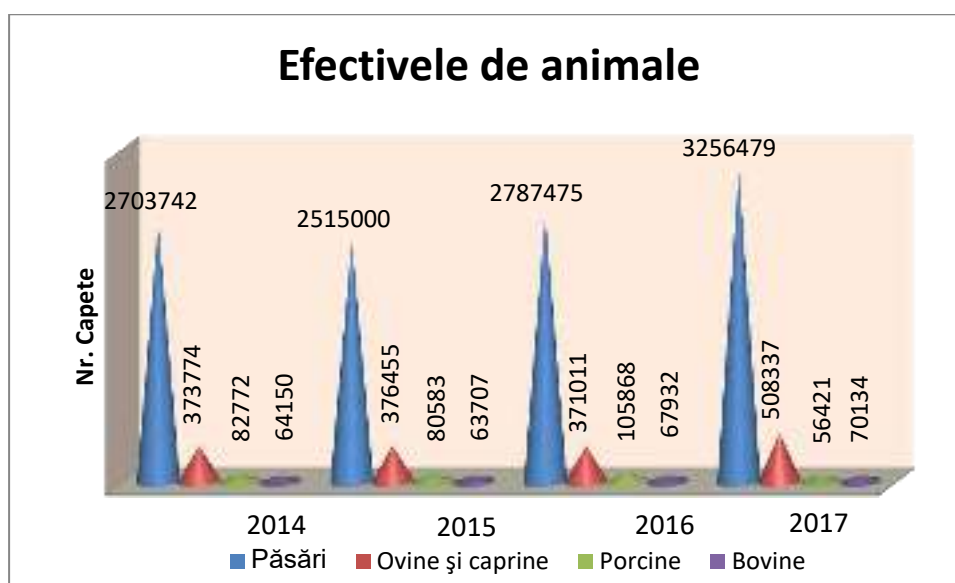
Zootehnie

Efectivele de animale

În ceea ce privește sectorul zootehnic, la nivelul județului, acesta reprezintă o activitate economică importantă. Datorită programelor de sprijin prin alocarea subvențiilor de către Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură pentru bovine, ovine și caprine, porcine, păsări și a politicilor agricole de susținere pe produs (bovine-lapte, carne, porcine-carne, păsări-carne, albine-miere), a crescut numărul de capete și s-au îmbunătățit condițiile de producție.

Conform graficului și tabelului de mai jos, efectivele de păsări ocupă cea mai mare pondere, urmate de ovine și caprine (care a crescut cu 27% față de anul 2016), apoi porcine (care a scăzut cu 87% față de anul 2016) și bovine, aflat în ușoară creștere. De asemenea, remarcăm dublarea numărului de familii de albine, comparativ cu anul precedent, 2016.

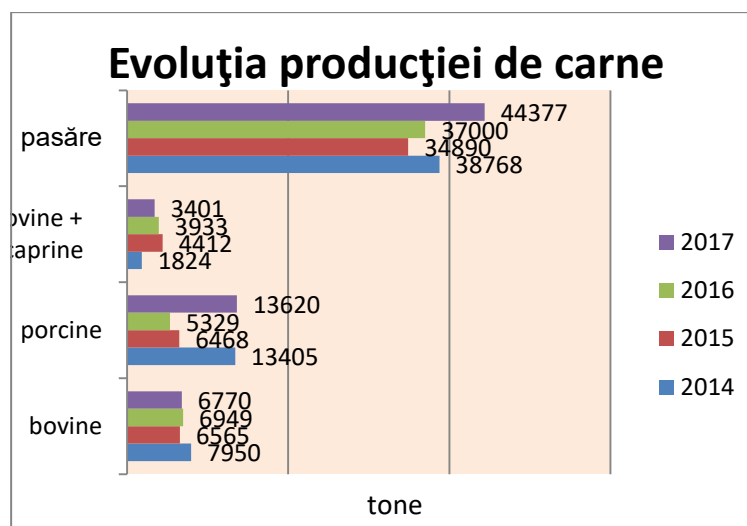
Tip	U.M	2014	2015	2016	2017
Păsări	cap.	2703742	2515000	2787475	3256479
Ovine și caprine	cap.	373774	376455	371011	508337
Porcine	cap.	82772	80583	105868	56421
Bovine	cap.	64150	63707	67932	70134
Albine	familii	-	-	33520	66500

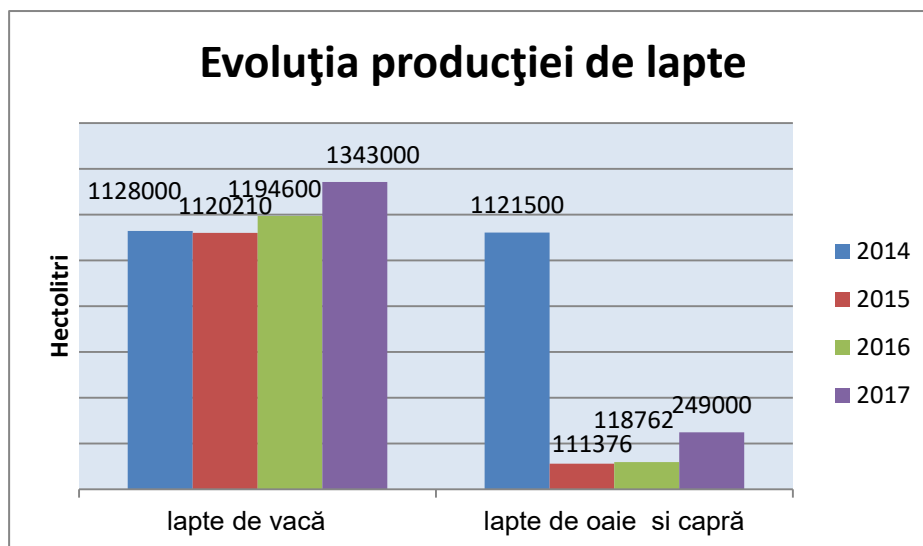
Sursa: *Direcția Agricolă Județeană Alba, oct. 2018*

Producția animală

Denumire	UM	2014	2015	2016	2017
Carne total din care:	tone	61947	52335	53211	68168
bovine	tone	7950	6565	6949	6770
porcine	tone	13405	6468	5329	13620
ovine + caprine	tone	1824	4412	3933	3401
păsari	tone	38768	34890	37000	44377
Lapte total din care:	hl	2249500	1231586	1313362	1592000
lapte de vacă	hl	1128000	1120210	1194600	1343000
lapte de oaie și capră:	hl	1121500	111376	118762	249000
Ouă	mii buc.	88500	144380	153960	160600
Lână	tone	890	610	420	1023
Miere	tone	-	-	448	660

Observăm creșteri atât la producția de carne de pasăre cu 20% raportat la anul precedent, 2016, respectiv de porc cu 60%, raportat la același an.

Referitor la producția totală de lapte, aceasta se află în scădere cu 41% raportat la anul 2014, laptele de vacă înregistrând o diminuare cu 0,12 % față de anul 2014, iar cel de oaie și capră crește cu aproape 18% față de același an. Creșteri au fost înregistrate la ouă cu 45%, la lână cu 13 %, respectiv la miere cu 32% față de anul 2014.

Avicultura a cunoscut o dezvoltare notabilă în ultimii ani, județul Alba ocupă o poziție semnificativă, de remarcat aici fiind prezența pe teritoriul județului nostru a liderului pieței românești a cărnii de pasăre, Transavia. Cu toate că producția de carne de pasăre înregistrează o ușoară tendință de diminuare, aceasta se află pe poziția întâi, urmată de carnea de porcine (aflată de asemenea în scădere), apoi de cea de bovine și în final de cea de ovine și caprine (aflată în creștere), păstoritul tradițional păstrându-se până în zilele noastre în comunitățile rurale, predominant în zona de câmpie, zona deluroasă și în zona Munților Șureanu.

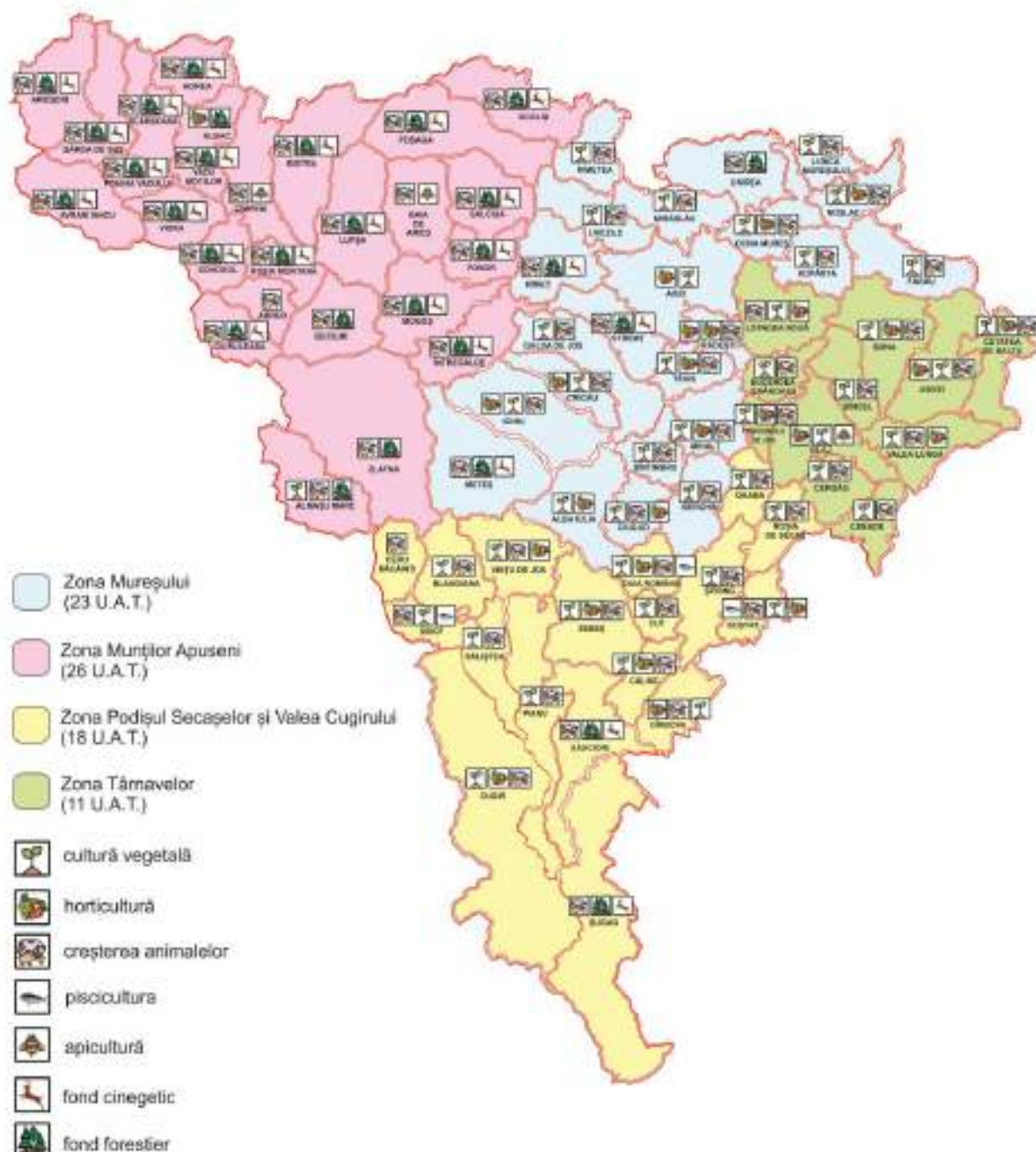

Fructele de pădure au găsit condiții favorabile datorită reliefului județului nostru. Există două principale puncte de colectare care aparțin Direcției Silvice localizate în Bistra (Munții Apuseni) și Sebeș, și multe altele particulare, în care fructele de pădure (în special afine, măceșe, zmeură etc.) sunt sortate, refrigerate și ambalate în vederea exportului.

Principalele sectoare agricole dezvoltate din județul Alba sunt reprezentate în harta următoare:

Existența de sectoare agricole dezvoltate în U.A.T. din județul Alba

Notă: Harta a fost întocmită pe baza informațiilor colectate de la UAT-urile din județul Alba în anul 2017 și prelucrate de către Compartimentul Dezvoltare Economică din cadrul Consiliul județean Alba.

Dintre investitorii străini reprezentativi din agricultură, în domeniul culturii cerealelor la nivelul județului Alba menționăm Grupul DN Agrar (cu capital olandez și german), care cuprinde un număr de 17 firme care gestionează în județele Alba, Hunedoara și Sibiu, 10.000 de hectare cultivate cu grâu, porumb, lucernă, triticale, orzoaică, rapiță și floarea soarelui.

Industria de prelucrare a cărnii, laptelui și de producere a vinului sunt reprezentative pentru economia județului. Pe lângă acestea, există câteva companii bine dezvoltate care utilizează resurse naturale și produc cherestea, mobilă, produse din piele și porțelan.

Hartă investitori reprezentativi în agricultura județului Alba

Notă: Harta a fost întocmită de către Compartimentul Dezvoltare Economică din cadrul Consiliul județean Alba.

2.3. Comerțul

În domeniul **Comerțului internațional** cu bunuri, în cadrul **regiunii Centru**, în totalul exporturilor realizate în decembrie 2016 județul Alba a avut o pondere de 21,0%, fiind situat pe locul trei, după județele Brașov (clasat pe locul I cu o pondere de 30,8%) și Sibiu (cu 30,5%).

Cf. Comunicat presă al Direcției Regionale de Statistică Alba Nr. 114/26.04.2017, Comerț Internațional în Regiunea Centru – Februarie

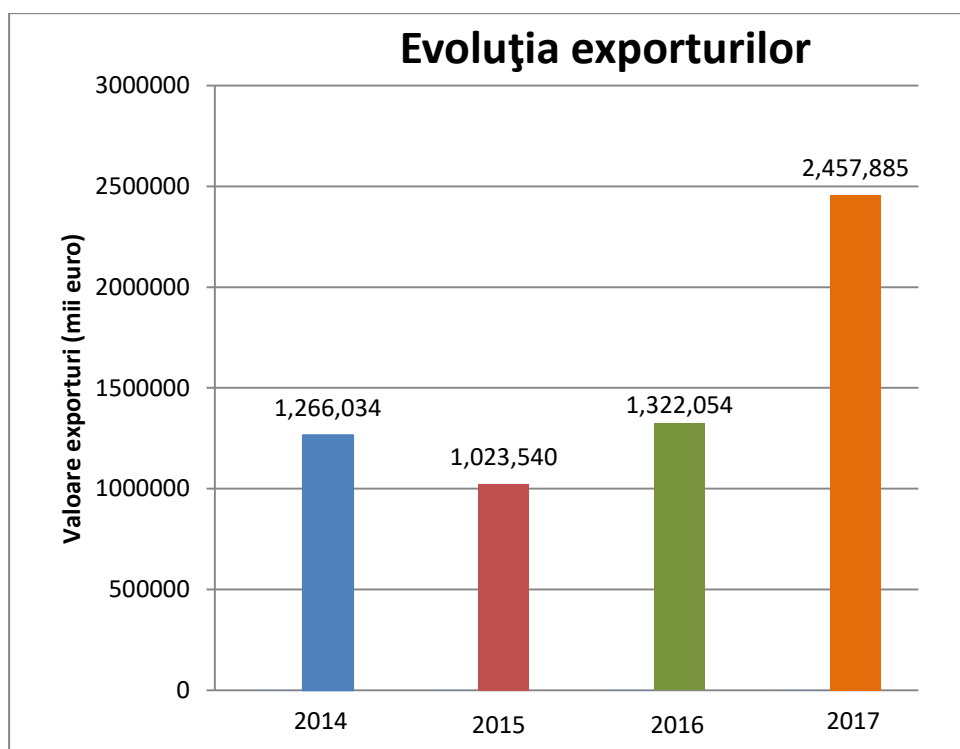
Companiile înregistrate în județul Alba au trimis pe piețele externe produse în valoare de 1,3 mld. euro, mai mult cu aproape 30% față de anul 2015, conform datelor de la INS, fapt susținut de exportatorii tradiționali din industria lemnului (Kronospan și Holzindustrie Schweighoffer, ambele situate în Sebeș), dar mai ales de două companii de top din industria auto (Star Transmission și Star Assembly, aparținând grupului Daimler din Cugir, respectiv Sebeș și Bosch Rexroth din Blaj).

Din valoarea totală a exporturilor României realizată în anul **2017**, județul Alba deține o pondere de 3,9%, importurile având o pondere de 1,9%. Comparativ cu anul 2016, exporturile au fost mai mari cu 1139825 mii euro (+86,5%), în timp ce importurile au crescut cu 536972 mii euro (+61,3%).

Clasamentul valoric al județelor, ordonate descrescător, după valoarea exporturilor și a importurilor realizate în anul 2017, situează județul Alba pe **locul 7 la exporturi** și pe **locul 12 la importuri**.

(Sursa: *Comunicat presă al Direcției Regionale de Statistică Alba Nr. 1182/25.04.2018, Comerțul Internațional al județului Alba pe anul 2017*)

La modul general, se observă o tendință evidentă de creștere atât a exporturilor, cât și a importurilor județului Alba, între anii 2014-2017.

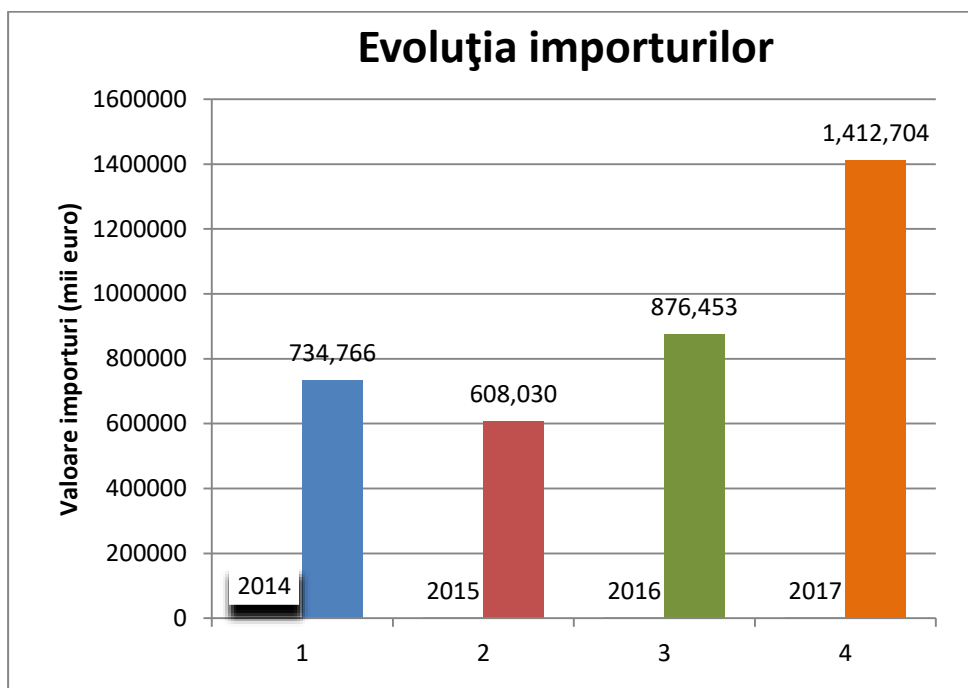
Sursa: *Buletine statistice lunare ale județului Alba nr. 2 aferente anilor 2014, 2015, 2016 și 2017(feb)*

În urma analizei structurii **exporturilor** efectuate în anul **2016**, șapte secțiuni din nomenclatorul combinat al produselor, cu ponderi semnificative (de peste 3%), au deținut împreună 85,0% din

valoarea totală a exporturilor, acestea fiind: lemn și articole din lemn (30,2%), mijloace de transport (25,6%), mașini, aparate și echipamente electrice (13,9%), încălțăminte, pălării, umbrele (4,2%), articole din piatră, ciment, ceramică, sticlă (4,0%), mărfuri și produse diverse (3,9%), textile și articole din textile (3,2%).

În urma analizei structurii **exporturilor** efectuate în anul **2017**, trei secțiuni din nomenclatorul combinat al produselor, cu ponderi semnificative (de peste 3%), au deținut împreună 83,0% din valoarea totală a **exporturilor**, acestea fiind: mijloace de transport (63,7%), mașini, aparate și echipamente electrice (10,5%), lemn și articole din lemn (8,8%).

Referitor la valoarea **importurilor** județului, șase secțiuni din nomenclatorul combinat al produselor, cu ponderi semnificative (de peste 3%), dețin împreună 81,6%, acestea fiind: mijloace de transport (33,6%), mașini, aparate și echipamente electrice (23,7%), metale comune și articole din acestea (10,4%), instrumente și aparate optice, fotografice, ceasornicărie (5,7%), animale vii și produse de origine animală (4,6%), produse ale industriei chimice (3,6%).

Sursa: **Buletine statistice lunare ale județului Alba nr. 2 aferente anilor 2014, 2015, 2016 și 2017 (feb)**

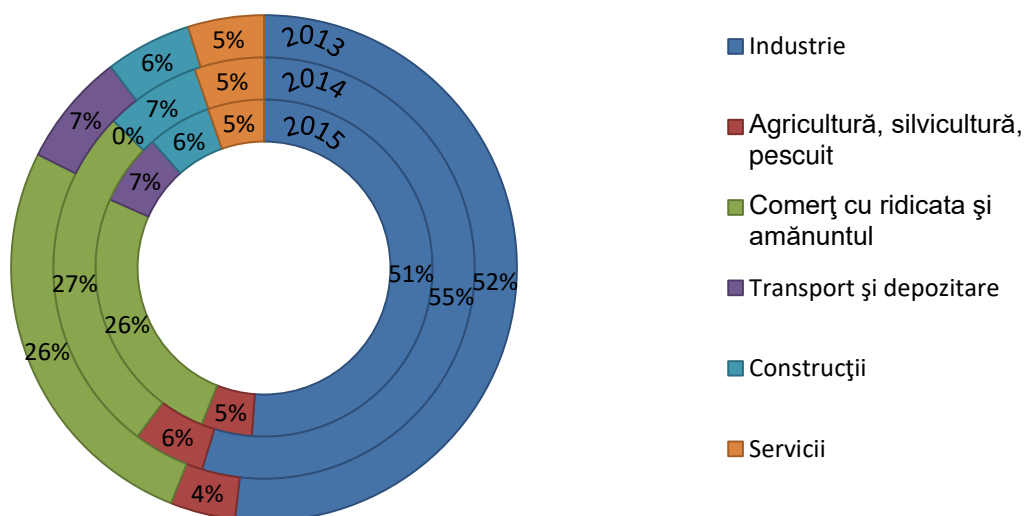
Principalii parteneri de relații internaționale ai județului, în anul **2016**, după ponderea în valoarea totală a exporturilor și importurilor au fost:

- la export : Germania (40,7%), Italia (12,5%), Japonia (12,0%);
- la import : Germania (42,4%), Italia (10,6%), Ucraina (6,0%).

Principalii parteneri de relații internaționale ai județului, în anul **2017**, după ponderea în valoarea totală a exporturilor și importurilor au fost:

- la export : Germania (68,9%), Italia (7,2%), Ungaria (6,3%);
- la import : Germania (61,9%), Ungaria (7,8%), Italia (7,3%).

Structura întreprinderilor pe sectoare ale economiei după cifra de afaceri

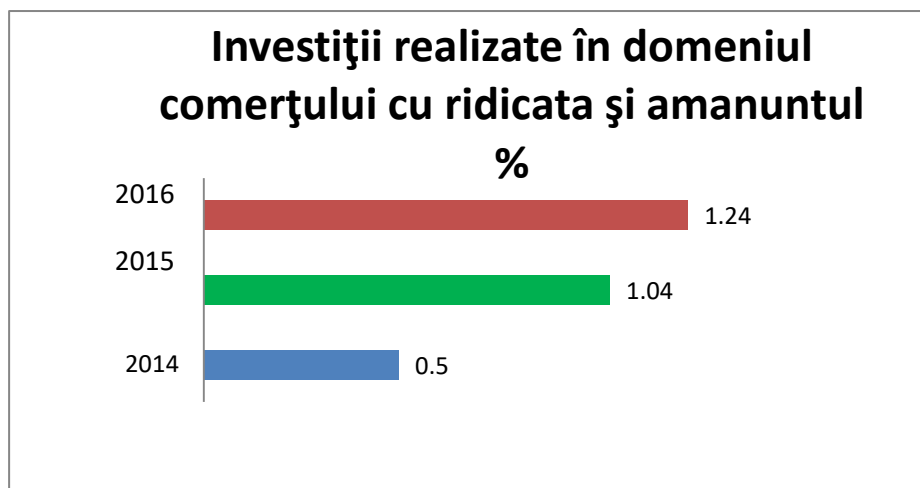
Sursa: Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015

Sectorul comerț, ocupă o pondere însemnată, reprezentând 26% din economia județeană, după cifra de afaceri a întreprinderilor care activează în acest domeniu. Dacă luăm în calcul perioada 2013-2015, observăm că predomină întreprinderile mici și micro care sunt într-o ușoară scădere raportat la anul 2014 și întreprinderile mijlocii care se mențin relativ la același număr.

Nr. întrepr. în domeniul comerț cu ridicata și amănuntul

Anul	2013	2014	2015	Total	Trend
Întrep. Mari	0	0	0	0	0
Întrep. Mijlocii	18	20	19	57	=
Întrep. Mici+Microîntrep.	2454	2496	2436	7386	↘

În ceea ce privește nivelul investițiilor, sectorul comercial a cunoscut o ușoară creștere din anul 2014 când a înregistrat 0,5% la 1,24% cât a atins în anul 2016.

Sursa: *Buletine statistice lunare ale județului Alba nr. 2 aferente anilor 2014, 2015 și 2016*

În domeniul comerțului, cele mai reprezentative lanțuri de magazine cu sediul social în municipiul Alba Iulia sunt: **Dacia**, **Agras**, **Elit**, **Transeuro** și **Vlade**.

În ceea ce privește sectorul de retail, județul beneficiază de prezența unor importante magazine de tip cash&carry (**Selgros**), supermarketuri și supermaketuri (**Kaufland**, **Carrefour**, **Penny**, **Profi**). Pe piața de bricolaj sunt prezente magazinele companiilor: **Jysk** la Sebeș, **Dedeman** și **Ambient** la Alba Iulia, parte a unor rețele autohtone și internaționale.

În partea centrală a municipiul Alba Iulia este situat și singurul centru comercial din județ - **Alba Mall**, inaugurat în 2007, având o suprafață închiriabilă de 19.500 mp, cuprinde peste 100 de magazine, 16 restaurante și cafenele, hipermarketul Carrefour, cinematograful multiplex Colours Cinema 3D cu 3 săli, o sală de evenimente Ballroom, o parcare terană cu o capacitate de peste 400 locuri.

2.4. Servicii

Activitățile de servicii ocupă în prezent un rol extrem de important în realizarea progresului economic și social fiind grupate, potrivit clasificărilor sectoriale ale economiei, în *sectorul terțiar* care acoperă tot ceea ce nu este industrie, construcții sau agricultură.

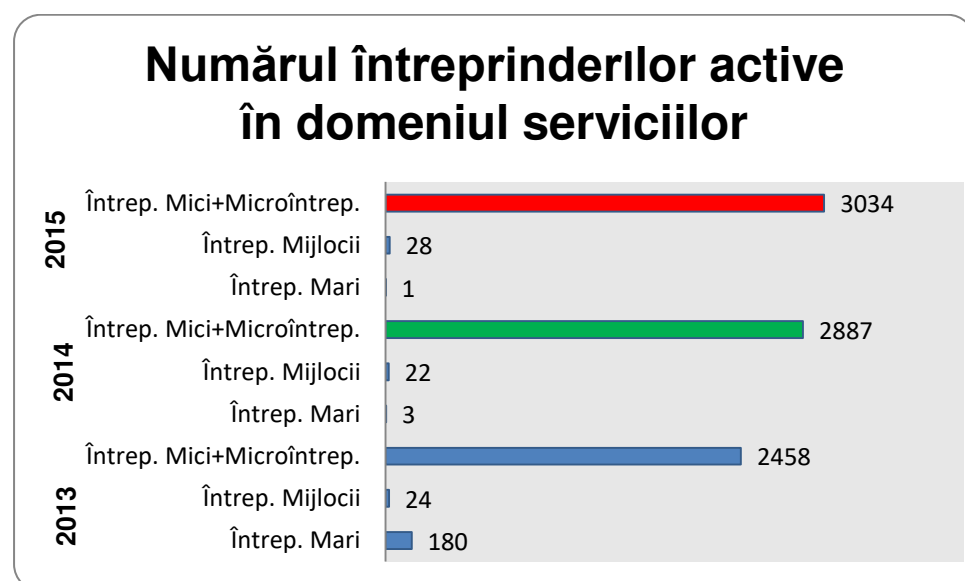
Serviciile implică de la telecomunicații, transport, sănătate și turism, până la presă, bănci și jocuri de noroc, altfel spus se referă la tot ce nu implică producție imediată de bunuri.

Sectorul serviciilor ocupă o pondere destul de redusă, reprezentând 5% din economia județeană, după cifra de afaceri a întreprinderilor care activează în acest domeniu.

Evoluția numărului de întreprinderi active în domeniul serviciilor

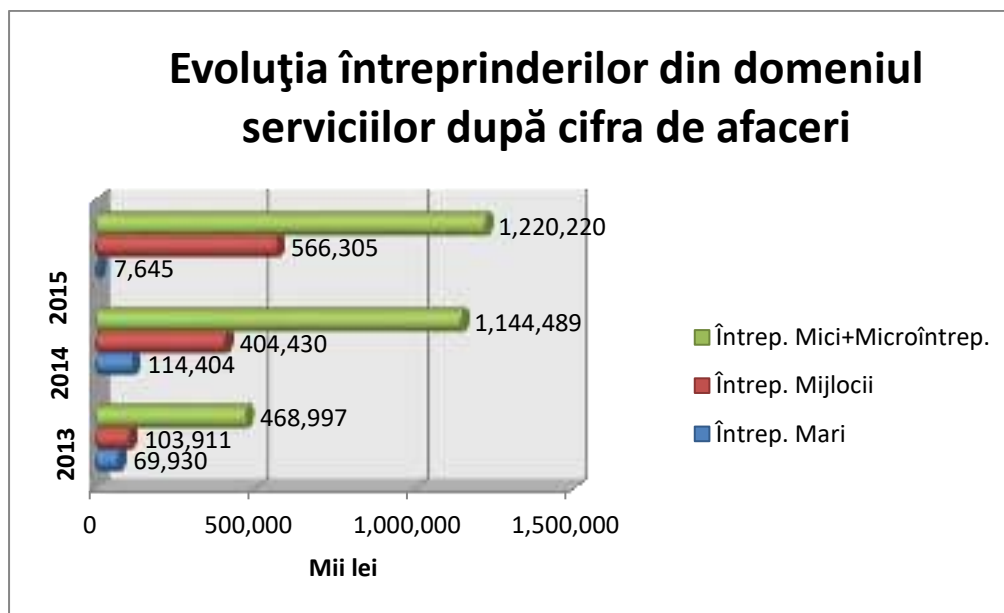
Din perspectiva evoluției numărului de societăți comerciale care activează în sectorul serviciilor în județul Alba în perioada 2013-2015, observăm o scădere apreciabilă a numărului de întreprinderi mari, și o ușoară creștere a întreprinderilor mijlocii, în timp ce întreprinderile mici și micro înregistrează o ușoară creștere raportat la anul 2013.

Anul	2013	2014	2015	Total	Trend
Întrep. Mari	180	3	1	184	↓
Întrep. Mijlocii	24	22	28	74	=
Întrep. Mici+Microîntrep.	2458	2887	3034	8379	↗

Sursa: Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015

Evoluția cifrei de afaceri a întreprinderilor din domeniul serviciilor în per. 2013-2015

mii lei

Anul	2013	2014	2015	Total	Trend
Întrep. Mari	69,930	114,404	7,645	191,979	↓
Întrep. Mijlocii	103,911	404,430	566,305	1,074,646	↗
Întrep. Mici+Microîntrep.	468,997	1,144,489	1,220,220	2,833,706	↗

Sursa: Anuarul statistic al județului Alba 2013, 2014, 2015

Din perspectiva evoluției cifrei de afaceri a societăților comerciale care activează în sectorul serviciilor în județul Alba în perioada 2013-2015, observăm o scădere a numărului de întreprinderi mari și o ușoară creștere a întreprinderilor mijlocii, în timp ce întreprinderile mici și micro înregistrează o creștere, raportat la anul 2013.

2.5. Infrastructura de transport

Accesibilitatea rutieră oferită de rețelele de drumuri de la nivelul județului constituie un element cheie în dezvoltarea durabilă la nivel județean și regional întrucât este o expresie directă a mobilității, fie că este vorba despre populație fie despre activitățile economice. În cele mai multe situații, dezvoltarea economică s-a realizat în paralel cu creșterea semnificativă a mobilității și accesibilității, dezvoltarea sistemelor de transport fiind o provocare continuă.

a. Accesibilitate rutieră

- ✓ Distanța dintre Alba Iulia și București: 349 km
- ✓ Distanța dintre Alba Iulia și orașele vecine de importanță regională sau națională:
 - o Alba Iulia - Cluj Napoca (nord): 97 km
 - o Alba Iulia - Timișoara (vest): 225 km
 - o Alba Iulia - Sibiu (sud-est): 70 km
 - o Alba Iulia - Brașov (sud-est): 240 km
 - o Alba Iulia - Târgu Mureș (nord-est): 118 km

Accesibilitatea rutieră de la reședința de județ Alba Iulia spre municipiile și orașele din județul Alba (viteza medie de deplasare: 55 km/h)

De la Alba Iulia la:		Accesibilitate rutieră	
Municipiu:	Distanța (km)	Timpul de parcurgere (min)	
Aiud	29	32	
Blaj	40	44	
Sebeș	17	19	
Oraș:			
Abrud	66	72	
Baia de Arieș	100	109	
Cîmpeni	80	87	
Cugir	37	40	
Ocna Mureș	51	55	
Teiuș	17	18	

b. Accesibilitate aeriană

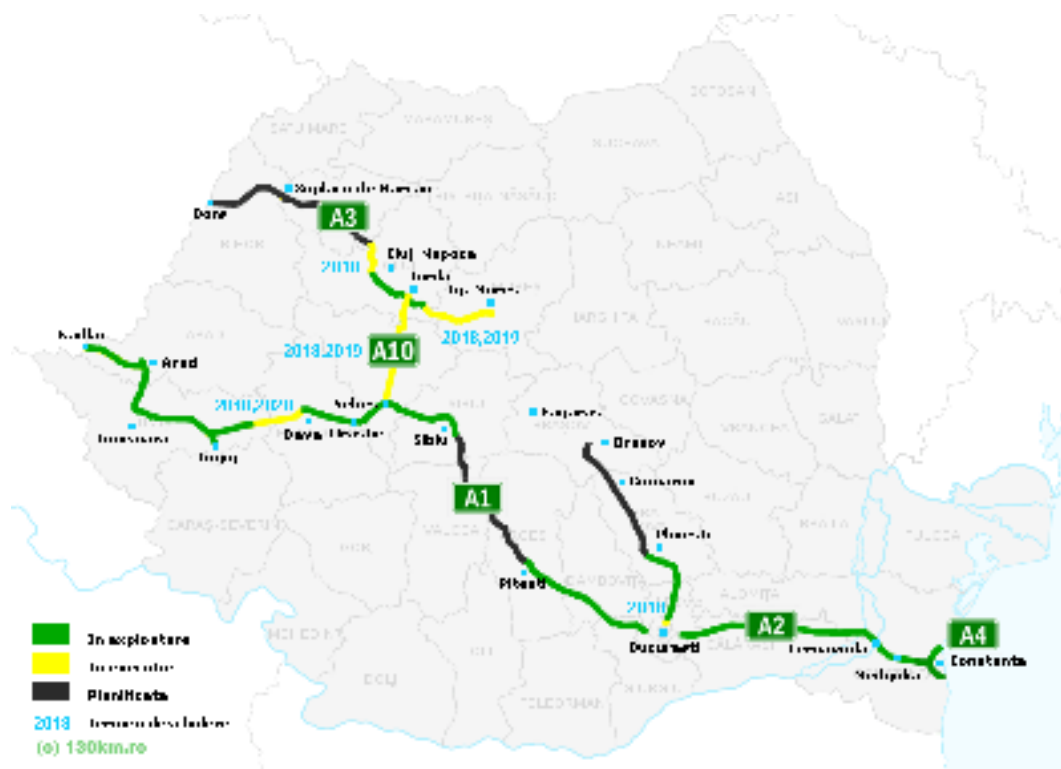
Distanța de la Alba Iulia la cele mai apropiate aeroporturi:

- Alba Iulia - Aeroportul Internațional Sibiu: 70 km
- Alba Iulia - Aeroportul Internațional Cluj Napoca: 99 km
- Alba Iulia - Aeroportul Internațional Târgu Mureș: 104 km

c. Căi rutiere de transport

➤ *Autostrăzi*

- **A1**, prima autostradă construită în România, în perioada 1967–1972 și refăcută în 2000, aflată în construcție, care începe din București și asigură ieșirea spre granița cu Ungaria la Nădlac, ce traversează municipiul Sebeș și continuă spre Deva;
- **A10** este autostrada care va face legătura dintre Autostrada **A1** (București -Nădlac) și Autostrada **A3** numită și *Autostrada Transilvania* (București - Borș), pe traseul Sebes - Turda. (sursa <http://www.130km.ro/a10.html>)

Sursa: 130km.ro

➤ **Drumuri de importanță europeană**

- **E81 (DN1)**: leagă România de țările membre ale Uniunii Europene prin Ucraina, frontiera ucraineano-română Nevetlenfolu - Halmeu (Satu Mare - Cluj Napoca - Alba Iulia - Sibiu - Râmnicu Vâlcea - București - Constanța). Permite de asemenea, prin drumul european **E60** Brest-Constanța, o bună conexiune cu Ungaria și țările din centrul și vestul Europei.
- **E68 (DN7 și DN1)**: leagă România de țările membre ale Uniunii Europene prin Ungaria, prin frontiera ungaro-română Nădlac (Arad - Deva - Alba Iulia - Sibiu - Brașov).

Drumurile naționale 1 și 7, cunoscute și ca E68 și E81, se numără printre drumurile cu cel mai intens trafic din România, acestea preluând o bună parte din traficul de tranzit prin România spre Europa Centrală și Occidentală. Acesta este de altfel unul din motivele pentru care această rută a fost inclusă în traseul **Coridorului pan-european IV de transport** ce va asigura o legătură rapidă între sud-estul Europei (Istanbul, Salonic) de centrul (Dresda, Nürnberg) și nordul Europei, via Grecia, Bulgaria, România, Ungaria, Slovacia, Austria, Cehia.

Din punct de vedere economic, al legăturilor comerciale, cele mai importante drumuri europene din județul Alba sunt:

- șoseaua E68, ce formează cea mai scurtă legătură între județele din sudul regiunii și principalii parteneri economici din Europa, fiind totodată una din rutele care asigură conexiunea, prin valea Oltului, cu sudul țării și cu Capitala,
- șoseaua E81, prin care se realizează legături directe cu Capitala și cu Regiunea Nord-Vest.

Sursa: *Infrastructura de transport, factor cheie în dezvoltarea durabilă a Regiunii Centru, ADR Centru 2011, lucrare elaborată în cadrul Departamentului studii regionale, p. 19, 22*

➤ *Drumuri de importanță națională și județeană*

Rețeaua de drumuri care traversează teritoriul administrativ al județului Alba este bine dezvoltată, principalele axe de circulație fiind plasate de-a lungul culoarelor Mureșului și a Târnavelor, dar și prin trecătorile și pasurile montane.

Județul Alba este avantajat din punct de vedere al accesului la rețeaua de transport europeană și națională fiind traversat de drumurile naționale care travesază majoritatea orașelor județului, facilitând legătura directă a acestora cu reședința de județ, excepție făcând doar orașele Ocna Mureș și Cugir, care sunt traversate de drumuri județene.

- **DN14B:** drum național ce asigură legătura dintre Alba Iulia și Mediaș (jud. Sibiu), pornind de la Teiuș (legătura cu DN1) și terminându-se la Copșa Mică (din DN14);
- **DN67C:** sau "Transalpina" este o șosea din Munții Parâng (Carpații Meridionali), fiind cea mai înaltă din România. DN67C asigură legătura între orașele Novaci (jud. Gorj) și Sebeș;
- **DN74:** drum național ce asigură legătura dintre orașul Brad din județul Hunedoara și orașele din județul Alba: Abrud, Zlatna și Alba Iulia;
- **DN74A:** se află în totalitate în județul Alba, asigurând legătura între orașele Abrud și Câmpeni, respectiv între drumurile DN74 și DN75;
- **DN75:** drum național ce asigură legătura dintre Turda (jud. Cluj) de Câmpeni și mai departe de Ștei (jud. Bihor);

Drumuri județene care asigură legătura cu rețeaua de drumuri naționale pentru acele orașe care nu sunt intersectate de o șosea națională, preluând astfel rolul drumurilor naționale: Cugir (DJ 704), Ocna Mureș (DJ 107). Drumurile județene sunt legate de rețeaua europeană TEN-T și de autostrada Sebeș-Turda, aflată în execuție.

În curs de reabilitare/modernizare DJ 107I supranumit "Transalpina de Apuseni" - care are originea în municipiul Aiud și terminându-se aproape de Abrud, în DN 74, cu o lungime totală de 78,42 km. Acest drum face legătura între Autostrada Sebeș-Turda, drumul național DN 74 care duce în inima Țării Moților și drumul național DN1, asigurând conectivitatea zonei Munților Apuseni cu coridoarele de transport europene și naționale. Obiectivul lucrărilor de modernizare este creșterea gradului de accesibilitate a zonelor rurale și urbane din județul Alba situate în proximitatea rețelei TEN-T.

În ceea ce privește accesibilitatea, județul Alba dispune de o rețea de drumuri județene având o lungime de 920 km și o rețea de drumuri comunale de cca 1386 km lungime.

Accesul spre fondul forestier cu potențial de exploatare este asigurat de o rețea de drumuri forestiere având o lungime de peste 450 km, iar accesul spre exploatațile agricole poate fi efectuat prin cca 1000 km drumuri vicinale și agricole.

d. Căi feroviare de transport

➤ *Magistrale feroviare de importanță națională*

Din totalul de nouă magistrale aflate în administrarea operatorului național Căile Ferate Române (CFR) ce reprezintă principalele artere de circulație feroviară din România, două traversează județul Alba, prin nodurile feroviare de la Teiuș, Războieni și Vințu de Jos:

- **magistrala 200** (București - Brașov - Făgăraș - Sibiu - Vințu de Jos - Simeria - Arad - Curtici) prin municipiul Sebeș;
- **magistrala 300** (București - Brașov - Sighișoara - Mediaș - Blaj - Teiuș - Cluj Napoca - Oradea - Episcopia Bihorului) prin Blaj, Teiuș, Aiud, Ocna Mureș.

Tronsonul Sighișoara-Mediaș-Blaj-Vințu de Jos-Simeria se află într-un stadiu avansat de modernizare, având o linie de cale ferată de mare viteză, parte a coridorului IV feroviar European, iar tronsonul Simeria-Arad-Curtici este în curs de modernizare până în anul 2020.

➤ **Căi feroviare de importanță județeană și locală**

- Unirea - Războieni - Târgu Mureș - Deda (jud. Mureș)
- Alba Iulia - Zlatna

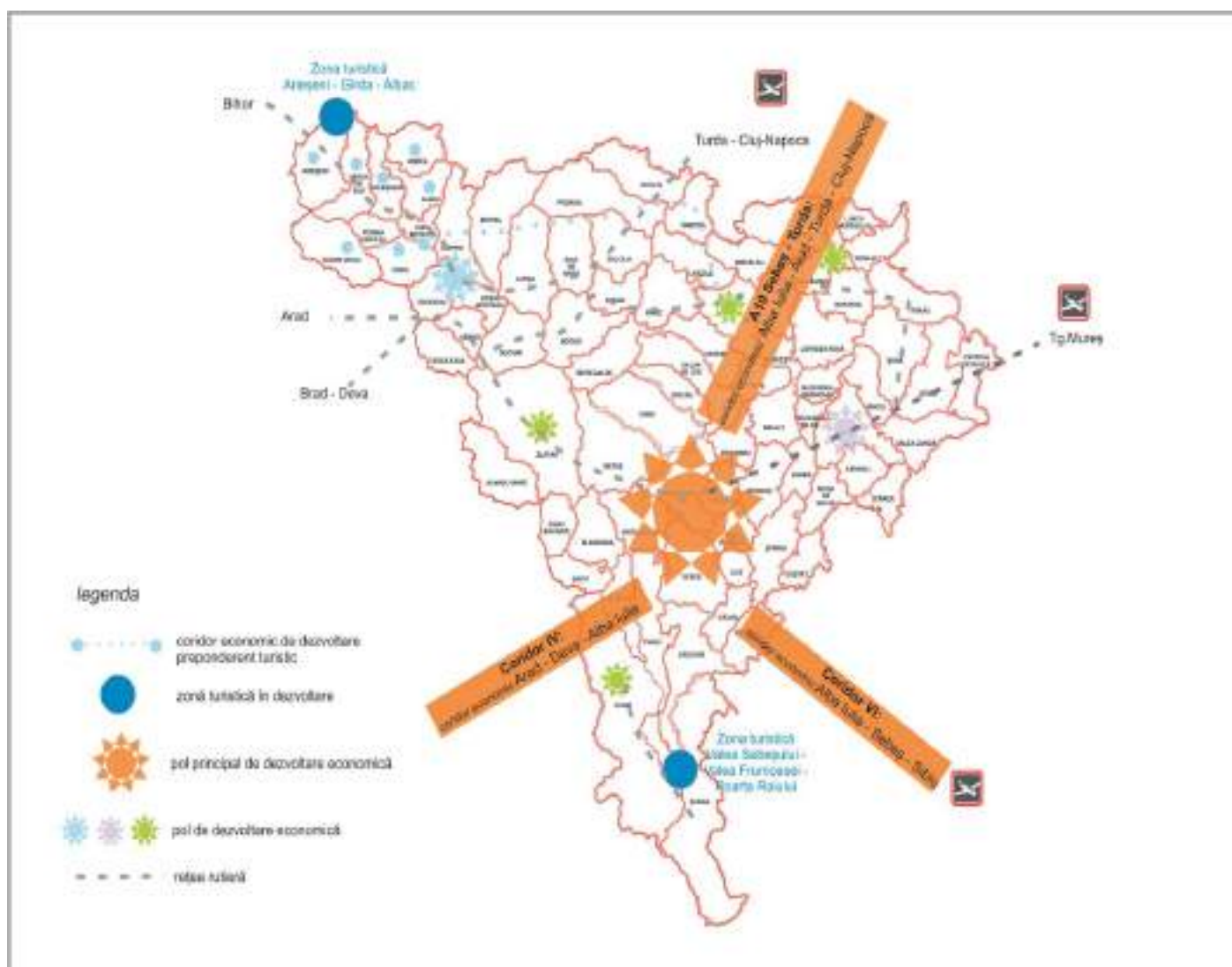
Lungimea căii ferate aflate în exploatare este de 230 km, linie normală.

Sursa: **Profilul județului Alba 2012, ADR Centru**

Județul Alba prezintă o accesibilitate foarte bună din punct de vedere rutier, feroviar și aerian, favorabil inițierii afacerilor atât în mediul urban cât și rural, cu acces la coridoarele europene de transport.

Zonele cu potențial turistic dezvoltat și care necesită investiții consistente sunt domeniile schiabile Șugag-Poarta Raiului și Arieșeni-Gârda de Sus-Albac-Horea.

Investițiile viitoare în drumurile naționale DN74 Alba Iulia-Zlatna-Abrud, DN75 Turda-Câmpeni-Arieșeni, DN67C Sebeș-Șugag-Novaci care face legătura între județul Alba și județul Gorj, drumurile județene și comunale vor permite dezvoltarea potențialului turistic al Munților Apuseni și a Munților Șureanu, o oportunitate fiind reabilitarea/modernizarea în scop turistic a liniei Mocăniței: Abrud-Câmpeni-Baia de Arieș-Turda.

Județul Alba este un sistem teritorial policentric, a cărui consolidare asigură reducerea disparităților existente între partea de est și cea de vest a județului. Rețeaua localităților urbane și rurale a cunoscut un process de polarizare a activităților economice și sociale în jurul municipiilor Alba Iulia, Aiud, Blaj și Sebeș și mai modest în jurul centrelor mici urbane, Cugir, Ocna Mureș, Zlatna, Abrud, Cîmpeni, Baia de Arieș. Zona Munților Apuseni cu orașul Cîmpeni ca pol de dezvoltare socio-economică înregistrează stagnare și un process lent de declin economic, fiind restructurate principalele activități economice, industriale și cooperatiste.

Municipiul Alba Iulia este considerat pol de importanță regională, iar municipiile Sebeș, Aiud, Blaj și orașul Cugir poli de importanță locală.

Un areal de concentrare urbană se află și în depresiunile de contact: Aiud, Ocna Mureș, Alba Iulia, Sebeș.

Cele mai mari densități ale rețelei rutiere de transport sunt în Culoarul Alba Iulia - Aiud, și în depresiunile intramontane. La polul opus se află Munții Șureanu precum și părți semnificative din Munții Apuseni.

Principalele zone turistice din județul Alba (cu excepția orașelor de importanță turistică) și infrastructura rutieră aferentă:

- ❖ zona Munților Apuseni, zonă turistică din județul Alba cu resurse turistice variate (fenomene carstice deosebite, stațiuni de schi, agroturism, turism cultural). Drumuri principale: DN74, DN75, DJ762, DJ750 DJ108, DJ107K, DJ 750C, DJ107M, DJ107I.
- ❖ Podișul și văile Târnavelor (zonă cu obiective turistice de ordin cultural - bisericile fortificate și cetățile țărănești, castele, regiune cu vititurism, stațiune balneară: Bazna). Drumuri principale: DN 14B Copșa Mică-Teiuș, și DJ 107.
- ❖ Zona montană din sudul județului Alba (turism montan, în principal, stațiune de iarnă în curs de dezvoltare). Drumuri principale: DN67C (Sebeș - Novaci –Transalpina, șoseaua care urcă la cea mai mare altitudine din țară: 2145 m, DJ 705F.

Sursa: *Infrastructura de transport, factor cheie în dezvoltarea durabilă a Regiunii Centru*, p. 33, ADR Centru 2011

V. Demografie și forță de muncă

Populația totală a județului Alba

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică – INSSE – Baze de date statistice – TEMPO – online reiese că populația cu domiciliul în județul Alba, la 1 ianuarie 2018, este **de 377.575 persoane** din care *186.532 – bărbați* (reprezentând 49%) și *191.043 femei* (reprezentând 51%). În mediu **urban** avem o populație de 226.459 persoane (reprezentând 60% din populația totală) din care 109.747 bărbați și 116.712 femei iar în mediu **rural** avem o populație de 151.116 (reprezentând 40% din populația totală) din care 76.785 bărbați și 74.331 femei.

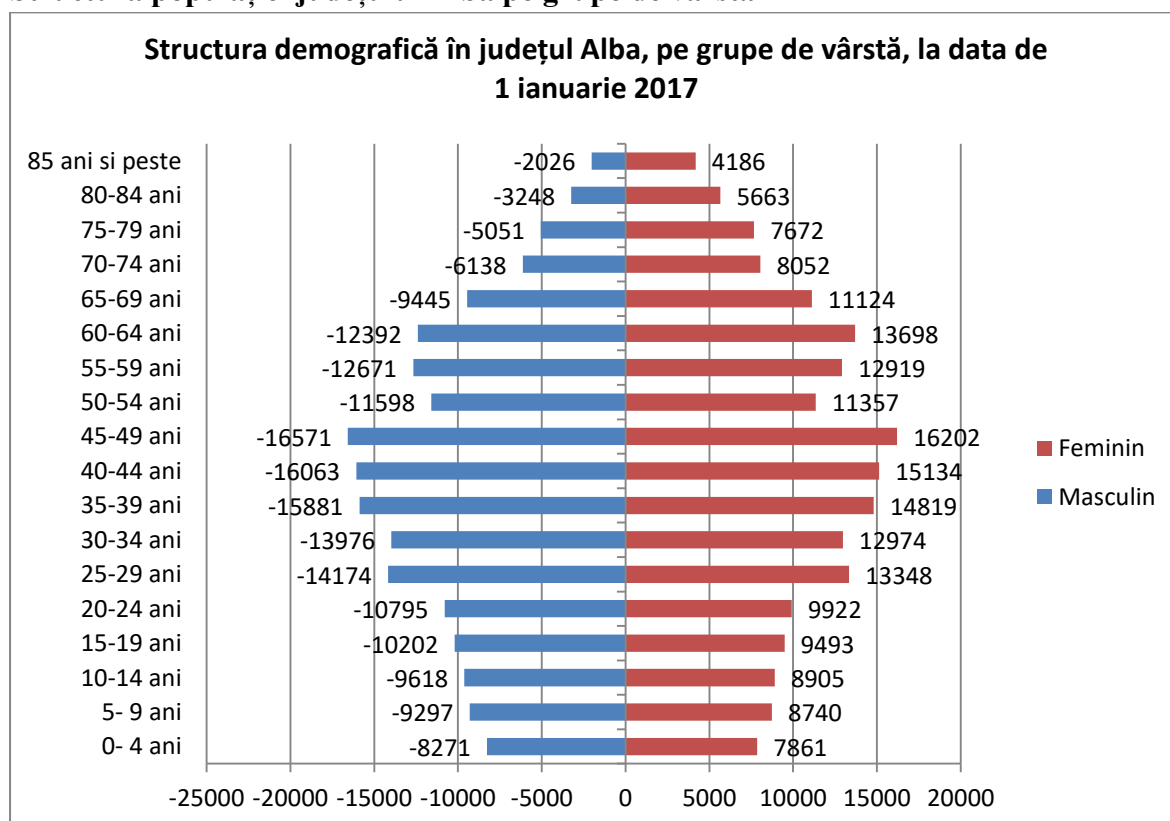
**Structura demografică
pe sexe (ian.2018)**

**Structura demografică
pe medii de rezidență
(ian. 2018)**

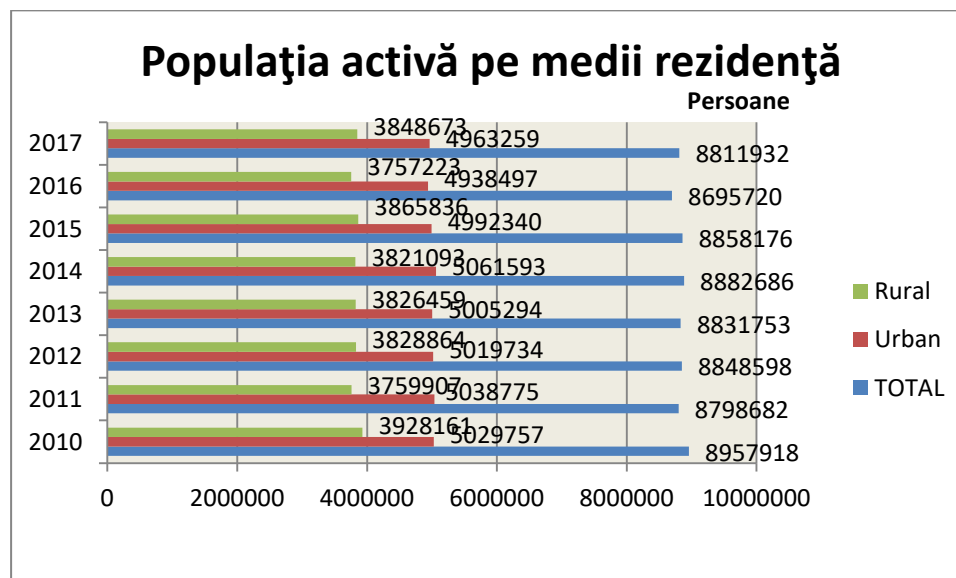
Structura populației județului Alba pe grupe de vârstă

Populația activă pe medii de rezidență

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL	8957918	8798682	8848598	8831753	8882686	8858176	8695720	8811932
Urban	5029757	5038775	5019734	5005294	5061593	4992340	4938497	4963259
Rural	3928161	3759907	3828864	3826459	3821093	3865836	3757223	3848673

persoane

Sursa: <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=AMG101F>

Din punct de vedere al repartiției pe medii de rezidență a populației active din județul Alba, se remarcă o tendință generală de declin demografic, populația scăzând cu 1,65% din 2010, când a înregistrat cea mai mare valoare, până în 2017, acest lucru reflectându-se atât la nivel urban, cât și rural.

În Uniunea Europeană, România este pe locul al treilea în rândul statelor cu cel mai mare declin demografic, după Germania (-187.000 în 2015) și Italia (-161.800), ca număr absolut. Tendința de scădere a populației județului, dar și din România, se datorează atât scăderii natalității, a diminuării fertilității, cât și migrației externe a populației.

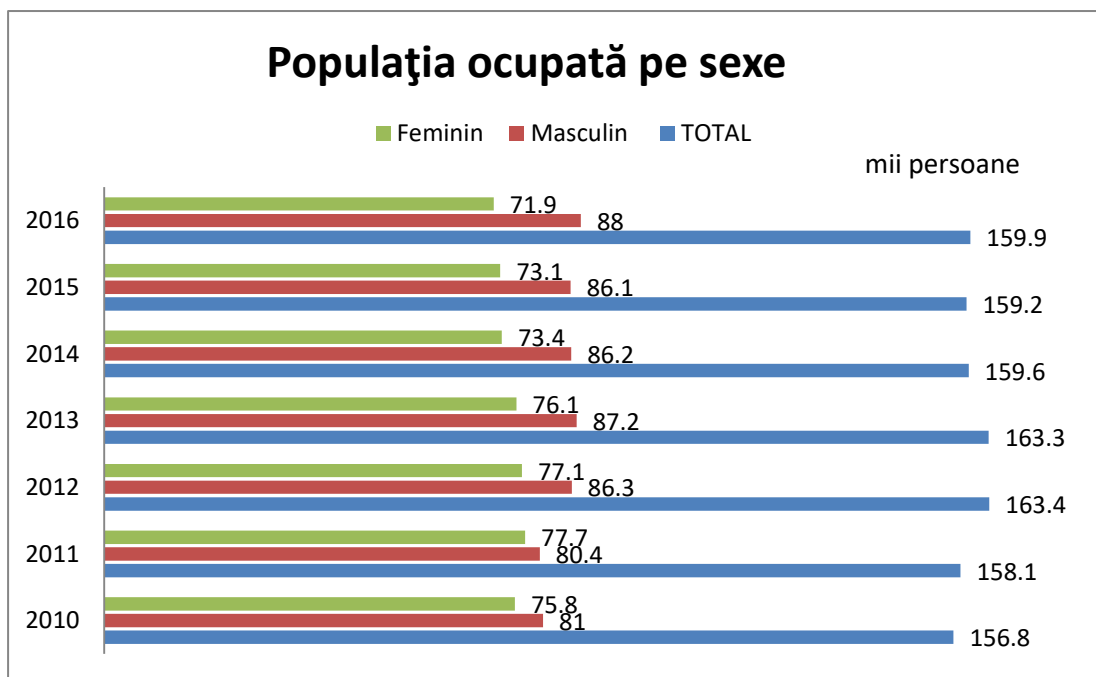

Populația ocupată pe sexe (la sfârșitul anului)

mii persoane

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TOTAL	156.8	158.1	163.4	163.3	159.6	159.2	159.9
Masculin	81	80.4	86.3	87.2	86.2	86.1	88
Feminin	75.8	77.7	77.1	76.1	73.4	73.1	71.9

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba, Buletin statistic lunar al județului Alba și al Regiunii Centru - iul. 2018

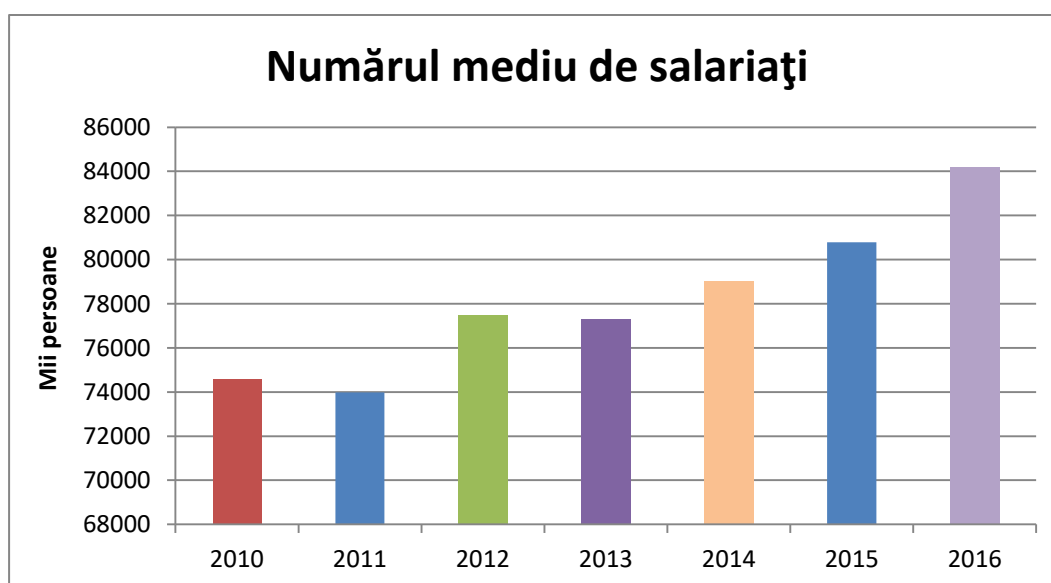
În ceea ce privește populația ocupată în funcție de sexe la sfârșitul anului 2016, se observă o ușoară creștere atât a totalului populației, cât și pe sexe, comparativ cu anul anterior 2015, precum și o scădere raportată la anul 2012 când a atins valoarea maximă de 163,4 mii persoane. De asemenea, raportat la anul 2010, a crescut numărul populației ocupate de sex masculin, în timp ce populația feminină ocupată a scăzut.

Numărul mediu al salariaților

mii persoane

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TOTAL populație	74577	73983	77467	77320	79006	80782	84208
Masculin	38526	37198	40794	39996	41858	42858	44751
Feminin	36051	36785	36673	37324	37148	37924	39457

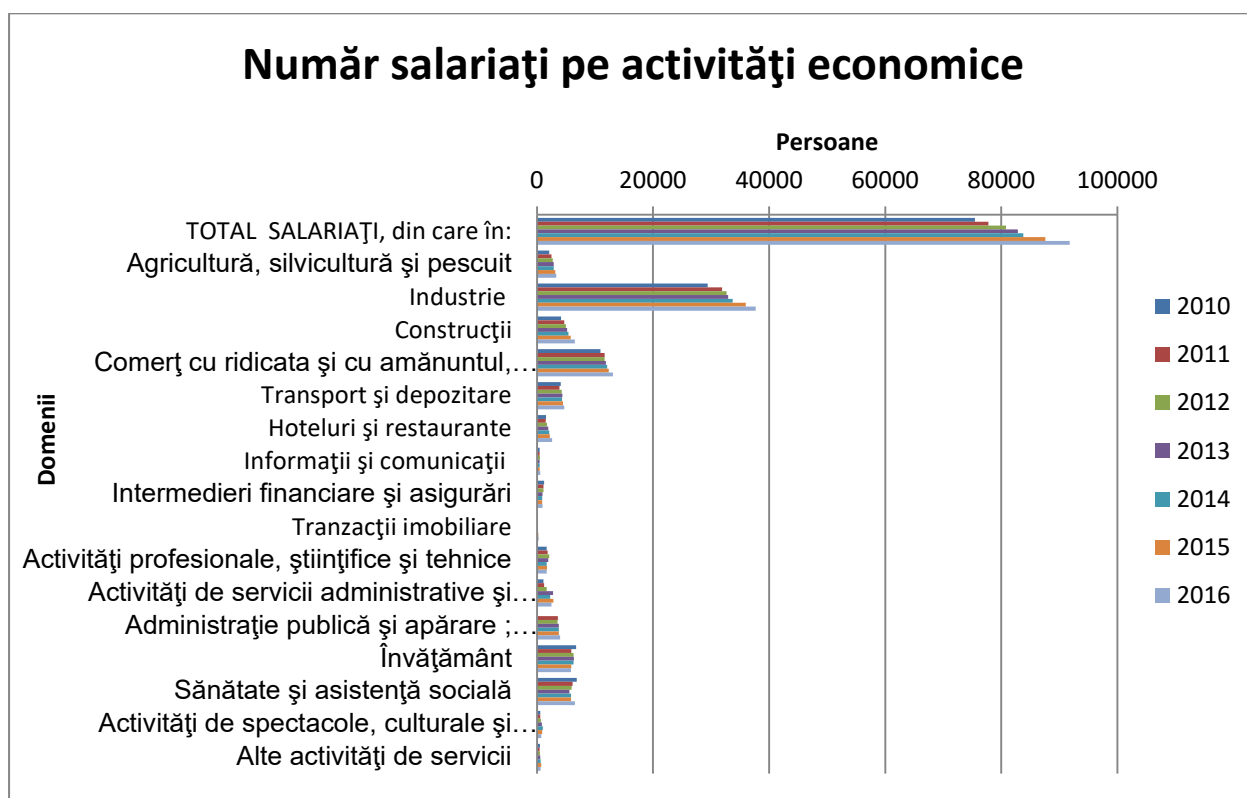
Sursa: <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=FOM104F>

Notă: Numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă/raport de serviciu pe durata determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al căror contract de muncă / raport de serviciu nu a fost suspendat în perioada de referință.

Numărul mediu se determină ca medie aritmetică simplă rezultată din suma efectivelor zilnice de salariați (exclusiv cei al căror contract de muncă/raport de serviciu a fost suspendat) din perioada de referință, inclusiv din zilele de repaus săptămânal, sărbători legale și alte zile nelucratoare împărțită la numărul total al zilelor calendaristice, precum și salariații al căror contract individual de muncă a fost suspendat din inițiativa angajatorului (în cazul întreruperii temporare a activității) și au beneficiat de o indemnizație din salariul de baza corespunzător locului de munca ocupat, conform legislației în vigoare. În efectivul zilnic al salariaților luat în calculul numărului mediu, nu se cuprind: salariații aflați în concedii fara plată, în grevă, detașați la lucru în străinătate.

În graficul de mai sus se observă creșterea semnificativă a numărului mediu al salariaților comparativ cu 2010 când s-au înregistrat 74.577 mii persoane, respectiv atât numărul salariaților de sex masculin, cât și cei de sex feminin a crescut.

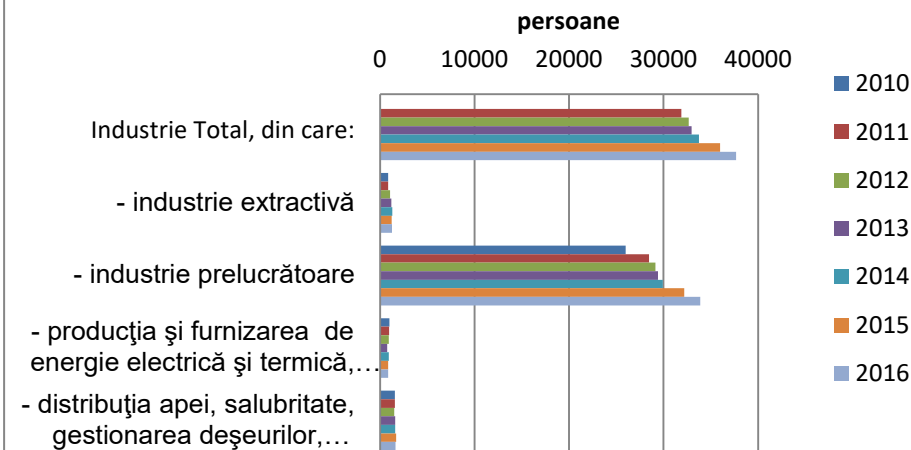
Numărul salariaților pe activități ale economiei, industrie și agricultură

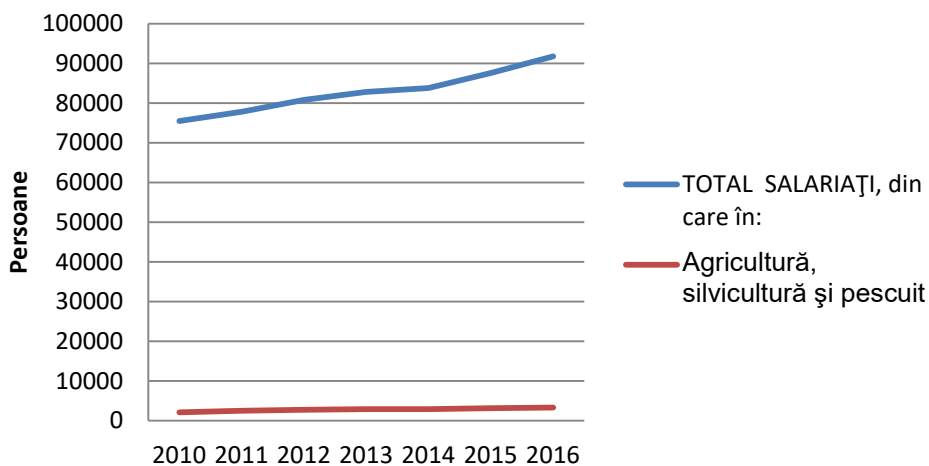
Remarcăm faptul că numărul total al salariaților a crescut progresiv, cu precădere în anii 2015 și 2016, ca domenii cu cel mai mare număr de angajați enumerându-se: industria (cea prelucrătoare), urmată de comerț, respectiv de sănătate și asistență socială și de domeniul învățământ.

În agricultură, numărul angajaților este constant, cf. graficului următor:

Număr salariați industrie

Număr salariați în agricultură

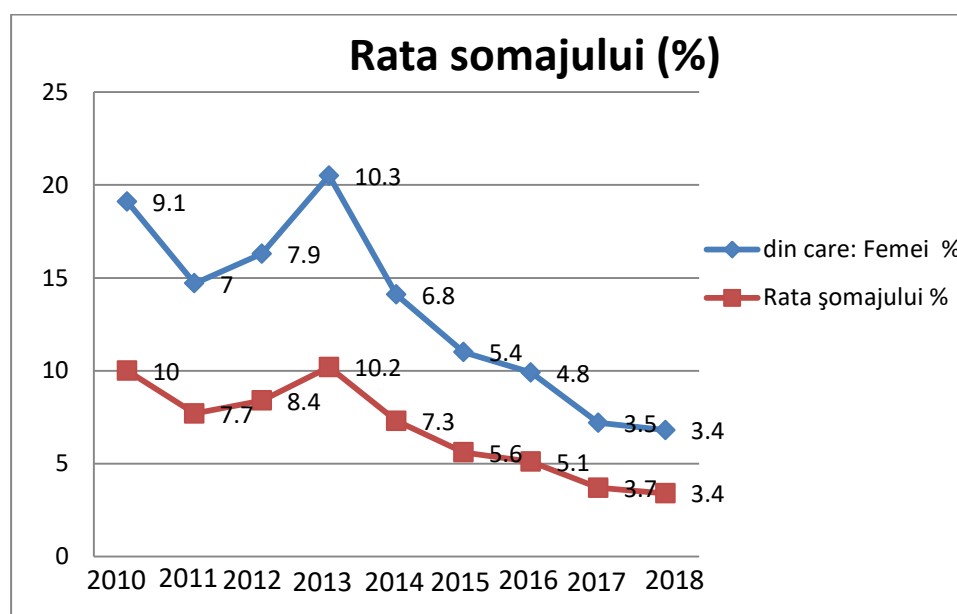
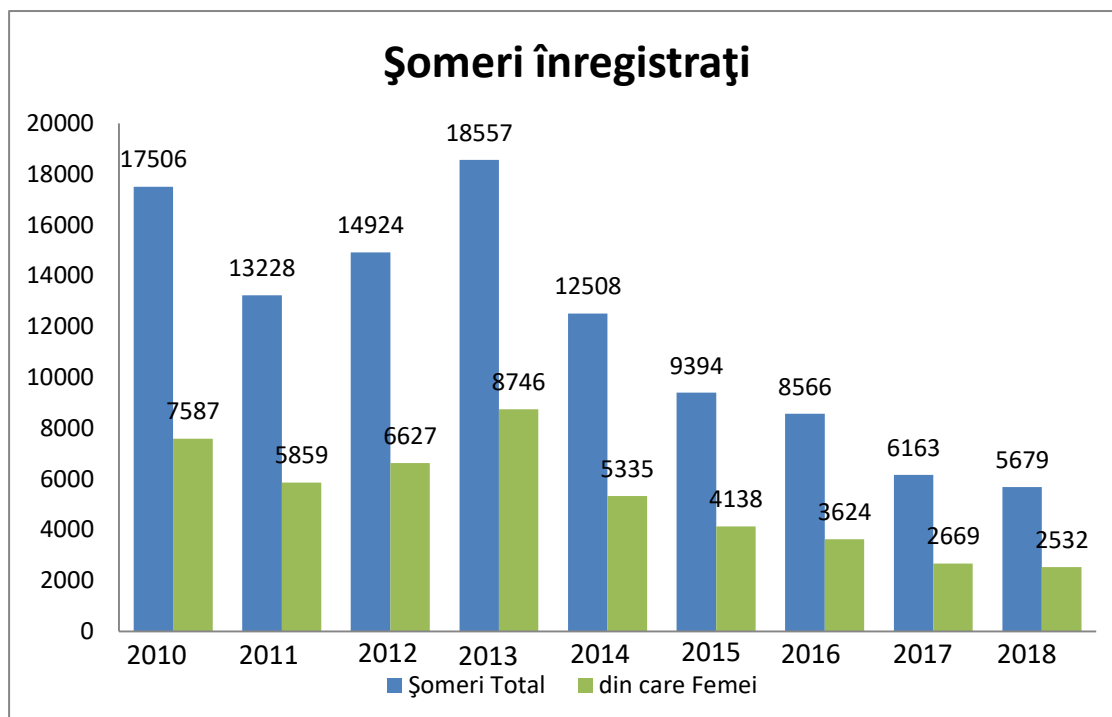
Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba, Buletin statistic lunar al județului Alba și al Regiunii Centru - iul. 2018

Șomajul și rata șomajului

	UM	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Şomeri -Total	număr	17506	13228	14924	18557	12508	9394	8566	6163	5679
din care: Femei	număr	7587	5859	6627	8746	5335	4138	3624	2669	2532
Rata şomajului	%	10	7.7	8.4	10.2	7.3	5.6	5.1	3.7	3.4
din care: Femei	%	9.1	7	7.9	10.3	6.8	5.4	4.8	3.5	3.4

*date iulie 2018

Din datele statistice anuale oficiale, rezultă că în anul 2017 numărul șomerilor a scăzut cu peste 180% față de anul 2010 și cu 200% față de anul 2013 când s-a înregistrat cel mai mare număr de șomeri din perioada analizată, iar rata șomajului în anul 2017 a scăzut cu aproape 200% față de anul 2010.

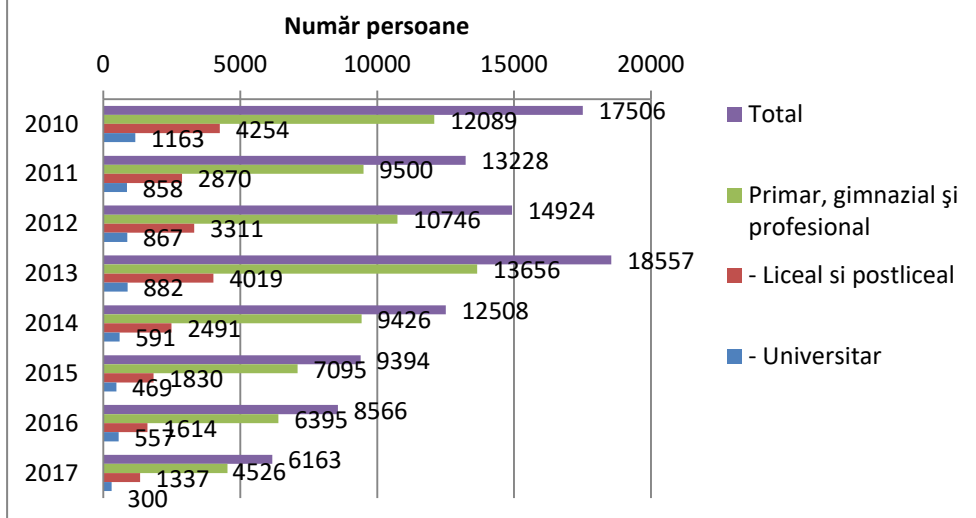

Sursa: <http://www.alba.insse.ro/wp-content/uploads/2018/09/Rata-%C8%99omajului.htm>
 Direcția Regională de Statistică Alba, Buletin statistic lunar al județului Alba și al Regiunii Centru - iul. 2018

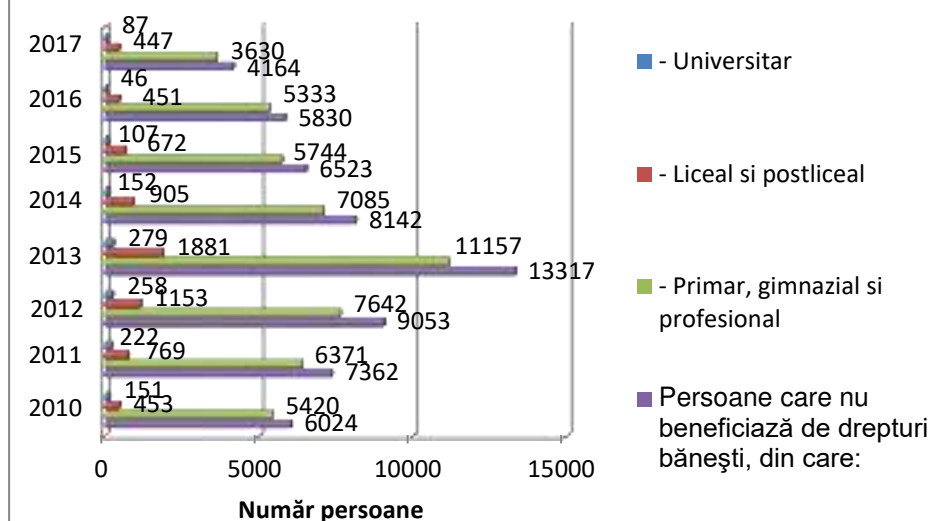
În funcție de rata șomajului (calculată ca raport dintre numărul șomerilor la populația activă civilă la 1.01.2017), județul Alba s-a situat în luna iulie 2018 pe **locul 19** cu **3,4%**, față de 3,5% pe țară.

În funcție de nivelul de pregătire, se observă faptul că numărul șomerilor scade progresiv la toate categoriile, raportat la anul 2013 când s-au înregistrat cele mai mari valori.

Șomeri după nivelul de pregătire

Persoane neindemnizate după pregătire

În anul 2017, la categoria persoanelor neindemnizate observăm faptul că numărul acestora a scăzut cu 219% (de la 13317 la 4164 persoane) raportat la 2013 când s-a înregistrat maximum, în general tendința fiind de scădere la toate categoriile de studii, cele cu nivel primar, gimnazial și profesional ocupând ponderea cea mai mare din total. Față de anul 2013, persoanele neindemnizate cu studii primare, gimnaziale și profesionale au scăzut cu peste 207%, cele cu pregătire liceală și postliceală cu 320%, în timp ce acelea cu studii universitare au scăzut cu 220%.

Câștigul salarial brut și net

Indicii câștigului salarial real

Ani de bază	Ani						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	UM: %						
	%	%	%	%	%	%	%
An bază 2010	100	98.1	99.1	99.9	106.2	117	130.8

Datele INS arată că în luna iulie 2018, **câștigul salarial mediu brut*** înregistrat în județ a fost de **4187 lei**, mai mare cu 199 lei (+5,0%) decât în luna anterioară. **Câștigul salarial mediu net** în iulie 2018 a fost de **2520 lei**, mai mare cu 120 lei (+5,0%) decât în luna anterioară și mai mare cu 476 lei (+23,3%) față de luna iulie 2017.

Câștigul salarial mediu net înregistrat în județ în luna iulie 2018 poziționează județul pe **locul 10** în ierarhia județelor ordonate descrescător.

Indicele câștigului salarial real în luna iulie 2018 față de luna anterioară a fost de 105,5%, iar față de luna corespunzătoare din anul precedent de 117,9%.

Față de câștigul salarial mediu realizat pe țară, în județul Alba, în luna iulie 2018 câștigul salarial a fost mai mic: câștigul salarial mediu brut cu 323 lei, respectiv cu 7,2%, iar câștigul salarial mediu net cu 188 lei, respectiv cu 6,9%.

Câștiguri salariale medii nete peste media înregistrată pe județ au realizat salariații din *servicii* (2582 lei), în timp ce salariații din industrie și construcții (2487 lei) și cei din agricultură, silvicultură și pescuit (2365 lei) au înregistrat câștiguri salariale medii nete sub media înregistrată pe județ.

**Conform prevederilor legislației naționale în vigoare (OUG nr. 79/2017 cu modificările și completările ulterioare), contribuțiile de asigurări sociale, respectiv cele de asigurări sociale de sănătate care cădeau în sarcina angajatorului au fost transferate în sarcina salariatului și, începând cu luna ianuarie 2018, sunt suportate în totalitate de salariat, fiind reflectate în cuantumul brut al câștigului salarial nominal. În consecință, indicatorul „câștig salarial mediu brut lunar” produs și diseminat începând cu luna de referință ianuarie 2018 nu mai este comparabil cu seriile de date anterioare anului 2018.*

Sursa: Comunicat de presă nr. 59/26.09.2018 - *Efectivul de salariați și câștigul salarial mediu în luna iulie 2018*

CÂȘTIGUL SALARIAL MEDIU BRUT	2017 ¹⁾						2018 ¹⁾						
	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.	ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.
	lei/persoana												
Total județ	2851	2817	2837	2883	2945	3066	3648	3849	3966	3949	3970	3988	4187
Agricultură, Silvicultură și Pescuit	2913	2988	2956	2953	2908	2896	3233	3471	3588	3806	3694	3870	3891
Industria și Construcții	2791	2748	2762	2807	2905	3098	3523	3879	3714	3682	3702	3728	4111
Servicii ²⁾	2915	2879	2913	2968	2998	3048	3874	3863	4334	4303	4355	4338	4320

¹⁾ Date operative

²⁾ Exclusiv forțele armate și personalul asimilat (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații etc.); începând cu luna septembrie 2017, inclusiv datele aferente totalității salariaților încadrați la birourile parlamentare din circumscripțiile electorale și plățiți din sume forfetare.

Nota 1: Datele lunare privind câștigul salarial mediu brut sunt obținute printr-o cercetare statistică selectivă. Începând cu luna ianuarie 2018, eșantionul cuprinde, pe total țară, circa 23.500 unități economico-sociale. Unitățile din „sectorul bugetar” (vezi notele metodologice) sunt cuprinse exhaustiv în cercetare, excepție făcând unitățile administrației publice locale pentru care datele la nivelul consiliilor locale comunale se culeg pe bază de eșantion reprezentativ la nivel de județ (cca. 820 de unități). Pentru sectorul economic, au fost incluse în cercetare unitățile cu 4 salariați și peste, care reprezintă 90,66% din numărul total al salariaților din acest sector.

Nota 2: Sectoarele de activitate sunt definite conform clasificării activităților din economia națională CAEN Rev.2. Informațiile privind câștigurile salariale pentru anumite activități economice conform CAEN Rev.2 din cadrul industriei și serviciilor (ex. extracția petrolului brut și a gazelor naturale, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, poștă și de curier, intermediari financiare), în cea mai mare parte, sunt repartizate pe județe după sediul central al întreprinderii furnizoare de date.

Nota 3: În luna ianuarie 2017 se aplică prevederile legale în vigoare referitoare la baza de calcul a contribuțiilor salariaților pentru asigurările sociale de sănătate (Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal cu modificările și completările ulterioare), care se plafonează în limita a 5 câștiguri salariale medii brute stabilite prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Începând cu luna februarie 2017 se aplică prevederile legale în vigoare (O.U.G. nr. 3/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal) referitoare la contribuțiile sociale individuale, respectiv contribuțiile salariaților pentru asigurările sociale de sănătate.

Nota 4: Conform prevederilor legislației naționale în vigoare (OUG nr. 79/2017 cu modificările și completările ulterioare), contribuțiile de asigurări sociale, respectiv cele de asigurări sociale de sănătate care cădeau în sarcina angajatorului au fost transferate în sarcina salariatului și, începând cu luna ianuarie 2018, sunt suportate în totalitate de salariat, fiind reflectate în cuantumul brut al câștigului salarial nominal. În consecință, indicatorul „câștig salarial mediu brut lunar” produs și diseminat începând cu luna de referință ianuarie 2018 nu mai este comparabil cu seriile de date anterioare anului 2018.

lei/persoana

CÂȘTIGUL SALARIAL MEDIU NET	2017 ^{*)}						2018 ^{*)}						
	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.	ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.
Total județ	2044	2016	2031	2065	2108	2197	2201	2325	2403	2384	2401	2400	2520
Agricultură, Silvicultură și Pescuit	2089	2144	2123	2131	2088	2073	1964	2115	2186	2295	2233	2332	2365
Industria și Construcții	2005	1968	1983	2015	2083	2226	2140	2357	2273	2240	2261	2264	2487
Servicii ^{**)}	2085	2058	2078	2118	2140	2177	2317	2314	2597	2576	2606	2584	2582

^{*)} Date operative

^{**)} Exclusiv forțele armate și personalul asimilat (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații etc.); începând cu luna septembrie 2017, inclusiv datele aferente totalității salariaților încadrați la birourile parlamentare din circumscripțiile electorale și plătiți din sume forfetare.

Vezi **Notele 1-3** de la tabelul anterior

Nota 4: Prevederile legale în vigoare (OUG nr. 79/2017 cu modificările și completările ulterioare) referitoare la contribuțiile de asigurări sociale, respectiv cele de asigurări sociale de sănătate care cădeau în sarcina angajatorului, transferate în sarcina salariatului începând cu luna ianuarie 2018, nu influențează comparabilitatea datelor pentru seriile de „câștig salarial mediu net lunar.”

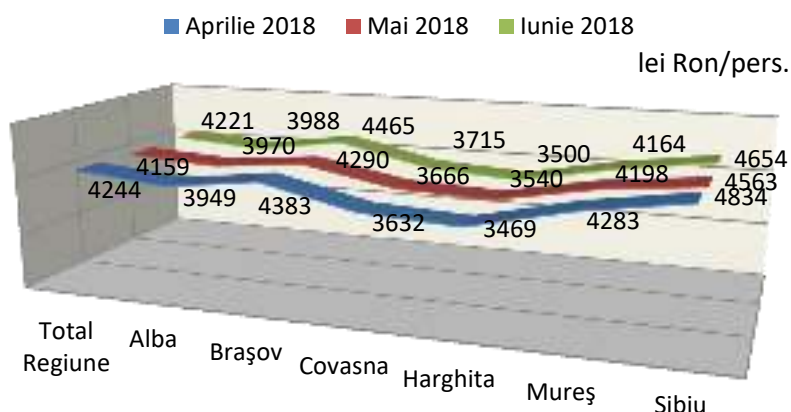
Câștigul salarial mediu brut

	lei Ron/persoană		
	Aprilie 2018	Mai 2018	Iunie 2018
Total Regiune	4244	4159	4221
Alba	3949	3970	3988
Brașov	4383	4290	4465
Covasna	3632	3666	3715
Harghita	3469	3540	3500
Mureș	4283	4198	4164
Sibiu	4834	4563	4654

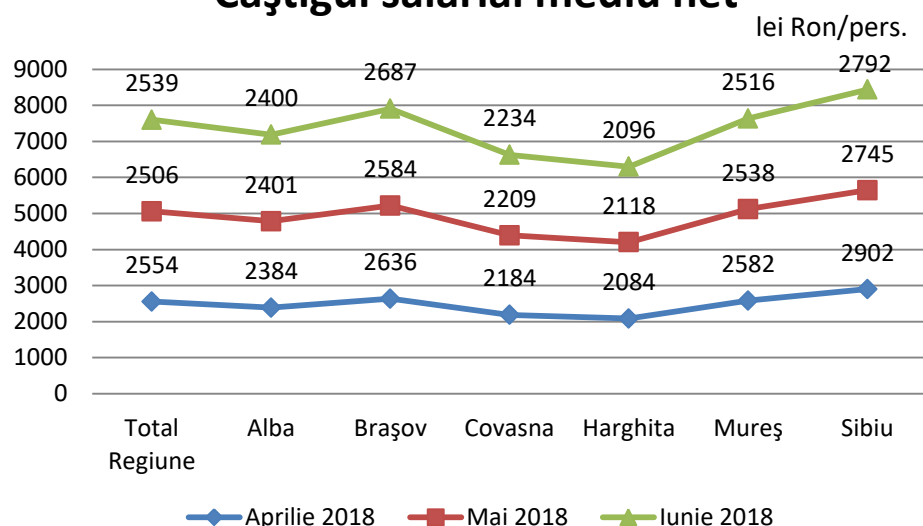
Câștigul salarial mediu net

	lei Ron/persoană		
	Aprilie 2018	Mai 2018	Iunie 2018
Total Regiune	2554	2506	2539
Alba	2384	2401	2400
Brașov	2636	2584	2687
Covasna	2184	2209	2234
Harghita	2084	2118	2096
Mureș	2582	2538	2516
Sibiu	2902	2745	2792

Câștigul salarial mediu brut

Câștigul salarial mediu net

Câștigul salarial mediu brut și net înregistrat în județ în luna iunie 2018 poziționează județul Alba pe **locul 4** în ierarhia județelor din regiune ordonate descrescător, respectiv după Sibiu, Brașov și Mureș.

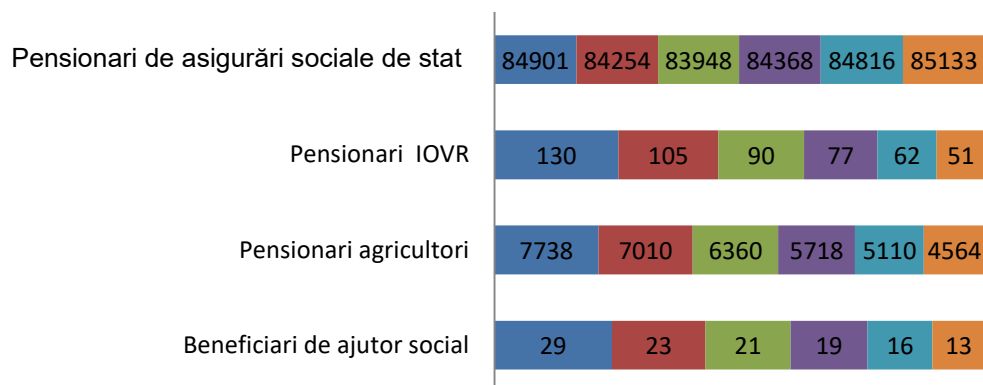
Numărul mediu al pensionarilor

Potrivit datelor statistice, numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale de stat a scăzut până în 2013 când s-a înregistrat cel mai mic număr, după care a urmat o perioadă de creștere progresivă ajungând la 85.133 în anul 2016, cu 232 mai mulți decât în 2011. Toate celelalte categorii sunt în scădere, raportat la anul 2011, respectiv pensionarii *IOVR (invalidizii, orfanii și văduvele de război) cu -154%, agricultorii cu -70% și cei cu ajutor social cu -123%.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pensionari de asig. sociale de stat	84901	84254	83948	84368	84816	85133
Pensionari IOVR	130	105	90	77	62	51
Pensionari agricultori	7738	7010	6360	5718	5110	4564
Beneficiari de ajutor social	29	23	21	19	16	13

Numărul mediu al pensionarilor

■ 2011 ■ 2012 ■ 2013 ■ 2014 ■ 2015 ■ 2016

Pensia medie lunară

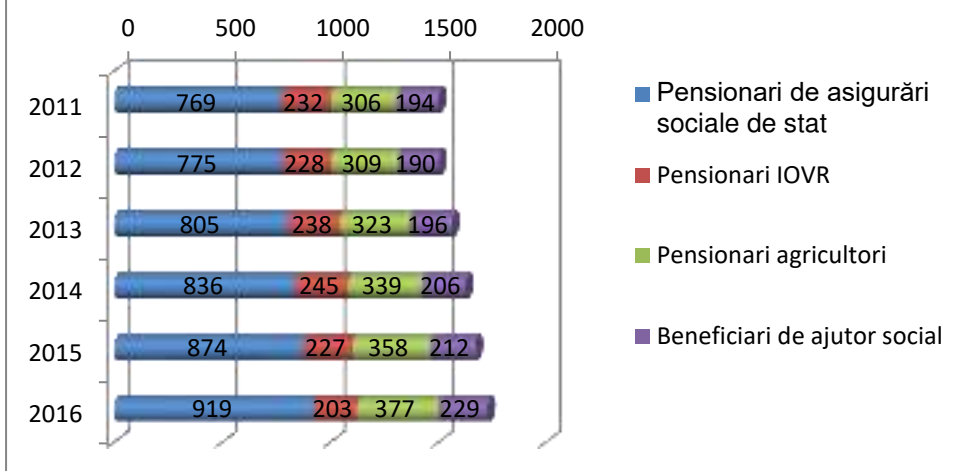
Pensia medie lunară de asigurări sociale de stat a crescut începând din 2011, ajungând în 2016 la 919 lei, înregistrând o creștere de 20,24%, cea a pensionarilor *IOVR (invalidi, orfani și văduve de război) a scăzut cu -16%, a pensionarilor agricultori a crescut cu 19% și a beneficiarilor de ajutor social a crescut cu 16% față de 2010.

- lei -

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pensionari asig. sociale de stat	733	769	775	805	836	874	919
Pensionari IOVR*	237	232	228	238	245	227	203
Pensionari agricultori	304	306	309	323	339	358	377
Beneficiari de ajutor social	192	194	190	196	206	212	229

Evoluția pensiei medii lunare

Sursa: <http://www.alba.insse.ro/wp-content/uploads/2018/09/Num%C4%83rul-mediul-pensionarilor-%C8%99i-pensia-medie.htm>

VI. Educația și formarea profesională

Sistemul educațional românesc este împărțit în două categorii - învățământ pre-universitar și superior astfel:

1. **Învățământul pre-universitar**, care este structurat în 5 cicluri:

- **Învățământul Preșcolar** (sau *Grădiniță*) - se desfășoară pe parcursul a trei ani, fiind alcătuit din trei grupe: Grupa Mică, Grupa Mijlocie și Grupa Mare.
- **Învățământul primar** (*Școala Primară*) - clasele 0 (pregătitoare)-IV
- **Învățământul gimnazial** (*Gimnaziu*) - clasele V-VIII
- **Învățământul liceal** (*Liceu*) - de patru sau cinci clase (clasele IX-XII / XIII)

Acest tip de învățământ este structurat pe trei filiere:

- ✓ **filierea teoretică** - cu profilurile: real și umanist;
- ✓ **filierea tehnologică** - cu profilurile: exploatarea resurselor naturale, protecția mediului, servicii și tehnic;
- ✓ **filierea vocațională** - cu profilurile: artistic, sportiv și teologic.

Studiile liceale se încheie cu un examen național de **bacalaureat**.

- **Învățământul profesional** și tehnic, care poate continua sau înlocui Liceul în pregătirea studenților pentru cariere care se bazează pe activități manuale sau practice.
- **Învățământul postliceal** poate dura între 2 și 5 ani.

2. **Învățământul superior** (studii superioare) a fost reorganizat pentru a fi în conformitate cu principiile procesului Bologna, care are ca scop construirea Spațiului European al Învățământului Superior. Acesta are următoarele patru componente:

- **Studii de licență** (*Licențiat*) 3-4 ani, pentru cele mai multe discipline 3 ani (din 2005)
- **Studiile de master** (*Masterat*) 1-2 ani, pentru cele mai multe discipline 2 ani (din 2008)
- **Studiile de doctorat** (*Doctorat*) au durată de cel puțin 3 ani (doctorand) (din 2006).
- **Învățarea continuă** (cursuri postuniversitare, formare continuă).

Structura sistemului de educație din România

19-23 ani	Învățământ superior						Învățământ terțiar universitar
	Studii Licență		Studii Master	Studii Doctorat	Formare Continuă (Cursuri postuniversitare)		Învățământ terțiar non-universitar
	Învățământ postliceal (1-3 ani)						
15-18 ani	Filierea teoretică	Filierea vocațională	Filierea tehnologică	Învățământ Profesional și Tehnic de 3 ani	Învățământ dual	Învățământ Profesional și Tehnic special	Învățământ secundar superior
	Învățământ liceal			Învățământ profesional			
11-14 ani	Învățământ gimnazial (clasele V–VIII)						Învățământ secundar inferior
6-10 ani	Învățământ primar (clasele I-IV) *Din 2012 Clasa Pregătitoare a fost inclusă în școli.						Învățământ primar
3-5 ani	Învățământ preșcolar (grădinițe) (Grupa Mică, Grupa Mijlocie, Grupa Mare)						Educație timpurie
0-2 ani	Învățământ antepreșcolar (creșe)						

Educația în România este obligatorie până la terminarea clasei a X-a (sau până la vârsta de 18 ani), cele mai multe școli făcând parte din sistemul public școlar.

Sistemul de învățământ românesc prevede următoarele tipuri de **examene**:

- de evaluare a competențelor - Evaluare Națională (absolvirea școlii generale, la sfârșitul clasei a VIII-a),
- de bacalaureat (absolvirea liceului, după examenul de bacalaureat),
- de licență (cadru de absolvirea a universității, după un examen și/sau a tezei),
- de masterat (diplomă de master, după o teză și, eventual, un examen),
- de doctorat (doctor, după o teză).

Infrastructura educațională

La nivelul județului Alba situația **infrastructurii educaționale** în anul 2018 este:

- învățământul antepreșcolar** cuprinde 5 unități antepreșcolare;
- învățământul preșcolar** cuprinde 11 unități de învățământ cu personalitate juridică și 224 structuri care sunt arondate atât grădinițelor cu personalitate juridică cât și altor unități de învățământ cu personalitate juridică; **învățământul preșcolar particular** cuprinde 9 unități de învățământ;
- învățământul primar** cuprinde 105 structuri unități de învățământ arondate unităților de învățământ cu personalitate juridică de nivel gimnazial și liceal; **învățământul primar particular** cuprinde o unitate de învățământ arondată la o unitate de învățământ particular liceal;
- învățământul gimnazial** cuprinde 81 unități de învățământ cu personalitate juridică și 40 structuri arondate unităților de învățământ cu personalitate juridică de nivel gimnazial și liceal; **învățământul gimnazial particular** cuprinde o unitate de învățământ arondată la o unitate de învățământ particular liceal;
- învățământul special** cuprinde o singură unitate de învățământ ce cuprinde învățământ primar și gimnazial, iar la nivelul județului există clase de învățământ special integrat în învățământul de masă de nivel primar, gimnazial și profesional;
- învățământul liceal** cuprinde 36 unități de învățământ (licee și colegii) cu filieră teoretică, tehnologică și vocațională, formă de zi, respectiv de seral; **învățământul liceal particular** cuprinde 1 unitate de învățământ;
- învățământul profesional** este organizat în 16 unități de învățământ liceal;
- învățământul dual** se desfășoară în 7 unități de învățământ liceal;
- învățământul postliceal** și de maiștri este structurat astfel: o singură unitate cu personalitate juridică care cuprinde doar învățământ postliceal, iar în cadrul a 15 unități de învățământ liceal există și clase de învățământ postliceal de stat; **învățământul postliceal particular** cuprinde 8 unități de învățământ.
- învățământul universitar** cuprinde 2 unități de învățământ superior, universități acreditate cu programe de licență, masterat și programe doctorale.

Infrastructură educațională de stat, în anul școlar 2018-2019

Creșe	Grădinițe		Școli primare		Școli gimnaziale		Licee / Colegii	Învățământ special	Școală Postliceală
	PJ	Structuri	PJ	Structuri	PJ	Structuri			
5	11	224	0	105	81	40	36	1	1

TOTAL: 135 unități de învățământ cu personalitate juridică

Infrastructură educațională particulară, în anul școlar 2018-2019

Creșe	Grădinițe		Școli primare		Școli gimnaziale		Licee / Colegii	Învățământ special	Școală Postliceală
	PJ	Structuri	PJ	Structuri	PJ	Structuri			
0	9	-	0	0	0	0	1	0	8

În ceea ce privește **învățământul liceal**, în județul Alba există în total 36 de unități de învățământ de stat (27 de licee și 9 colegii), o unitate de învățământ particulară și 8 postliceale.

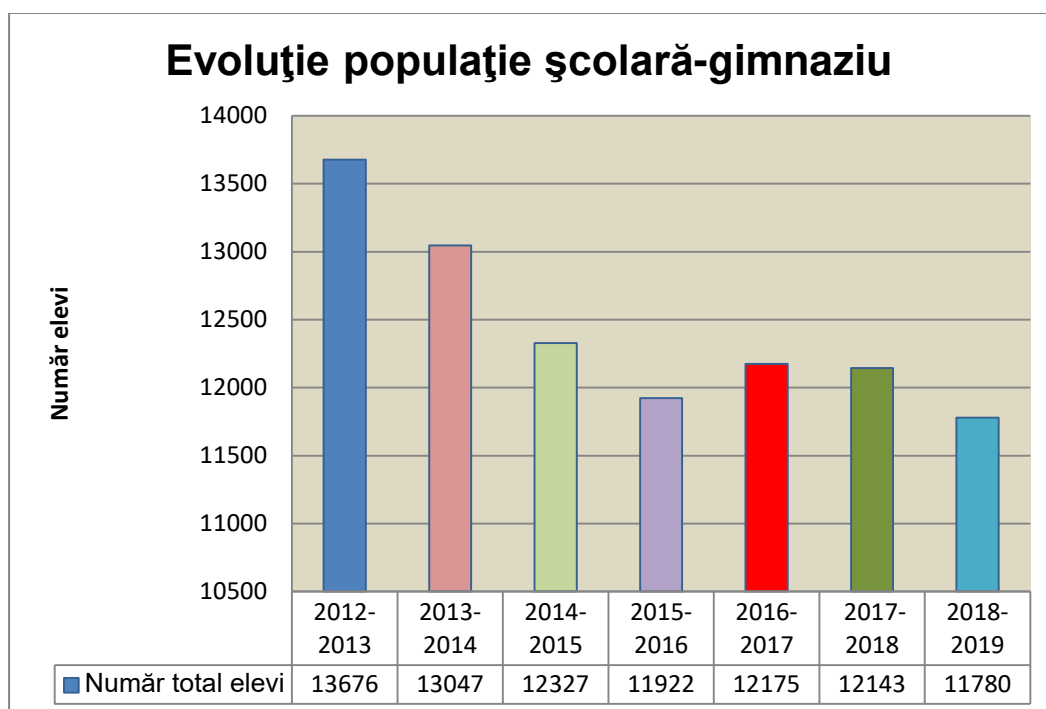
Unități de învățământ	Licee Teoretice	Licee vocaționale				Licee Tehnologice	Colegii		
		Arte	Teologice	Sportive	Militar		Naționale	Economice	Tehnice
De stat	6	1	3	2	1	14	6	1	2
Particulare	1	0	0	0	0	8 postliceale	0	0	0

Scăderea naturală a populației rezidente, creșterea migrației interne și a migrației externe au determinat reducerea numărului de copii și tineri între 0-23 ani. Tendința observată pentru ultimii ani este implicit una de scădere și a numărului de copii/elevi înscriși în instituțiile de învățământ din mediul rural.

Populația preșcolară și școlară (primar și gimnazial) din mediul rural al județului Alba reprezintă aproximativ 42% din populația preșcolară și școlară de la nivelul județului, cu tendință de scădere și în următorii ani.

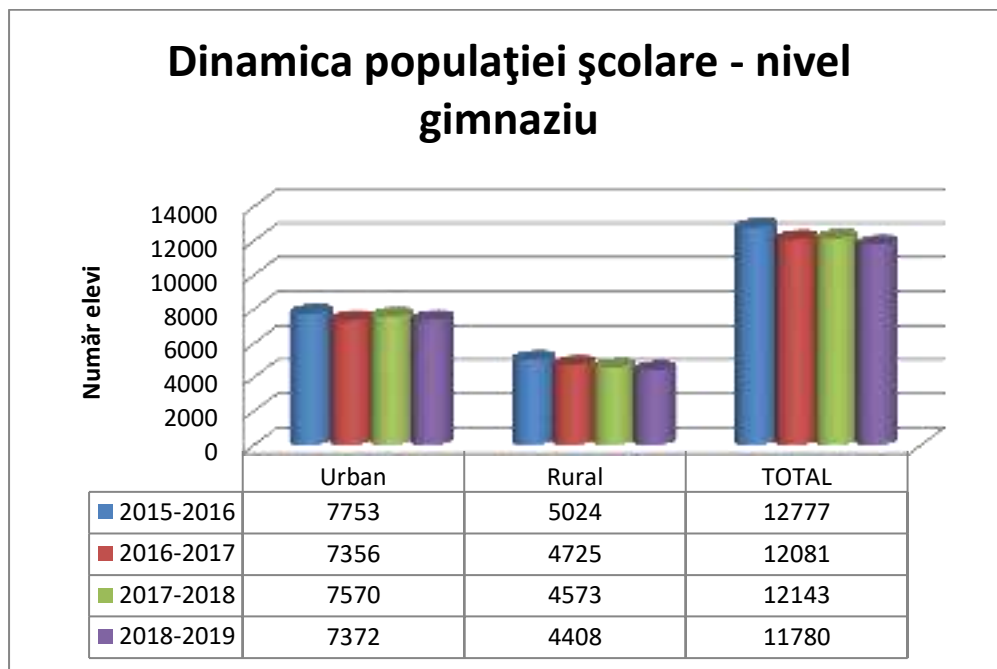
Populația Școlară

Elevi gimnaziu-numărul total în ultimii 7 ani școlari

Din perspectiva populației școlare, la nivel de gimnaziu, în perioada 2012-2018, în județul Alba se observă o scădere a numărului de elevi cu -13,86%, o scădere majoră fiind remarcată în anul școlar 2018-2019 cu -13,86%.

Din perspectiva repartiției populației școlare gimnaziale, pe medii de rezidență, în perioada 2015-2018, în județul Alba se observă o scădere a efectivului de elevi cu aproape 8%, la nivel urban populația școlară a scăzut cu aproape 5%, în timp ce în mediul rural a scăzut cu peste 12 %.

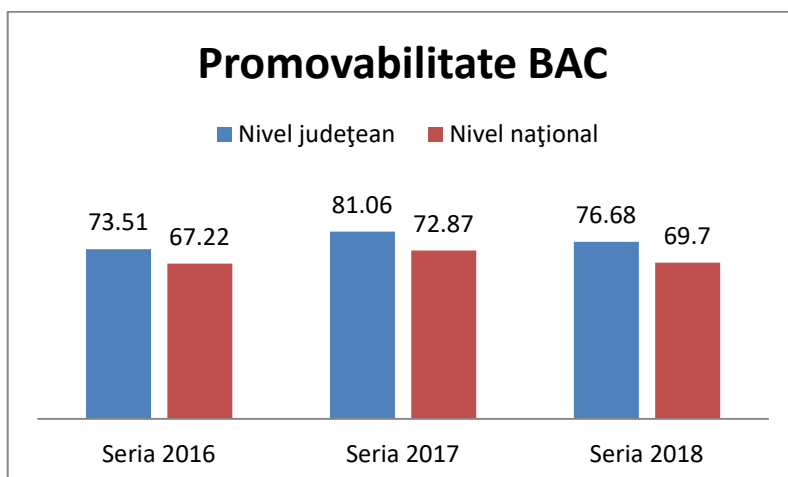

Reducerea numărului de elevi de gimnaziu se reflectă în reducerea numărului de elevi din învățământul liceal și profesional.

În urma analizei comparative a rezultatelor examenului național de bacalaureat, din sesiunea iunie-iulie se constată că în ultimii trei ani rata de promovabilitate la examenul de Bacalaureat a crescut în anul 2017, urmând o perioadă de scădere de 5,4% în anul 2018.

În ultimii trei ani, în ceea ce privește procentul de promovabilitate al examenului de bacalaureat, județul Alba s-a poziționat de fiecare dată în primele 10 locuri la nivel național.

Promovabilitate examen de Bacalaureat

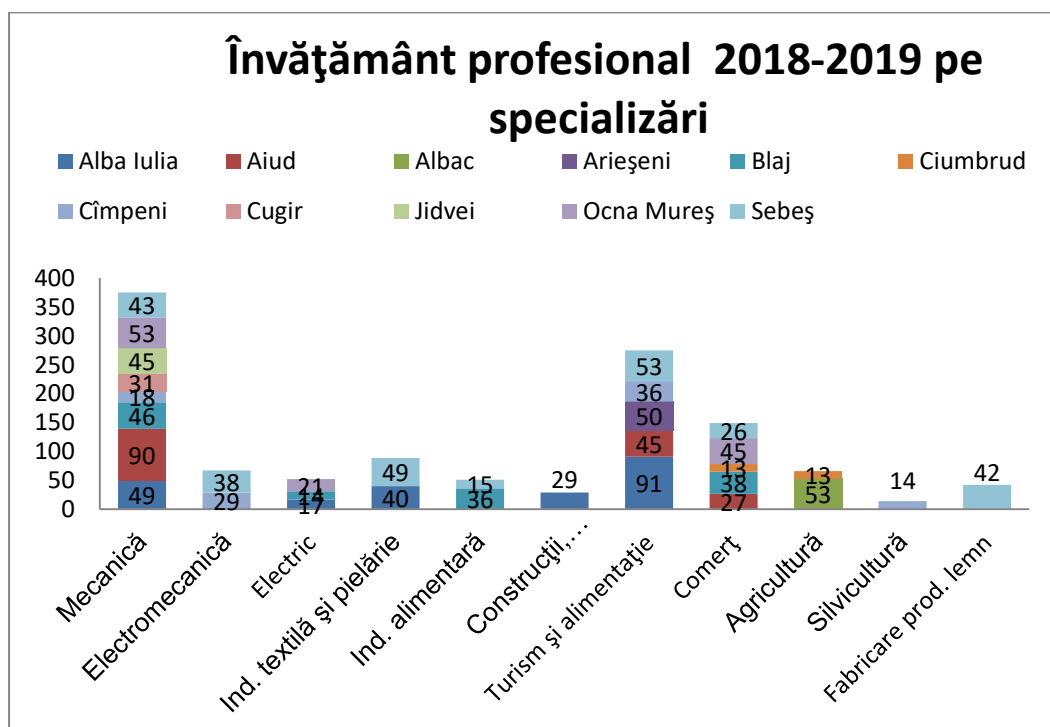
Învățământul liceal și profesional este de stat și particular. În județul Alba, funcționează învățământ liceal particular, filiera tehnologică, servicii – economic (la Colegiul de Afaceri, Alba Iulia) și filiera teoretică, umanist și real (la Liceul Teoretic „Sfântul Iosif” Alba Iulia).

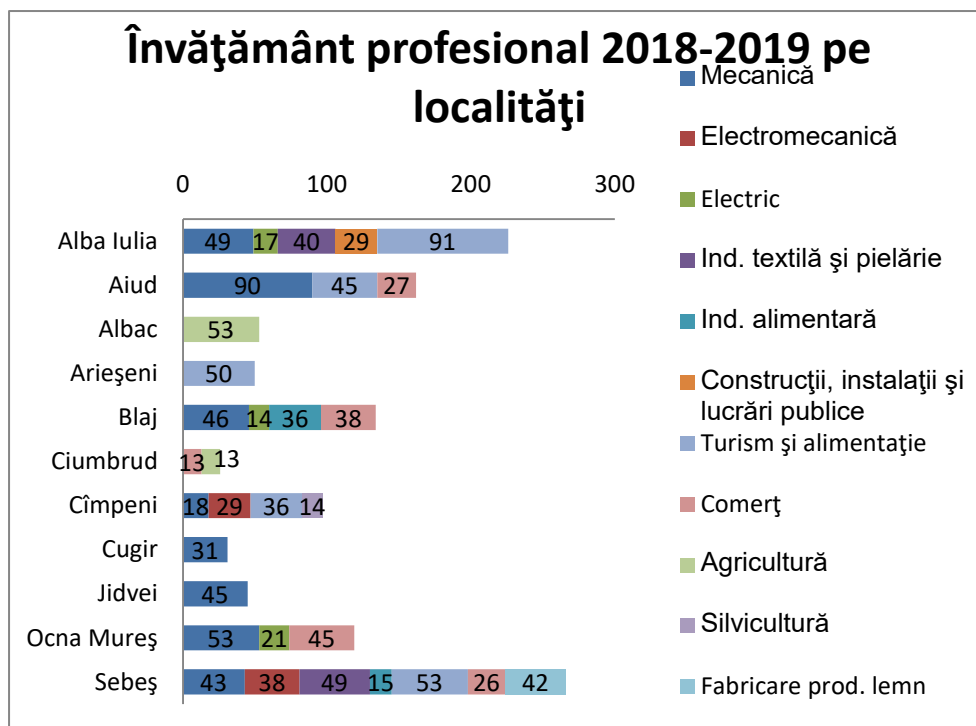
Stagiile de pregătire practică de pe parcursul filierei tehnologice sau vocaționale se pot organiza la nivelul unității de învățământ și/sau la operatorii economici ori instituțiile publice cu care unitatea de învățământ are încheiate contracte pentru pregătire practică sau la organizații - gazdă din străinătate, în cadrul unor programe ale Uniunii Europene - componenta de formare profesională inițială.

🏠 Învățământul profesional în județul Alba

Învățământul profesional în județul Alba scolarizează elevi pentru următoarele domenii de pregătire: *Mecanică, Electromecanică, Electric, Industrie textilă și pielărie, Industrie alimentară, Construcții, instalații și lucrări publice, Turism și alimentație, Comerț, Agricultură, Silvicultură, Fabricarea produselor din lemn*, cele mai căutate fiind *Mecanică, Turism și alimentație și Comerț*.

În anul școlar 2018-2019 se pegătesc pentru învățământul profesional 1209 de elevi, cei mai mulți fiind la Sebeș, Alba Iulia, Aiud și Blaj.

🚦 Învățământul profesional dual

Învățământul dual se adresează tuturor elevilor clasei a VIII-a și reprezintă o structură nouă de învățământ, menită a pregăti elevii în meserii tehnice, ce vizează integrarea mai ușoară a viitorilor absolvenți pe o piață a muncii într-o continuă schimbare. Accentul se pune pe pregătirea practică, programa primului an de studiu conținând 60% pregătire practică și 40% teoretică, iar în cel de-al doilea an, ponderea practicii fiind de 75%, iar a teoriei de 25% din totalul orelor de studiu.

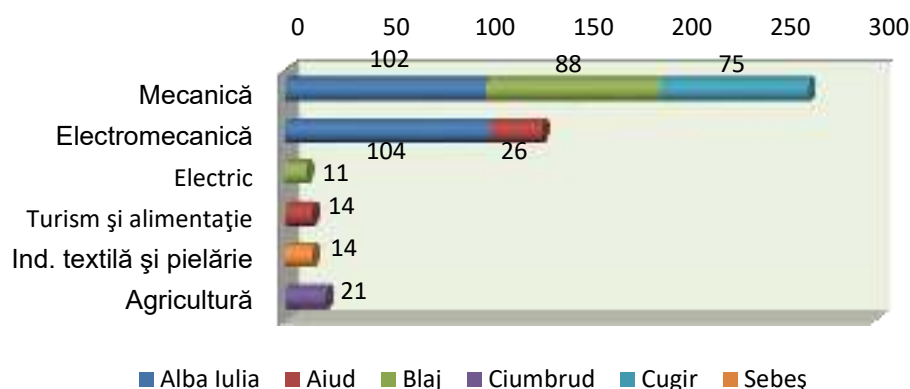
În județul Alba, domeniile de pregătire în anul școlar 2018-2019 în învățământul dual sunt: *Mecanică*, *Electromecanică*, *Electric*, *Turism și alimentație*, *Industria textilă și pielărie*, respectiv *Agricultură* la care se pregătesc un total de 455 elevi, cei mai mulți la *Mecanică*, urmați de *Electromecanică* și cei mai puțini la *Electric*.

Ca localități în care își desfășoară cursurile, cei mai mulți elevi se pregătesc pentru o meserie la Alba Iulia, Blaj și Cugir.

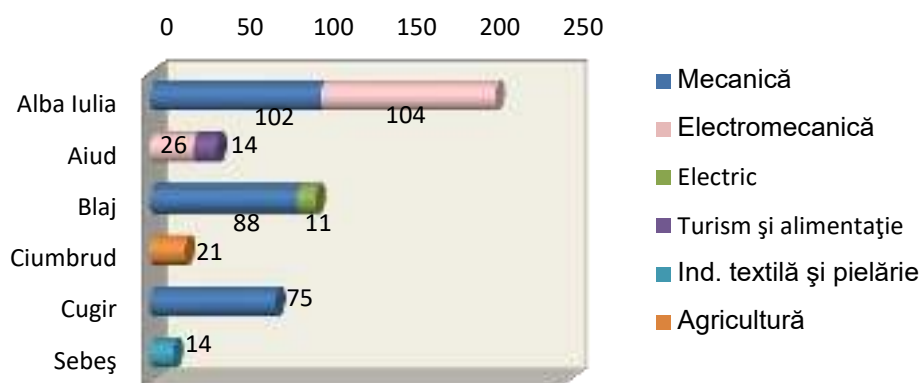

Stagiile de practică se desfășoară în cadrul companiilor partenere, absolvenții având prioritate la angajare. Fiecare elev primește o bursă în valoare de 400 de lei, 200 de lei din suma totală reprezintă bursa profesională din partea Ministerului Educației și 200 de lei din partea firmelor.

Învățământ dual 2018-2019 pe specializări

Învățământ dual 2018-2019 pe localități

Școala Profesională Germană din Alba Iulia constituie un nou tip de învățământ profesional dual, după model german, un rezultat al parteneriatului dintre autorități publice locale, agenți economici și unități de învățământ. Aceasta își desfășoară cursurile în cadrul Liceului tehnologic “Alexandru Domșa” din Alba Iulia. Pricipalele specializări în care se pregătesc elevi sunt: *Electromecanic utilaje și instalații industriale* și *Turnător – modelier*.

🚦 Învățământul postliceal din județ

În județul Alba, în anul școlar 2018-2019 învățământul postliceal de stat se desfășoară în 12 unități de învățământ, în următoarele domenii de pregătire: *turism, comerț, transporturi, fabricare produse din lemn, industrie alimentară, construcții, instalații, lucrări publice, electronică și automatizări, sănătate și asistență pedagogică, informatică și agricultură*, la care se pregătesc 5759 elevi.

Unitățile de învățământ postliceal de stat și particulare în 2018

Nr. crt.	Denumire unitate	Localitatea	Profil	Învățământ	Tip	Nr. elevi
1	Colegiul Național "Titu Maiorescu"	Aiud	teoretic	liceal/postliceal	de stat	390
2	Colegiul Național "Bethlen Gabor"	Aiud	teoretic	liceal/postliceal	de stat	307
3	Colegiul Național "Avram Iancu"	Cimpeni	teoretic	liceal/postliceal	de stat	624
4	Liceul Tehnologic Aiud *	Aiud	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	804
5	Liceul Tehnologic "Alexandru Domșa" *	Alba Iulia	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	530
6	Liceul Tehnologic "Dorin Pavel" *	Alba Iulia	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	369
7	Liceul "Dr. Lazăr Chirilă" Baia de Arieș	Baia de Arieș	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	438
8	Liceul Tehnologic "Ștefan Manciulea"	Blaj	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	562
9	Liceul Tehnologic Agricol "Alexandru Borza"	Cimbrud	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	420
10	Liceul Tehnologic Silvic	Cîmpeni	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	796
11	Colegiul Tehnic "I.D. Lăzărescu"	Cugir	tehnologic	liceal/postliceal	de stat	432
12	Școala Postliceală Sanitară Alba Iulia	Alba Iulia	tehnologic	postliceal	de stat	165
13	Școala Postliceală Sanitară Henri Coandă Alba Iulia	Alba Iulia	tehnologic	postliceal	particular	69
14	Școala Postliceală FEG Alba Iulia	Alba Iulia	tehnologic	postliceal	particular	148
15	Colegiul de Afaceri Alba Iulia	Alba Iulia	tehnologic	postliceal	particular	110
16	Școala postliceală Sanitară „Carol Davila”	Blaj	tehnologic	postliceal	particular	29
17	Școala Postliceală Sanitară „Henri Coandă” Cîmpeni	Cîmpeni	tehnologic	postliceal	particular	119
18	Școala Postliceală "Med- Farm Speranța" Cugir	Cugir	tehnologic	postliceal	particular	39
19	Școala Postliceală Med Farm Speranța Ocna Mureș	Ocna Mureș	tehnologic	postliceal	particular	110
20	Școala Postliceală Sanitară „Henri Coandă” Sebeș	Sebeș	tehnologic	postliceal	particular	78

* Denumiri modificate în anul 2018

6461

Învățământul postliceal particular se desfășoară în **8** unități de învățământ, în care se pregătesc 702 elevi în domeniul sănătate și asistență pedagogică.

Unitatile de învățământ postliceal particular sunt:

Școala Postliceală Sanitară Henri Coandă din Alba Iulia, Cîmpeni și Sebeș,
 Școala Postliceală FEG din Alba Iulia,
 Colegiul de Afaceri din Alba Iulia,
 Școala postliceală Sanitară „Carol Davila” din Blaj,
 Școala Postliceală "Med- Farm Speranța" din Cugir și Ocna Mureș.

Învățământul universitar

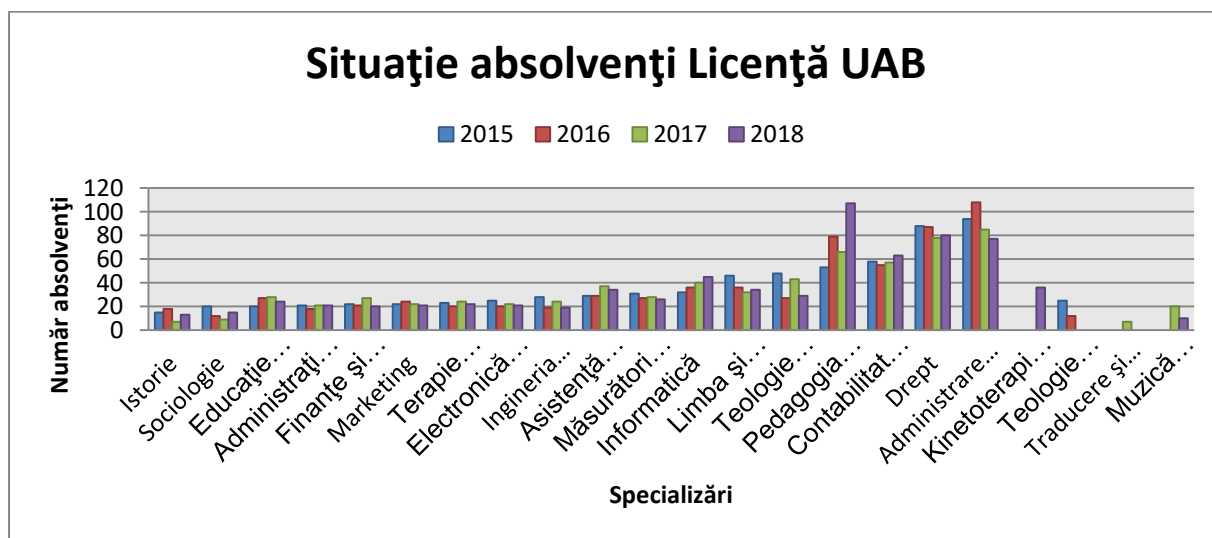
Învățământul superior la nivelul județului Alba este reprezentat de două instituții de învățământ superior, **Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia** și în domeniul tehnic **Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, extensia Alba**, ambele situate în municipiul Alba Iulia.

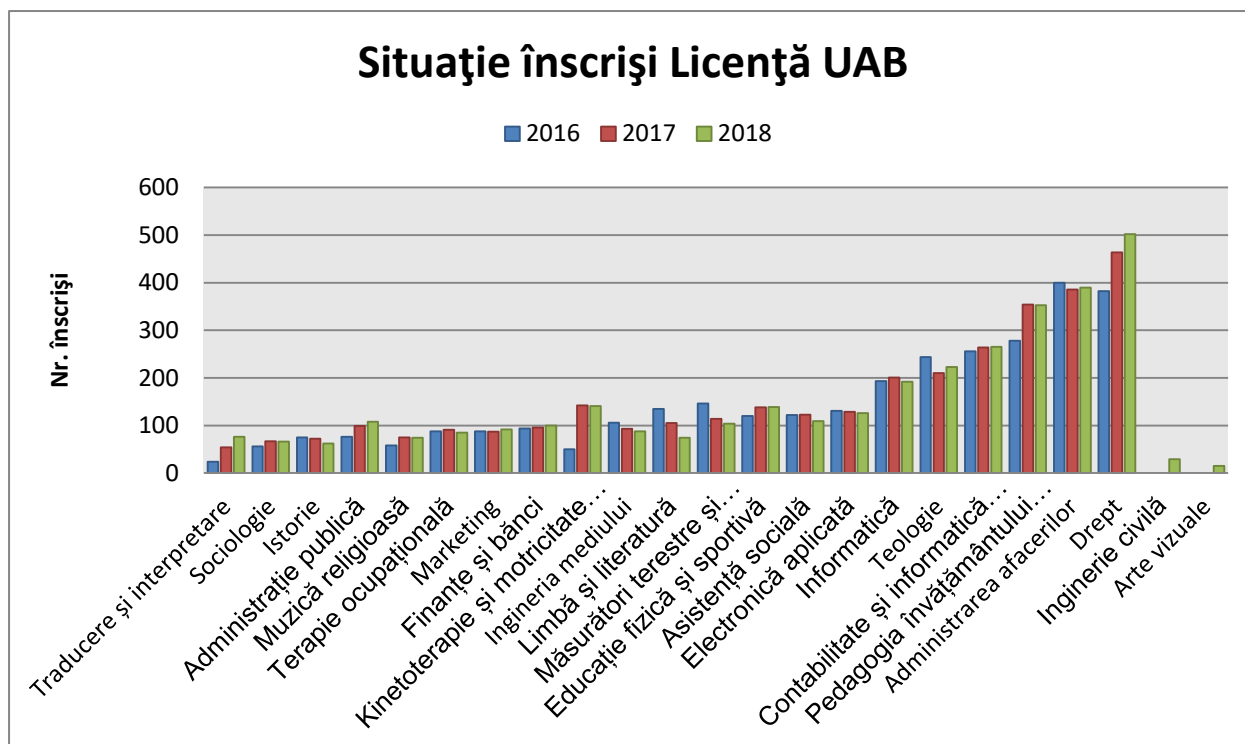
Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia

Instituție reprezentativă a învățământului transilvănean, definită de bogăția și valoarea tezaurului istoric, științific și cultural acumulat și conservat în Alba Iulia, Universitatea "1 Decembrie 1918" își asumă misiunea de educație și cercetare științifică oferind programe de studii performante pentru toate ciclurile pregătirii universitare și postuniversitare, de la licență, până la masterat și doctorat.

Universitatea cuprinde patru facultăți, principalele domenii de pregătire profesională de licență fiind: drept, istorie, filologie, științe economice, informatică, inginerie, sociologie, asistență socială, educație fizică, kinetoterapie și teologie ortodoxă pastorală.

Legat de situația absolvenților, se observă o creștere semnificativă la specializările: *Pedagogia învățământului preșcolar și primar* și *Informatică*, respectiv o scădere la specializările: *Teologie ortodoxă pastorală*, *Administrarea Afacerilor* și *Finanțe Bănci*. În anul 2018 au fost create două noi specializări, *Inginerie civilă* și *Arte vizuale*.

Din situația înscrierilor se observă un interes crescut pentru specializările: *Drept*, *Teologie* și *Administrație Publică*, respectiv o scădere la specializarile: *Limbă și Literatură*, *Traducere și Interpretare* și *Asistență socială*.

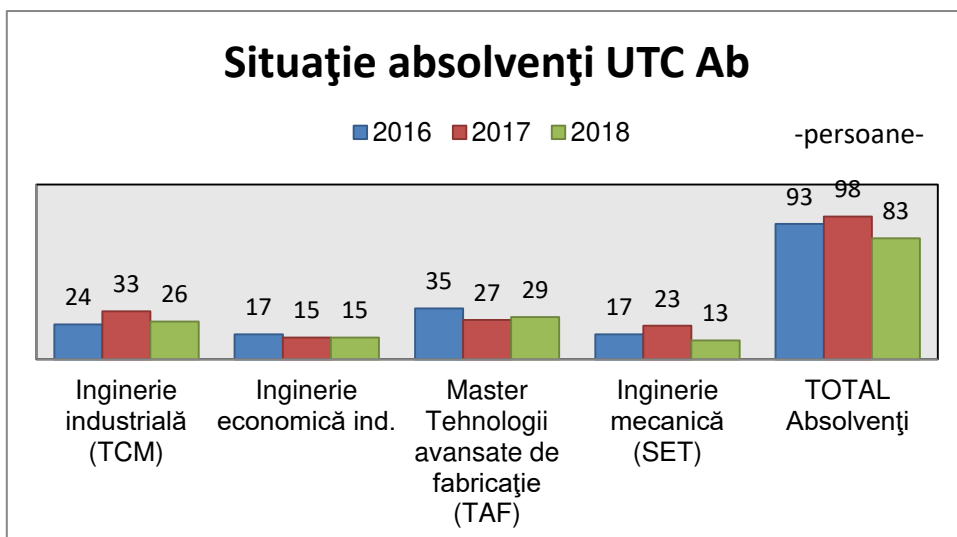
De asemenea, Universitatea gestionează cu succes mobilitățile studentesti incoming și outgoing sub egida programului Erasmus+, în anul **2017** găzduind 89 studenți, proveniți atât din țări ale Uniunii Europene, cât și din Turcia, Uzbekistan, Federația Rusă, Bosnia Hertegovina, Republica Macedonia și Serbia. În **2018**, Universitatea a primit 119 studenți, cei mai mulți proveniți din Turcia, apoi din Polonia, Federația Rusă, respectiv Serbia, în timp ce 139 studenți au efectuat stagii în Polonia (cei mai mulți), urmați de Turcia, Grecia, respectiv în Italia.

Prin **Școala Doctorală**, universitatea organizează studii doctorale în următoarele domenii: Istorie, Filologie, Contabilitate și Teologie, cel mai mare număr de înscriși fiind la specializările Teologie, Filologie și Istorie.

Situație Studii doctorale				
Absolvenți	2015	2016	2017	2018
TOTAL	13	4	0	6
Înscriși	2016	2017	2018	
TOTAL	132	153	167	

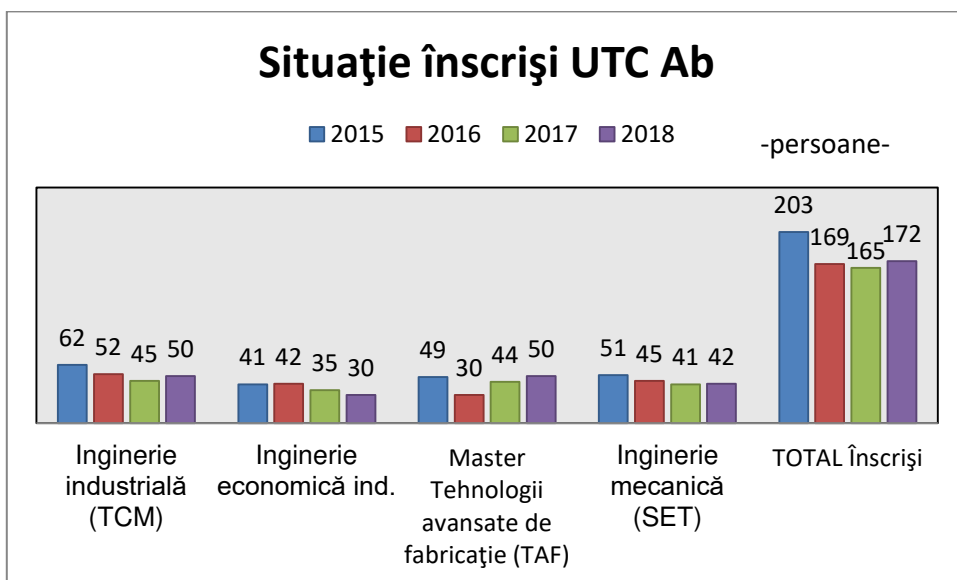
Universitatea Tehnică Cluj-Napoca

Domeniul tehnic este reprezentat de **Universitatea Tehnică Cluj-Napoca**, instituție cu tradiție îndelungată în învățământul tehnic din România care prin extensia sa din Alba Iulia pregătește specialiști în domeniul construcțiilor de mașini și al mecanicii, atât studii de licență, cât și un Masterat în Tehnologii avansate de fabricație (TAF).

Din situația absolvenților pe anii 2016, 2017 și 2018, se constată o tendință de scădere a numărului absolvenților, cea mai mare scădere fiind la specializarea Inginerie mecanică.

Din situația înscrierilor se distinge o tendință de ușoară creștere la specializările Inginerie industrială (TCM), respectiv la Master Tehnologii Avansate de fabricație (TAF).

Prezența universității în județul nostru este foarte importantă, deoarece aceasta pregătește specialiști pentru companii de renume din domeniul producerii de piese și echipamente pentru industria constructoare de mașini, ramură reprezentativă a industriei județului. Universitatea colaborează foarte bine cu aceste companii unde 95% din studenți efectuează stagii de practică. Majoritatea studenților care frecventează cursurile acestei Universități provin din județul Alba, doar 18 % dintre aceștia provin din alte județe.

Capacități de cercetare

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care poate potența competitivitatea la nivelul județului Alba. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic și cel de afaceri atrage în viitor dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

Universitatea 1 Decembrie 1918 din Aba Iulia deține următoarele centre de cercetare:

 Centrul de Cercetări Filologice și Dialog Multicultural

- Centrul de Cercetare și Inovare în Educația Lingvistică - C.I.E.L.
- Centrul de Cercetare a Imaginarului SPECULUM
- Centrul de Cercetări Istorice și Politologice “Iuliu Maniu”
- Institutul de Arheologie Sistemică “Iuliu Paul”
- Centrul de Cercetări Interreligioase și de Psihopedagogie Creștină
- Centrul de Cercetări Sociologice
- Centrul de Cercetări pentru Dezvoltare Teritorială
- Centrul de Cercetări B.E.N.A.
- Centrul de Cercetări Topografice
- Centrul de Cercetări Geologice și Speologice POLARIS
- Centrul de Cercetări Economice
- Centrul de Cercetări Matematice și Informatică
- Centrul de Cercetări în Științele Educației
- Centrul de Studii și Cercetări Mesoamericane
- The International Research Centre in Geometric Function Theory and Applications

La nivelul județului Alba există două **institute de cercetare**, unul în domeniul viticulturii și celalalt în domeniul producției refractare:

- ❖ Stațiunea de Cercetare și Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj
- ❖ Centrul de Cercetare, Proiectare și Producție Refractare (CCPPR) din Alba Iulia

În județului Alba există societăți comerciale și firme de specialitate care oferă cursuri de formare profesională, dar și o rețea de învățământ prin care se derulează programe ce vizează educația adulților oferind noi oportunități în rândul celor care doresc o reconversie profesională sau dobândirea de noi competențe.

VII. Susținerea mediului de afaceri

Una dintre prioritățile Consiliului județean Alba este să sprijine mediul economic și actorii locali, prin intermediul **Compartimentului Dezvoltare Economică și Programe** care se concentrează să faciliteze contacte dintre actorii economici locali și partenerii străini, întărind mediul de afaceri și încurajând dezvoltarea.

Pentru a oferi o cooperare activă și funcțională dintre autoritățile locale și mediul de afaceri, Consiliul județean Alba a fondat **Comitetele de Dezvoltare Economică și Dezvoltare Rurală**, organisme fără personalitate juridică ai căror membri sunt actori economici reprezentativi pentru domeniile industrie, servicii, comerț și agricultură.

În colaborare cu acești membri, Consiliul județean Alba organizează întâlniri pe teme actuale de interes, sesiuni de consultanță și activități menite să susțină mediul de afaceri.

O altă preocupare majoră a instituției județene este să încurajeze și să dezvolte fenomenul asociativ, fiind membru în câteva **asociații județene** extrem de active, implicate în organizarea evenimentelor locale de promovare a producătorilor din diferite domenii, precum:

- **Asociația Județeană a Crescătorilor de Bovine Alba, Asociația Crescătorilor de Ovine din județul Alba, Asociația Producătorilor de Produse Tradiționale, Ecologice și de Casă „Alba Transilvania”, Asociația Țara Vinului, Asociația Amicii rozelor, filiala județeană Alba** și
- **Grupurile de Acțiune Locală Asociația Țara Secașelor Alba-Sibiu, Munții Metaliferi, Trascău și Muntele Mare, Valea Mureșului - Valea Ampoiului, Pe Mureș și Pe Târnave, Drumul Iancului și Arieșul Mare.**

Evenimente de promovare a economiei județului Alba

®**Târgul Grădinarului** – eveniment care promovează producători locali din domeniul hortic, respectiv producătorii de plante decorative, flori, arbuști, pomi fructiferi și ornamental, precum și unelte, echipamente și utilaje necesare amenajării grădinilor și spațiilor verzi, semințe, produse fitosanitare, accesorii și mobilier de grădină.

®**Târgul Gustos de Alba** – promovează producătorii autohtoni din industria alimentară și valorile tradiționale culinare din județul Alba. Expozanții sunt brutării, patiserii, cofetării, carmangerii, producători de brânzeturi, legume, fructe, ouă, miere și produse apicole, vinificatori, firme furnizoare de ingrediente alimentare.

Ziua Rozelor – promovează producătorii și soiurile de trandafiri, pomi fructiferi, viță de vie din Aiud, localitate cu tradiție în acest domeniu din județul Alba. Sunt prezentate cele mai frumoase aranjamente florale din trandafiri, au loc parade, concursuri și ateliere de profil.

®**Târgul Apulum Agraria** – promovează producătorii, produsele agricole reprezentative pentru județul Alba precum și membrii asociațiilor profesionale din județ și îmbină prezentarea de produse și utilaje specifice pentru agricultură, cu expoziții de animale, păsări și produse agro-alimentare.

®**Best of Business** – un eveniment business de recunoaștere și evidențiere a performanțelor obținute de companiile cu capital românesc și străin în industrie, construcții, servicii și agricultură care și-au adus un aport substanțial la dezvoltarea economică a județului Alba.

1. Infrastructura de sprijin pentru afaceri

Parcuri industriale - *Parcul Industrial Cugir*

Clustere – *Polul de competitivitate Prelucrări Metale Transilvania*

Platforme de dezvoltare economică: Alba Iulia-Drâmbăr/Ciugud

Zlatna

Lancrăm-Alba Iulia

Centre de cercetare științifică:

- *Centrul pentru Cercetare Științifică și Transfer Tehnologic* (Universitatea 1 Decembrie 1918)
- *Institutul de Arheologie Sistemică „Iuliu Paul”*
- *Centrul de cercetare din cadrul Stațiunii de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj*
- *Centrul de Cercetare Proiectare și Producție Refractare*

2. Asociații și instituții de sprijin pentru mediul de afaceri

a. Dezvoltarea mediului de afaceri

- *Agencia de Dezvoltare Regională Centru*
- *Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Alba*
- *Oficiul Registrul Comerțului de pe lângă Tribunalul Alba*
- *OIR POS DRU Centru*
- *Patronatul Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Alba –Blaj*
- *Asociația Patronală Munții Apuseni*
- *Asociația Națională de Turism Rural Ecologic și Cultural, filiala Alba*

b. Agricultură și dezvoltare rurală

- *Centrul Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale 7 Centru Alba Iulia*
- *Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Alba*
- *Grupul de Acțiune Locală Asociația Țara Secașelor Alba-Sibiu*
- *Grupul de Acțiune Locală Munții Metaliferi, Trascău și Muntele Mare*
- *Grupul de Acțiune Locală Valea Mureșului - Valea Ampoiului*
- *Grupul de Acțiune Locală Pe Mureș și Pe Târnave*
- *Grupul de Acțiune Locală Drumul Iancului*
- *Grupul de Acțiune Locală Arieșul Mare*
- *Asociația Județeană a Crescătorilor de Bovine Alba*
- *Asociația Crescătorilor de Ovine din județul Alba*
- *Asociația Producătorilor de Produse Tradiționale, Ecologice și de Casă „Alba Transilvania”*
- *Asociația Țara Vinului*
- *Asociația Amicii rozelor, filiala județeană Alba*
- *Asociația Județeană a Cultivatorilor de Cereale și Plante Tehnice Alba*
- *Asociația Producătorilor de Lavandă din județul Alba*
- *Asociația Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr Alba*
- *Asociația Crescătorilor de Albine din România, filiala Alba Iulia*
- *Asociația Crescătorilor de Suine din județul Alba*
- *Uniunea Județeană a Producătorilor Agricoli Alba*

c. Dezvoltarea durabilă comunitară

- *Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Durabilă Alba Iulia – AIDA*
- *Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Alba de Jos*
- *Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Blaj-Alba*
- *Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Apa Alba*
- *Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Salubris Alba*
- *Asociația de Dezvoltare Socio-Economică Alba*
- *Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Munții Șureanu”*

3. Instituții financiar-bancare

- *Banca Comercială Română*
- *BRD Groupe Societe Generale:*
- *CEC Bank*
- *ING Bank*
- *Banca Transilvania*
- *Alpha Bank*
- *Banca Românească*
- *Raiffeisen Bank*
- *Piraeus Bank*
- *Garanti Bank*
- *OTP Bank*

VIII. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
✓ creșterea accesibilității pentru afaceri prin construirea de autostrăzi și linii de cale ferată de mare viteză; ✓ terenuri disponibile pentru investitori (vezi harta); ✓ existența unor infrastructuri de producție disponibile și racordate la utilități; ✓ infrastructură și utilități publice atractive pentru dezvoltarea afacerilor; ✓ așezarea geografică și accesibilitatea favorizează dezvoltarea afacerilor; ✓ resurse naturale diversificate și calitative; ✓ suprafețe agricole și resurse faunistice importante, respectiv fond funciar; ✓ prezența unui număr relativ mare de investitori străini în județ, fapt ce poate atrage și alte investiții; ✓ tendința de creștere a întreprinderilor mici și mijlocii IMM-uri în Regiunea Centru și în județul Alba; ✓ industrie de fabricare a componentelor auto dezvoltată; ✓ forță de muncă existentă dispusă la reconversie profesională în anumite zone; ✓ număr mare de furnizori de formare profesională acreditată; ✓ existența unor infrastructuri de producție și practică pentru învățământul dual; ✓ rețea satisfăcătoare de pregătire profesională și vocațională; ✓ prezența naționalităților (sași, maghiari) favorabilă inițiativelor de afaceri; ✓ resurse naturale și antropice; ✓ patrimoniu cultural istoric valoros; ✓ nivel redus al poluării în special în mediul rural; ✓ atitudinea prietenoasă față de mediul de afaceri a instituțiilor, cetățenilor și turiștilor.	• resurse miniere, minerale și naturale insuficient exploatate; • resursa forestieră exploatată necorespunzător; • infrastructură pentru afaceri slab dezvoltată în municipii și orașe (parcuri și platforme industriale); • servicii de consultanță în domeniul afacerilor slab dezvoltate; • cultură antreprenorială limitată; • industrie prelucrătoare dezvoltată mai mult în sistem lohn decât ca furnizoare de produse proprii; • utilaje, tehnologii preponderent învechite, management și marketing neperformante; • sector cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare în declin accentuat și cu personal redus; • servicii de cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare din cadrul întreprinderilor slab dezvoltate sau inexistente; • promovare modestă a mediului de afaceri din județ; • număr redus de cooperări internaționale/misiuni economice; • mediu de afaceri slab dezvoltat și nediversificat la nivel rural; • rețele utilitare și infrastructuri ce necesită modernizare în vederea creșterii atractivității localităților pentru investitori și mediul de afaceri local; • calificări profesionale ale forței de muncă disponibile inadecvate pe piața muncii; • necorelarea ofertei educaționale și de formare profesională cu nevoile pieței muncii; • șomaj ridicat în unele zone monoindustriale și localități cu potențial slab de dezvoltare și grad de sărăcie ridicat; • agricultură și zootehnie predominant de subzistență cu exploatații mici și fărâmițate; • potențial viticol și pomicol insuficient valorificat; • centre locale de colectare, depozitare, prelucrare aproape inexistente; • terenuri agricole, forestiere, pomicole și viticole degradate și abandonate; • reticență a deținătorilor de terenuri și a producătorilor privind asocierea; • patrimoniu istoric și cultural insuficient pus în valoare (cetăți, biserici, vestigii) inclusiv prin

	crearea de evenimente;
Oportunități	Amenințări
▪ finanțări europene nerambursabile destinate mediului de afaceri, inclusiv subvenții; ▪ surse de finanțare guvernamentale nerambursabile, ajutoare de minimis, ajutoare de stat, inclusiv subvenții; ▪ sisteme de creditare bancare adresate mediului de afaceri (bănci comerciale); ▪ fonduri de garantare destinate dezvoltării afacerilor; ▪ facilitarea comerțului comunitar și accesul liber al mărfurilor și serviciilor în UE; ▪ trend crescător în dezvoltarea brandurilor locale a produselor agricole și alimentare ecologice, a reconsiderării dezvoltării energiilor alternative și a materiilor regenerabile; ▪ programe de finanțare existente pentru recalificare, reconversie profesională inclusiv pentru relocarea forței de muncă.	➤ concurența produselor din import similare susținute de țările exportatoare; ➤ criza forței de muncă prin migrări masive va conduce la aducerea forței de muncă externe; ➤ creșterea gradului de poluare al mediului înconjurător; ➤ relocarea activităților industriale din mediul urban spre rural, condiție a obținerii acordului de mediu; ➤ fiscalizare și birocratizare excesivă; ➤ pierderea subvențiilor agricole/alimentare ca urmare a modificărilor PAC și a necadastrării la termen a teritoriului și spațiului agricol; ➤ atractivitate scăzută pentru dezvoltarea investițiilor în mediul rural și în zonele monoindustriale; ➤ creșterea costurilor forței de muncă în România, motiv de relocare a afacerilor în alte țări.

IX. Viziune strategică de dezvoltare, scop, direcții de acțiune

VIZIUNE

Județul Alba - un mediu de afaceri dinamic sprijinit de o administrație publică responsabilă și deschisă parteneriatelor economice, format din comunități atractive mediului investițional și turismului, a căror dezvoltare economică este susținută de resurse naturale și spirit antreprenorial.

SCOP

Asigurarea unui nivel de trai ridicat populației județului Alba prin dezvoltarea durabilă a sectoarelor economice.

DIRECȚII DE ACȚIUNE

1. Asigurarea unui climat favorabil la nivelul administrațiilor locale din județul Alba pentru investitori și mediul de afaceri
2. Promovarea resurselor economice și a potențialului de dezvoltare al județului Alba în mediul de business național și internațional

PLAN DE ACȚIUNE

D1. Asigurarea unui climat favorabil la nivelul administrațiilor locale din județul Alba pentru investitori și mediul de afaceri

Obiective /Activitate	Responsabili	Surse de finanțare	Termen de realizare	Observații
O1. Administrații competente și eficiente – parteneri de dialog				
Desemnarea în cadrul UAT a unor responsabili- persoane resursă pentru componenta dezvoltare economică Constituirea unei rețele județene de persoane resursă de la nivelul fiecărui UAT din județ, rețea responsabilă de componenta de dezvoltare economică a județului 1. instruirea, formarea și coordonarea rețelei de la nivelul CJ Alba - Compartimentul Dezvoltare economică și Programe; 2. inventarierea resurselor economice din fiecare UAT și constituirea unor baze de date, pe categorii de resurse și domenii economice; 3. actualizarea bazelor de date, informațiilor și datelor socio-economice ale fiecărui UAT și asigurarea accesului pe site a fiecăruia; 4. realizarea de materiale de promovare care să cuprindă datele culese din teritoriu și reunite în baza de date; 5. organizarea și participarea la evenimente de promovare a potențialului local de dezvoltare.	CJ Alba UAT	Bugete locale	2018-2019	

Obiective /Activitate	Responsabili	Surse de finanțare	Termen de realizare	Observații
Pregătirea/monitorizarea persoanelor resursă din cadrul UAT care să furnizeze informații cu privire la: 1. stadiul modernizării infrastructurii rutiere, de sănătate, educațională, edilitară, culturală; 2. serviciile publice și rețelele de utilități oferite populației; 3. stabilirea unor pachete de facilități ale UAT pentru potențiali investitori	CJ Alba UAT	Bugete locale	2018-2019	
02. Rețele de utilități și servicii publice				
Coordonarea planurilor de investiții publice la nivelul CJ Alba și UAT-uri ✓ Conexiune cu <i>STRATEGIA DE UTILITĂȚI PUBLICE</i> privind monitorizarea investițiilor și furnizarea serviciilor	CJ Alba	Buget propriu	2018-2019	
03. Rețele de transport moderne				
Corelarea planurilor de modernizare /reabilitare a drumurilor județene și locale (orășenești și comunale) după criteriul importanței socio- economice; Corelarea serviciului de transport public județean cu dinamica socio-economică a comunităților locale; conectivitatea drumurilor județene cu rețeaua TNT; ✓ Conexiune cu <i>STRATEGIA JUDEȚEANĂ DE DRUMURI</i> privind realizarea investițiilor. ✓ Conexiune cu <i>STRATEGIA DE TRANSPORT</i> privind serviciul de transport public.	CJ Alba	Buget propriu	2018-2019	
04. Sistem de formare profesională pentru forța de muncă adaptat la nevoile agentului economic Conexiune cu <i>STRATEGIA VET</i>				
Îmbunătățirea colaborării dintre instituțiile de formare profesională, autorități publice locale și mediul de afaceri;	CJ Alba	Buget propriu	2018-2019	
Îmbunătățirea activității de orientare școlară spre învățământul tehnic și profesional.	CJ Alba	Buget propriu	2018-2019	

D2. Promovarea resurselor economice și a potențialului de dezvoltare al județului Alba

Obiective /Activitate	Responsabili	Surse de finanțare	Termen de realizare	Observații
01. Organizarea și coordonarea activității de promovare economică a județului				
1. Constituirea/organizarea grupului de lucru și instruirea persoanelor implicate în promovarea județului din punct de vedere economic.	CJ ALBA		2018-2019	

Obiective /Activitate	Responsabili	Surse de finanțare	Termen de realizare	Observații
2.Activarea parteneratelor locale pentru promovare economică: GAL uri, asociații de producători, asociații profesionale; construirea unor rețele locale de promovare.	CJ ALBA		2018-2019	
3.Elaborarea unei agende de lucru a grupului de lucru și monitorizarea lui.	CJ ALBA		2018-2019	
4.Stabilirea unei metodologii de lucru a grupului de lucru pentru promovare.	CJ ALBA		2018-2019	
5.Conectarea grupului de lucru la mediul de business – comitete de dezvoltare, activate.	CJ ALBA		2018-2019	
O2. Întocmirea de baze de date privind dezvoltarea economică a județului				
1.Inventarierea și întocmirea unor baze de date privind dezvoltarea economică a județului privind resursele și domeniile cu potențial economic de dezvoltare, în colaborare cu partenerii locali, publici și privați	CJ ALBA	-	2018-2019	
2.Elaborarea și actualizarea unei baze de date cu agenții economici din județ, pe domenii de activitate	CJ ALBA	-	2018-2019	
3.Gestionarea de informații privind situația demografică a județului, forța de muncă, populația școlară, șomajul, etc.	CJ ALBA	-	2018-2019	
4.Colectarea și gestionarea de date privind formarea profesională, rețeaua școlară județeană, furnizorii de formare profesională, etc	CJ ALBA	-	2018-2019	
O3. Realizarea de materiale de informare și promovare economică a județului Alba				
1.Elaborarea de broșuri/ mape/ machete/ postere/ videoclipuri/ scurt metraje/ documentare de promovare a județului Alba	CJ ALBA +	Buget propriu	2018-2019	
2.Realizarea unui Ghid al investitorului	CJ ALBA		2018-2019	
3.Asigurarea unui pachet de produse promoționale (eșantioane din produse locale; artizanat, ceramică, lemn, obiecte decorative, produse alimentare, postere, afișe, etc) specifice județului Alba pentru a fi distribuite în diferite evenimente de promovare	CJ ALBA	Buget propriu	2018-2019	
O4. Organizarea de evenimente de promovare a mediului de afaceri din județul Alba				
1.Organizarea de târguri tematice (Târgul Grădinarului, Gustos de Alba, Ziua Rozelor, Târgul Apulum Agraria), cu participarea companiilor, a membrilor asociațiilor profesionale ale producătorilor de produse tradiționale și ecologice, a cultivatorilor de legume și material	CJ ALBA Grupuri de acțiune locală	Buget propriu Bugete parteneri/ colaboratori	2018-2019	

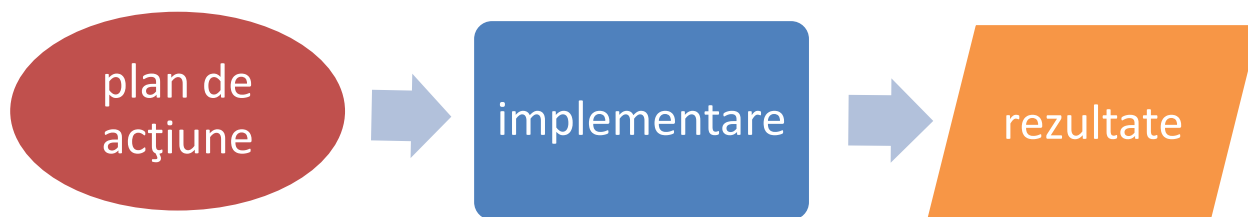
Obiective /Activitate	Responsabili	Surse de finanțare	Termen de realizare	Observații
horticol, a viticultorilor, crescătorilor de animale din județ și a grupurilor de acțiune locală				
2.Organizarea unui eveniment business , de recunoaștere a performanțelor atinse de operatorii economici din industrie și agricultură (<i>Best of Business</i>), cu participarea companiilor, a asociațiilor profesionale ale producătorilor, a grupurilor de acțiune locală din județ, precum și a presei locale	CJ ALBA Grupuri de acțiune locală	Buget propriu Bugete parteneri/colab.	2018-2019	
3.Eventimente tip Business Café /Business Club pentru informare și dezbateră privind teme de interes pentru mediul de business, forța de muncă, legislație, oportunități de business, finanțări, etc	CJ ALBA	Buget propriu Bugete parteneri/colab.	2018-2019	
O5. Participarea la evenimente de business la nivel național și internațional				
1. Construirea unui portofoliu de evenimente naționale și internaționale (târguri, conferințe, misiuni economice, etc), care corespund obiectivelor de promovare economică ale județului Alba în următoarele domenii: • Promovarea investițiilor; • Turism; • Parcuri tehnologice, hub-uri; • Cercetare –inovare; • Piața muncii.		-	2018-2019	
2.Elaborarea unui plan anual de promovare la nivel național și internațional elaborat în parteneriat cu ADR, Camera de Comerț și Industrie, ARE, organizații partenere din străinătate: Slovenia, Croația, Italia, Germania, Italia, Franța, Rep. Moldova, etc.	CJ ALBA	Buget propriu Bugete parteneri/colab.	2018-2019	
O6. Platforme on-line – platforme resursă				
1. Actualizare site și social media gestionate de CJ Alba	CJ ALBA	Buget propriu	2018-2019	
2. Crearea unei secțiuni website pentru investitori în limba engleză	CJ ALBA		2018-2019	
3. Editare newsletter electronic	CJ ALBA	-	2018-2019	
4. Comunicare newsletter către rețeaua națională și internațională de parteneri: Agenții, Camere de comerț, Ambasade, Consulate, ARE, etc	CJ ALBA	-	2018-2019	

X. IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI

1. IMPLEMENTAREA/ EXECUȚIA PLANULUI DE ACȚIUNE AL STRATEGIEI

În cadrul acestei etape se vor realiza acțiunile, activitățile, măsurile și proiectele concrete de implementare. Fiecare proiect va conține obiective concrete, planul activităților necesare, perioada de desfășurare, persoanele responsabile în proiect, partenerii implicați în realizarea proiectului și sursele de finanțare.

Schema implementării

MECANISME DE IMPLEMENTARE

- A. STRUCTURA INTERINSTITUȚIONALĂ
- B. STRUCTURA DE RESURSE UMANE
- C. PORTOFOLIUL DE METODE ȘI INSTRUMENTE DE IMPLEMENTARE

A. STRUCTURA INTERINSTITUȚIONALĂ

Schema de implementare interinstituțională

Consiliul Județean Alba

1. Asigură coordonarea implementării planului de măsuri prin desemnarea unei echipe de management;
2. Monitorizează implementarea;
3. Evaluează implementarea;
4. Revizuieste planul de măsuri.

Instituții/organizații partenere

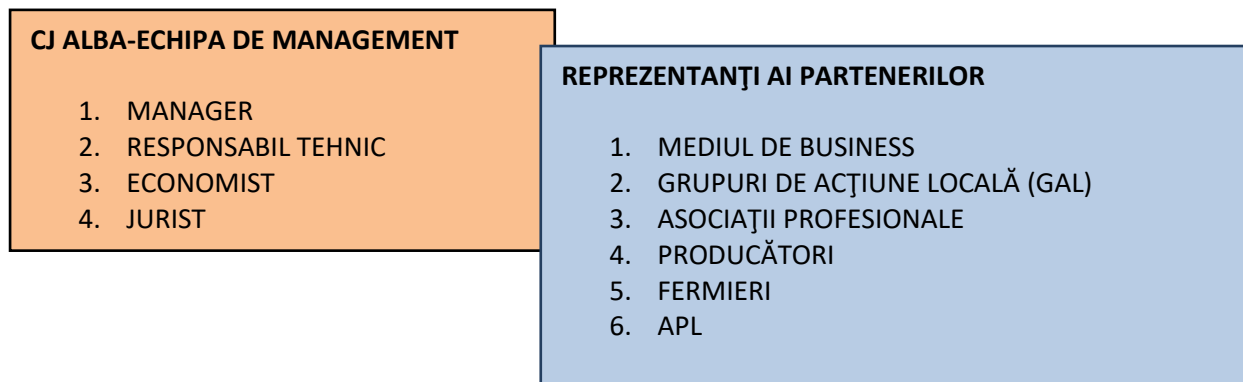
1. Desemnează un responsabil din partea instituției care să facă parte din echipa de implementare a Strategiei;
2. Participă la implementarea activităților specifice alături de alți parteneri;
3. Coordonează implementarea anumitor activități, conform planului de acțiune;
4. Raportează implementarea activităților pe care le coordonează;
5. Participă la revizuirea planului de activități.

B. STRUCTURA DE RESURSE UMANE ECHIPA DE IMPLEMENTARE INTERINSTITUȚIONALĂ

- Echipa de management a CJ Alba
- Reprezentanți instituționali

Componenta echipei de implementare a STRATEGIEI DE PROMOVARE A JUDEȚULUI ALBA CA DESTINAȚIE PENTRU INVESTITORI

ACTIVITĂȚI SPECIFICE ECHIPEI DE MANAGEMENT

Manager

- Constituirea și coordonarea echipei de implementare;
- Planificarea întâlnirilor de lucru;
- Planificarea priorităților în implementarea planului de măsuri;
- Analiza stadiului implementării planului de activități;
- Întocmirea rapoartelor de progres.

Responsabil tehnic

- Asigură comunicarea între toate entitățile implicate în implementare conform planului de implementare;
- Asigură întocmirea documentelor aferente întâlnirilor de lucru și dezbaterilor organizate pe perioada implementării;
- Asigură activitatea de secretariat aferentă implementării strategiei (corespondență, redactare documente, arhivare, etc).

Responsabil economic

- Asigură consultanța financiară privind corelarea planului de măsuri cu soluțiile financiare propuse;
- Corelarea priorităților acțiunilor din planul de activități cu bugetul instituției;
- Fundamentarea bugetelor aferente activităților specifice instituției din Planul de acțiuni al Strategiei.

Responsabil juridic

- Asigură consultanța juridică cu privire la aspectele juridice ce decurg din implementarea planului de acțiuni (încheierea unor acorduri interinstituționale, asocieri, parteneriate, propuneri de modificări legislative).

ACTIVITĂȚI SPECIFICE ECHIPEI DE IMPLEMENTARE

- *Reprezintă instituția în cadrul activităților specifice;*
- *Asigură comunicarea interinstituțională;*
- *Participă, Organizează, Coordonează și Implementează în cadrul instituției activități specifice.*

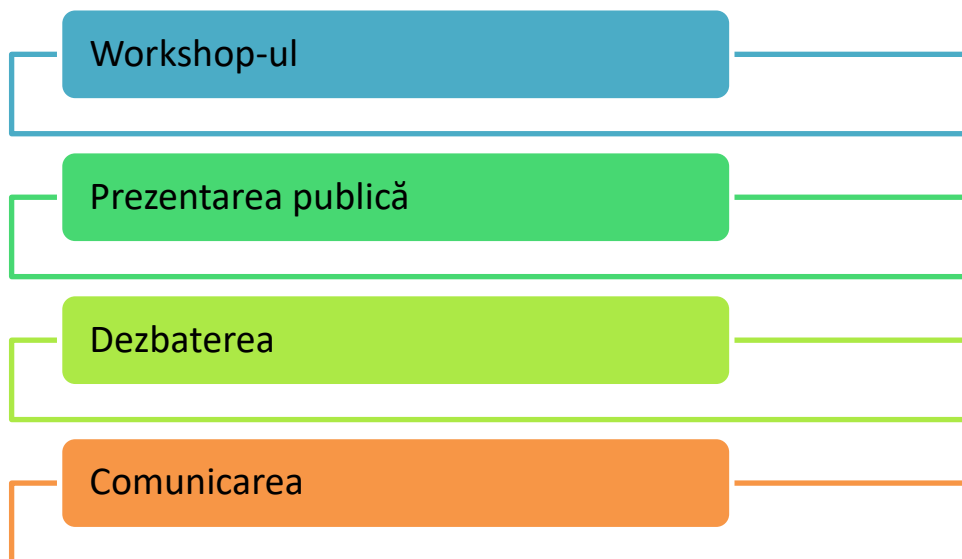
Activități conexe de pregătire a echipelor de management și implementare

- Desemnarea echipelor prin dispoziție a conducerii instituției;
- Formarea profesională a echipelor de management a strategiilor pe următoarele domenii: comunicare, elaborare instrumente de lucru pentru implementare și monitorizare, utilizarea mijloacelor moderne de prezentare și comunicare instituțională, coordonare și colaborare interinstituțională, planificare, prelucrare și stocare date, întocmire baze de date specifice;
- Metode de lucru: workshop, prezentare publică, dezbateri, comunicare.

C. PORTOFOLIUL DE METODE ȘI INSTRUMENTE DE IMPLEMENTARE

Cuprinde totalitatea metodelor și instrumentelor utilizate în vederea implementării Planului de acțiuni din cadrul Strategiei.

Implementarea Planului de acțiuni se va realiza în etape, folosind ca **metode de implementare:**

astfel:

1. Comunicarea clară a obiectivelor/acțiunilor/rezultatelor urmărite a fi implementate, către membrii echipei de implementare/ consorțiului instituțional/publicului;
2. Prioritizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni și realizarea unui Grafic anual al acțiunilor;
3. Organizarea de întâlniri periodice de lucru a echipei de implementare;
4. Stabilirea, pentru fiecare acțiune ce urmează a fi implementată, a obiectivelor, activităților, resurselor umane (grupul de lucru), financiare, materiale necesare pentru atingerea rezultatelor propuse;
5. Organizarea de întâlniri punctuale cu actori din sistemul de sănătate, implicați în acțiunile propuse în Graficul anual al acțiunilor;
6. Dezbaterea în cadrul întâlnirilor punctuale cu actori din sistemul de sănătate a problemelor legislative identificate, formularea și transmiterea de propuneri legislative forurilor responsabile;
7. Urmărirea calendarului de implementare a acțiunilor prioritare stabilite conform Graficului anual al acțiunilor;
8. Analiza rezultatelor acțiunilor implementate conform Graficului anual al acțiunilor.

În implementarea Planului de acțiuni din cadrul Strategiei vor fi utilizate ca **instrumente**:

- ❖ *instrumente administrative* (de planificare, implementare, monitorizare, evaluare) – Grafic anual al acțiunilor, Fișa acțiunii, invitație de participare, agenda întâlnirii, prezentări materiale informative, listă participanți, minută întâlnire, rapoarte de monitorizare, raport de evaluare, etc.
- ❖ *instrumente de comunicare* (formale și informale) – corespondență scrisă, prin email, comunicare directă, brainstorming, grup de lucru pe internet, prezentări Power Point, etc.

2. MONITORIZAREA PLANULUI DE ACȚIUNE AL STRATEGIEI

Monitorizarea implementării strategiei ca întreg și a acțiunilor concrete urmărește **realizarea obiectivelor** în contextul acțiunilor/activităților propuse, a **resurselor umane, materiale și financiare alocate**, respectarea **planificărilor în timp**, buna funcționare a **parteneriatelor generale** sau individuale pe proiecte, **performanțele** echipelor de implementare, etc.

În cazul apariției de devieri de la planificare, a situațiilor de criză sau de forță majoră, modificări ale elementelor de precondiție, apariția de reacții negative sau neașteptate din partea participanților la strategie sau proiect, etc. activitatea de monitorizare va genera acțiuni de ajustare – restructurare – alocări suplimentare, prin care să se asigure cele mai eficiente și raționale soluții de remediere și

readucere a Strategiei sau proiectelor componente pe sensul de implementare prevăzut și, astfel, să se asigure realizarea impactului așteptat.

Cine face monitorizarea?

- Echipa de management instituțional prin intermediul Departamentului de planificare

Ce monitorizează?

- Activitatea echipei de implementare
- Planul de acțiuni aferent Strategiei
- Calitatea implementării
- Gestiunea termenelor stabilite

Cum? Prin ce mijloace?

- Rapoarte de progres realizate de Echipa de implementare și supervizate de Departamentul de planificare;
- Întâlniri semestriale de analiză a stadiului implementării între Echipa de management instituțional și echipa de implementare a Strategiei;
- Participarea la activități organizate de echipa de implementare.

Evaluare

Evaluarea rezultatelor și impactului implementării planului de acțiuni

Sistemul de evaluare permite să se aprecieze în ce măsură Strategia și proiectele componente și-au atins obiectivele propuse, iar rezultatele tangibile și intangibile sunt cele prevăzute, în termeni de **eficiență, calitate și cantitate**.

Evaluarea se realizează la trei momente cheie:

- **Evaluarea anterioară începerii acțiunii:** se evaluează impactul potențial al acțiunii și corectitudinea presupunerilor, constituind un element important de decizie asupra oportunității proiectului/acțiunii.
- **Evaluarea intermediară a acțiunii:** se efectuează la jumătatea perioadei de implementare, analizând cursul corect al acțiunii și rezultatele intermediare.
- **Evaluarea finală** se realizează după finalizarea unei activități proiect, imediat sau/și după anumite perioade, pentru a analiza dacă au fost atinse rezultatele prevăzute.

Pentru realizarea monitorizării și evaluării, atât la nivel de strategie cât și la nivel de acțiune individuală, se pot utiliza **indicatori de progres**, la nivel de strategie și **indicatori de impact și de rezultat**, la nivel de acțiuni concrete.

Metodologia de evaluare are la bază următoarele criterii:

- gradul de realizare a indicatorilor cuprinși în strategie;
- eficiența implementării acesteia;
- impactul efectiv în termeni de eliminare a problemelor sau de valorificare a șanselor care au stat la baza Strategiei;
- sustenabilitatea rezultatelor obținute;
- mecanismele cauzale care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea priorităților strategiei;
- eventualele efecte secundare neplanificate;
- lecțiile învățate din implementarea actualei strategii pentru exercițiile de planificare viitoare.

BIBLIOGRAFIE

3. *Institutul Național de Statistică, site Tempo*
4. *Buletine, Anuare Statistice și site al Direcției regionale de statistică Alba*
5. *Oficiul Național Registrul Comerțului*
6. *Oficiul Registrul Comerțului de pe lângă Tribunalul Alba*
7. *Direcția Agricolă Județeană Alba*
8. *Infrastructura de transport, factor cheie în dezvoltarea durabilă a Regiunii Centru, ADR Centru 2011*
9. *Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia*
10. *Universitatea Tehnică Cluj Napoca, extensia Alba Iulia*
11. *Inspectoratul Școlar Județean Alba*